

LOVEC 2

1986

glasilo Lovski zveze Slovenije

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,

revija za lovstvo

letnik LXIX, št. 2

februar–svečan 1986

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

Poština je plačana pri pošti 61102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gasperšič, Ivan Nečemar, Mitja Rebec,
Konrad Sajdi in Bojan Vomer

Lektor in korektor Sončika Lorenci

Lovec izide praviloma vsak mesec

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23.300 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih druženj
po članu lovske družine Lovski zvezi
Slovenije, v katerem je vračunana tudi
naročnina za glasilo Lovec za leto 1986,
je 2188 din (od tega za glasilo Lovec
1255 din).

Izvod revije stane 130 din.

Za druge naročnike

je letna naročnina 3300 din
za inozemstvo 6600 din

Naročnino je treba plačati vnaprej na žiro
račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 – p. p. 505,

61001 Ljubljana.

Telefon (061) 214.948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 400 din, od 15 do 25 besed
600 din, od 25 do 30 besed 1100 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 30 din.

Za člane lovskih organizacij

v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej

na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,

Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE

Blaž Krže	34	S 4. seje Skupščine LZS
Damijana Ota	35	Divjad skozi oči etologa (I. del)
Mirko Skudnik	38	Nekaj doživljajev s kunami
Boris Leskovic	42	Tudi lov na pižmovke je mikaven
Valter Dvoršek	46	Manj znani krogelni naboji
Ivo A. Božič	48	Mali ponirek
Anton Komat	49	Le luna mi ni voščila
Lovska organizacija	52	Lovski dom »Ivan Hrovat-Žan«, velika pridobitev LD Krka – G. B.
	53	Brunarica, strelišče in lovska razstava LD Šentjur pri Celju – E. Rečnik
	53	Ob 40-letnici LD Videm ob Ščavnici – M. Brence
	55	Dva volka uplenjena na skupnem lovu LD Draga-Trava in LD Dekani – J. Kleibencettl
	55	Odprto tretje strelišče »bežeči merjasec« v Sloveniji – V. Jenko
Jubilanti	56	Miloš Kelih – petinosemdesetletnik
	56	Franc Štefančič – šestdesetletnik
	57	Anton Pegam – petinsedemdesetletnik
Lovski oprtnik	58	Plodnost srne na primeru Pike – J. Zabukovec
	58	Lisica in zajec v istem grmu – F. Poredoš
	59	Lanščak – I. Opeka
	60	Prijeten dan lovčeve žene – G. Štok
V spomin	61	Viktor Hribar
	61	Anton Trogar
	61	Albin Fortin
Lovska kinologija	63	Poljsko »C« tekmovanje ptičarjev z odstrelom divjadi v Ljubljani – P. Pečnik, J. Selan
	63	Poglejmo zadevo še z druge plati – M. Leiler
	63	Republiško tekmovanje po krvnem sledu za memorial Vladimira Pleničarja – D. Hauptman

SLIKA NA NASLOVNICI:

Muflon ali divja ovca je najbolj razširjena neavtohtona vrsta divjadi, ki živi v Sloveniji. Osnovanje nekaterih kolonij, naseljevali so jih v glavnem okrog leta 1970, je bilo bolj posledica želja lovcev kot vsestranske proučitve življenjskih zahtev te vrste, ki sicer velja za skromno, vendar le v okolju, primernem številčnosti. Odpravljanje posledic naraščajočih škod od muflonov, predvsem na gospodarsko pomembnih drevesnih vrstah, naj bi pospešila tudi v letošnjem letu sprejeta rajonizacija. Muflon je sicer gospodarsko pomembna vrsta v Sloveniji, saj je bilo leta 1984 uplenjenih nekaj manj kot 500 živali.

Foto Janez Černač, Diana

SLIKI NA 2. STRANI OVITKA:

Zgoraj: Gamsji trop – Foto Oskar Dolenc, Diana

Spodaj: Njivska gos ali ligarica – Foto Mirko Hain, Diana

S 4. seje skupščine LZS

Delegati zvez lovskih družin so se 11. januarja 1986 zbrali na 4. seji skupščine LZS, zadnji v tem mandatnem obdobju.

Na seji, ki je obravnavala tudi vprašanja, izjemno pomembna za enotnejše urejanje ključnih vprašanj s področja gojitve najpomembnejših vrst divjadi v Sloveniji, so bili navzoči tudi predstavniki Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Skupnosti OZD za lovstvo in ribištvo Slovenije.

Sporazum o enotnih gojitvenih smernicah in rajonizaciji dokončno sprejet

V času od 3. seje skupščine, ki je bila 28. septembra 1985, je v okviru Sveta LZS za varstvo okolja in gojitev divjadi potekala cela vrsta aktivnosti, s katerimi naj bi odpravili določene razlike v pogledih in stališčih do usmeritev in opredelitev gojitvenih smernic oz. rajonizacije določenih vrst divjadi. Končna potrditev usklajenega predloga je bila sprejeta na razširjeni seji predsedstva skupščine LZS z vodstvi ZLD, ki je bila 24. decembra lani v Ljubljani. Na tej seji je predstavnik Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pozitivno ocenil tudi zasnovo rajonizacije nekaterih vrst divjadi, kar spada med neposredne naloge, sprejete v zaključnem dokumentu Izvršnega sveta Skupščine SRS po končani razpravi o uresničevanju zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč.

Sklep razprave in potrditev predloga nekaterih dopolnitev gojitvenih smernic in rajonizacije določenih vrst pomeni tudi sprejem najpomembnejšega dokumenta o gojitvi divjadi v srednjeročnem obdobju. Na tej seji je predstavnik Skupnosti OZD za lovstvo in ribištvo Slovenije sporočil, da sprejemajo sporazum, kar pomeni, da s tem prične veljati tudi v vseh loviščih organizacij združenega dela. Za uskladitev nekaterih manjših odprtih vprašanj, še posebej v zvezi z rajonizacijo divjega

prašiča v mejnem območju Savinjsko-Kozjanskega, Pohorskega in Ptujsko-Ormoškega LG območja, ali pa z rajonizacijo jelenjadi na Pohorju, muflona na Boču in Uršlji gori, je skupščina določila rok za sprejem dogovorjenih rešitev, kar zlasti velja za soglasje gozdarjev. Le tako bodo smernice in rajonizacija zagotavljale osnovo dolgoročnega usklajevanja sedaj še spornih vprašanj.

Gojitvene smernice, vključno z rajonizacijo, so torej dokončno sprejete in stopajo v obdobje uresničevanja, kar bo nedvomno zahtevalo nenehno iniciativnost LG območij oz. zvez lovskih družin, lovskih organizacij in sleherne ga člana. Zaradi pomembnosti dokumenta, še zlasti pa potrebne odgovornosti do uresničevanja smernic, bodo le-te tiskane v tolikšni nakladi, da jih bo dobil vsak lovec.

Skladno s še prej sprejetimi dogovori bosta LZS in Skupnost OZD smernice predstavila tudi Republiškemu komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Samoupravni interesni skupnosti SRS za gozdarstvo in Splošnemu združenju za gozdarstvo SRS ter Združni zvezi Slovenije. S tem naj bi se tudi v gozdarstvu in kmetijstvu postopoma dosegla ne le načelna podpora, pač pa tudi dejanska pripravljenost in odgovornost za uresničevanje cele vrste skupnih nalog, s katerimi naj bi se kar najbolj približali optimalni usklajenosti, istovetni z družbenim interesom. Pri tem velja poudariti, da je Republiški komitej za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano že v času nastajanja sporazuma o gojitvenih smernicah zagotavljal, da bo v okviru svojih pooblastil, kar še zlasti velja za republiško lovsko inšpekcijo, dosledno vztrajal pri uresničevanju v smernicah opredeljenih nalog in odgovornosti lovskih organizacij.

Sprejet finančni načrt LZS za leto 1986

Skupščina je sprejela finančni načrt LZS za leto 1986, ki predvideva nekaj več kot 130 milijonov (13 starih milijard) din prihodkov oz. odhodkov. Glavni proračunski porabniki so »Lovec« (51 mil.), »Zlatorogova knjižnica« (22 mil.), »Program lovskega sklada« (22 mil.) in »znanstveno raziskovalno delo« (5,75 mil.). Zlasti pri pokrivanju stroškov za papir in tisk se LZS sooča z

izjemnimi povečanjem, tako da je bilo v letu 1985 potrebno uporabiti vse proračunske in druge rezerve in rebalans ni bil potreben, medtem ko so za leto 1986 nekatera vprašanja gibanja stroškov še dokaj nejasna.

V razpravi so bila zastavljena tudi nekatera argumentirana in upravičena vprašanja. Med te nedvomno spadajo trditve, da sedanji sistem združevanja sredstev za programe LZS ne spodbuja dobrega gospodarjenja. Dokaz za to so podatki, da so med različnimi območji v Sloveniji, z dokaj podobnimi naravnimi danostmi in enakimi vrstami divjadi, prevelike in nesprejemljive razlike v ustvarjanju dohodka od gospodarjenja. Zato bo ključ, po katerem se združujejo sredstva za programe LZS, ponovno proučen v okviru Sveta LZS za gospodarsko-finančna vprašanja, rešitve, ki naj bi spodbujale boljše gospodarjenje, pa predložene skupščini LZS.

Kritične pripombe delegatov so tokrat ponovno veljale uresničevanju programa Zlatorogove knjižnice, kjer zamude niso vedno objektivne narave. Kljub temu, da se za znanstveno-raziskovalno delo namenja le 1 % od ugotovljenih dohodkov gospodarjenja, so bile ponovno poudarjene potrebe za objavljanje rezultatov raziskav oz. za večjo uporabnost raziskovalnega dela. Potrebno je sicer poudariti, da je v zadnjih letih z ustanovitvijo in delom raziskovalnih sosvetov dosežen določen napredek, kar pa ne pomeni, da raziskovalnega dela ni mogoče še bolj približati potrebam gojitvene prakse. Prav tako so v razpravi veljale kritične pripombe predlogom, češ naj bi stroške za izdajanje glasila Lovec zniževali s slabšo kvaliteto tiska ali pa celo z zmanjševanjem obsega oz. izdajanjem dvojnih števil. Res pa je, da je notranja rezerva glasila predvsem v nenehni skrbi za njegovo večjo kvaliteto.

Z manjšimi dopolnitvami je bil sprejet tudi nov sporazum o lovskem strelstvu v Sloveniji in samoupravni sporazum o sodelovanju slovenskih in hrvaških lovskih organizacij. Ta sporazum bo nedvomno ustrezna podlaga za boljše sodelovanje pri številnih odprtih in čisto spornih vprašanjih gojitve divjadi v obmejnih območjih s Hrvaško. Predvidena je tudi skupna komisija za gojitev velikih zveri in jelenjadi, ki bo s svojim delom začela še letos.

Blaž Krže

ČLANSKI PRISPEVEK V LETU 1986 znaša 2188 din, deli pa se:

za glasilo LOVEC	1255 din
za delovanje LZS	403 din
za delovanje LZ Jugoslavije	30 din
za Zlatorogovo knjižnico	500 din

Divjad skozi oči etologa

Vtisi z 19. mednarodne etološke konference v Toulousu v Franciji

Damijana Ota, dipl. biol., Inštitut za biologijo Univerze v Ljubljani

V Toulousu v Franciji so se avgusta lani zbrali etologi z vsega sveta na 19. mednarodni etološki konferenci. Etologi se ukvarjajo z vedenjem živali in človeka. Raziskujejo nastanek in razvoj vedenja, njegove vzroke, načine delovanja in namen. Etologija kot veda se je razvila iz raziskav na živalih v naravnem okolju na začetku tega stoletja. Z opazovanjem živali so ugotovili, da se živalske vrste razlikujejo med seboj ne samo po anatomskih in morfoloških lastnostih, ampak tudi po vedenju. Pozneje so različna vedenja razvrstili in začeli razlikovati preprosta vedenja, kot so npr. refleksi, in kompleksna vedenja, kot je npr. prehranjevalno, razmnoževalno, raziskovalno vedenje.

Danes je etologija priznana veda in jo poučujejo že na marsikateri univerzi. Etologijo sta utemeljila Konrad Lorenz in Nikolaas Tinbergen. Znanstvenika sta poudarila pomembnost raziskovanj vedenja živali in sta z lastnimi opazovanji ptic, rib in žuželk poglobila razumevanje vedenja živih bitij. Z izčrpnimi raziskavami sta dokazala, da je vedenje rezultat milijonletnega prilagajanja na okolje in da je odločilno za preživetje. Za razvoj današnje etologije je veliko napravil tudi Karl von Frisch s svojimi raziskavami o sposobnostih čutil nevretenčarjev. Zaradi pomembnosti svojih odkritij so Lorenz, Tinbergen in von Frisch dobili leta 1973 Nobelovo nagrado.

Etologi danes raziskujejo prirojena in naučena vedenja, mehanizme kontrole vedenja, vplive notranjega in zunanje okolja na osebke, odnos med osebkom in okoljem ter odnose med osebki iste vrste in z osebki drugih vrst; prav tako raziskujejo dedovanje in razvoj vedenja. Za boljše razumevanje vedenja v celoti pa je treba vedenje raziskovati primerjalno v naravi in v laboratorijskih razmerah, v katerih je mogoče nadzorovati delovanje posameznih dejavnikov okolja. Študij vedenja domačih živali, živali na farmah in divjadi je novo področje etologije. Z raziskavami o reakcijah živali na dražljaje iz okolja in o odnosu do okolja se da ugotoviti, kakšne so razmere, v katerih živali najmanj občutijo »stres gojenja« na farmah oz. trpijo zaradi njega. Če odpravimo take razmere, se živali počutijo bolje. S tem se poviša njihov prirastek in ekonomičnost živinoreje.

V Toulousu se je zvrstilo skoraj tristo predavateljev. Razstavljenih je bilo približno 600 posterjev (kdor ni imel referata, je svoje delo prikazal na posebnih tablah). Predavanja so potekala zjutraj in popoldne v 4 dvoranah hkrati, popoldne so bile na sporedu okrogle mize z različnimi temami, zvečer pa so predvajali filme in video filme, posnete v naravi ali v laboratorijih. Program konference je bil zelo pester in bogat. Naštela bom le nekaj tem: vedenje in dinamika populacij, razlike med osebki, struktura živalskih skupin, socioekologija, socioetologija, načini napadov in

obrambe, orientiranje v prostoru, biološki in vedenjski ritmi, komuniciranje, psihologija otrok in odraslih, neuroetologija, uporaba modelov v etologiji, aplikacija etologije, etologija in živalska produkcija, vedenje v zvezi z gospodarjenjem z divjadjo.

Divjad je že mnogo let predmet zooloških (sistematika), ekoloških (odvisnost od okolja) in lovsko-ekonomskih raziskav (produkcija in odstrel). Težko je ugotoviti, kdaj so se začele prve etološke raziskave divjadi. Vsekakor so morali že prvi lovci poznati vedenje divjadi, ki so jo želeli upleniti, da so jo lahko pričakali na določenem mestu ob določenem uri. Dobro so morali poznati prehranjevalne in življenjske navade ter način vedenja v različnih letnih časih. V tisočletjih se je znanje kopičilo in dopolnjevalo. Etologi so z novim pristopom in novim načinom razumevanja začeli proučevati komunikacijo npr. v tropu košut ali divjih prašičev, razlike v petju med samci ruševca, razvoj vedenja pri mladičih itd. Načrtovanje odstrela ali poseganje v populacijo ne more biti pravilno in uspešno, če ne pozna-

mo dobro dejavnikov, ki vplivajo na živali, in različnih vedenj iz letnega cikla sprememb v vedenju posameznih živalskih vrst.

Skoraj vse raziskave na divjadi potekajo v velikih narodnih parkih. Zunaj meja parkov kmetijska, gozdarska, ribiška ali lovska dejavnost otežuje raziskave. Take raziskave potekajo več let in le v parkih ohranja okolje svojo isto podobo, medtem ko se okolje zunaj parkov spreminja. Pri raziskavah pa je ohranjenost naravnega okolja pomemben dejavnik.

Osnovni način dela etologa je opazovanje živali in beleženje vedenja s pomočjo filmske in video tehnike. Pri raziskavi vedno sodeluje več ljudi, tako da se lahko izmenjavajo na opazovalnicah. Živali opazujejo ves dan in vso sezono, več let zaporedoma. Včasih si pomagajo z oddajniki, ki jih pripnejo živalim za vrat ali jim jih vsadijo pod kožo, za analizo glasov uporabljajo sonagrame, pri obdelavi podatkov pa matematične in statistične metode. Včasih opravijo del raziskav v laboratorijih na ujetih živalih.

Največ etoloških raziskav na divjadi, ki so bile predstavljene na konferenci v Toulousu, so opravili v Franciji. Nekaj raziskav je bilo iz Španije in Velike Britanije, po eno raziskavo so predstavile Švedska, Švica, Nizozemska, Kanada, ZDA in Izrael.

Raziskave o divjadi bom predstavila le v glavnih obrisih in na kratko opisala dosežene rezultate.

Začela bom z jelenjadjo, in sicer z ameriško raziskavo o razlikah, ki nastopajo med posameznimi jeleni pri oglašanju – rukanju.

V času ruka se jeleni oglašajo na različne načine. Rukanje je način tekmovanja med samci in/ali način privla-

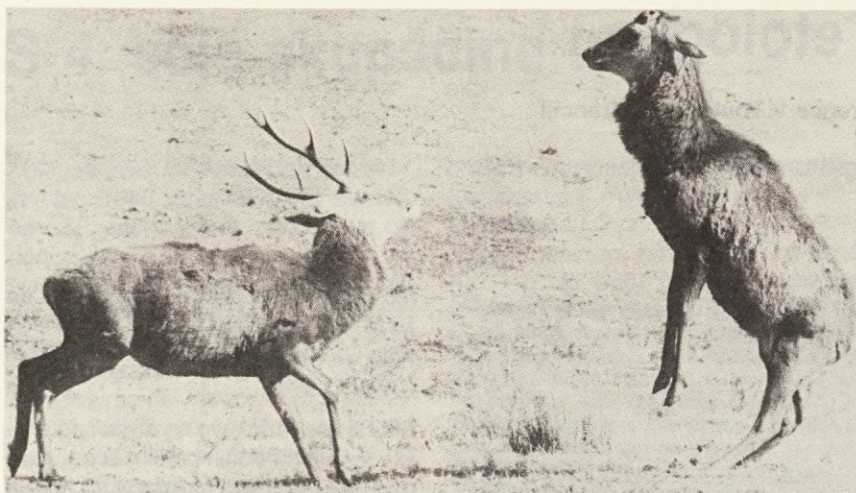

ETHOLOGIE 85

19th
international
ethological
conference

université p.sabatier toulouse france

Dvoboj dveh jelenov: jelen na desni je dan prej izgubil rogovje. Status jelenja je delno odvisen od rogovja, vendar ni rečeno, da jelen dejansko izgubi svoj status, ko izgubi rogovje.

čevanja samic. Z raziskavami na evropskem jelenju (*Cervus elaphus*) so ugotovili, da so različne lastnosti jelenjega rukanja (npr. višina tona ali glasu, frekvenca oglašanja) povezane z značilnostmi posameznega samca in vplivajo na odnose med tekmujočimi jeleni. V Severni Ameriki so raziskovali oglašanje 12 jelenov, ki so jih snemali več dni zaporedoma. Značilno rukanje se začne z uvodnim glasom, ki mu sledi še en daljši glas z zamirajočim tonom, konča pa se z enim ali s serijo različnih glasov (rukov). Sonografske analize glasov so potrdile domnevo, da vsak samec proizvaja glasove, ki se v teku dneva spreminjajo, vendar se razločno razlikujejo od glasov drugih samcev. Pri enem samcu se uvodni ruk lahko manj razlikuje, medtem ko se zadnji del rukanja bolj razlikuje. Med različnimi samci pa obstajajo razlike pri vseh komponentah oglašanja, uvodni ruk lahko celo manjka, razlike so v tonu in trajanju ter v lastnostih končnega rukanja.

Španci so raziskovali socialno strukturo pri jelenjadi. V skupini 21 glav jelenjadi so npr. raziskovali vizualno (vidno) komunikacijo. Razdelili so jih v naslednje razrede: odrasli samci, mladi samci, samice, enoletni mladiči in mladiči, mlajši od 6 mesecev. Poznali so vse družinske zveze med posameznimi osebki. Ugotavljali so, kako živali različnih razredov komunicirajo med seboj in kako komunicirajo živali iz istega razreda. Ugotovili so, da nastajajo pri komunikaciji razlike, ki so odvisne od spola posamezne živali, od njenega hierarhičnega položaja, od pripadnosti družini, od stopnje vedenjske zrelosti, starosti itd. To pomeni, da vsaka žival dobro pozna vse druge v

skupini in da z vsako drugače komunicira. Posebej so študirali socialno strukturo nekega tropa košut. Primerjali so, kakšna je ta struktura pred paritvijo in po njej, in sicer, kakšne so razlike v zvezah med samicami različnih starostnih razredov. Te zveze se po paritvi razlikujejo od tistih pred paritvijo, kar je odvisno predvsem od števila telet in enoletnih jelenov v skupini.

Damjeki se sporazumevajo s položajem repa. Visoko dvignjen rep je znak, da je v bližini nevarnost.

Francozi so predstavili raziskavo o damjeku (*Dama dama*). Primerjali so razlike v razmnoževalnem vedenju v okviru ene prosto živeče populacije, ki pa naseljuje dve različni okolji (gozd in odprt prostor). Pojavljata se dve paritveni dobi: ena v oktobru, druga pa v obdobju december-januar. Populacija damjekov je živela na površini 50 km² in je štela približno 300 živali.

V prvi paritveni dobi, to je v oktobru, se pojavljajo v gozdu skupine 1–2 zrelih samic, nekateri samci pa kažejo takrat majhno stopnjo teritorialnosti in imajo razmeroma majhno površino za rukanje. Na bolj odprtih prostorih odrasli jeleni niso teritorialni in zadržujejo ob sebi (monopolizirajo) skupino 3–4 košut, ki jo branijo pred drugimi stranskimi jeleni. Večina samic se spari v tem času, v roku 15 dni. Taki haremi so precej začasni. V drugi paritveni dobi, od decembra do marca, pa se pojavljajo v odprtih območjih mešane skupine povprečno 25–30 živali z dinamično hierarhično ureditvijo med samci. Trenutni glavni samec je tisti, ki se pari s košutami. V tej paritveni dobi pa so v gozdu mešane skupine redkejšje (s povprečno 9 živalmi); v eni skupini je ponavadi samo en jelen. Tu nastajajo občasni pari. V tem času pa se spari manj samic.

Kaže, da so razlike v vedenju v obeh paritvenih dobah posledica sprememb v razporeditvi in v razpoložljivosti hrane, abiotičnih dejavnikov okolja (temperatura, padavine, tla) in časovno-prostorske razporeditve spolno aktivnih košut.

Pri tem je zanimivo to, da nastopajo pri damjeku take razlike v paritvenih dobah v okviru iste populacije. Glede na to napovedujejo, da verjetno nastopajo pri populacijah, ki živijo v različnih socialnih in ekoloških razmerah, različni oz. drugi vzorci razmnoževalnega vedenja. Te ugotovitve nakazujejo, da lahko najdemo pri damjeku vse načine razmnoževanja, ki nastopajo pri vseh drugih cervidih (jelenih), odvisno pač od tega, v katerem okolju žive. Zato imajo damjeka za dober model za raziskovanje socialnega sistema pri cervidih.

Poleg raziskave o damjeku so Francozi predstavili še raziskavo, v kateri so analizirali odnose med pirenejskim gamsom (*Rupicapra rupicapra pyrenaica*) in med mufloni (*Ovis ammon musimon*), ki živijo na istem območju v Pirenejih. Ti vrsti se razlikujeta tudi v vedenju.

Gamsi so posebno netolerantni. Agresivna dejanja so zelo pogosta vse leto,

čepprav se izogibajo neposrednega spopada z drugimi in vzdržujejo velike medsebojne razdalje. V tropih opazimo hierarhijo, pri kateri so odrasli kozli dominantni, sledijo jim nedorasli samci, koze in mladiči obeh spolov. Mladiči, ki so bili stari manj kot 18 mesecev, so se držali skupaj. Med razvojem osebk se izoblikuje značilno vedenje in se povečuje medsebojna razdalja. Pri muflonih pa, nasprotno, je stopnja agresivnosti zelo majhna. Agresivnost se sicer pojavlja vse leto, vendar pogostejše v obdobju paritve, ko se ovni iste starosti večkrat bojujejo med seboj.

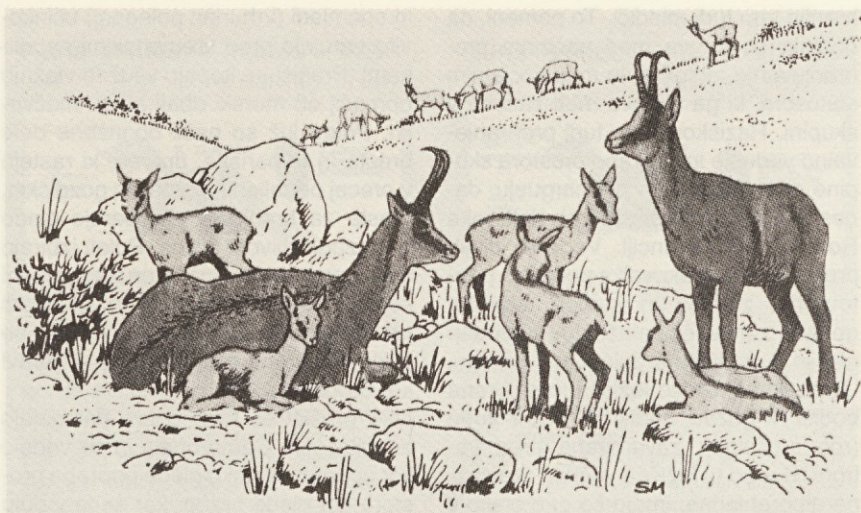
V Pirenejih živi muflon in gams na istem območju, tako da lahko pride do stikov med obema vrstama, vendar so le-ti zelo redki. Opazovali so sicer približevanja skupin obeh vrst, vendar je bilo 70 odstotkov stikov nevtralnih, brez agresivnosti. Če je prišlo do kake reakcije, so postali mufloni bolj aktivni, počasi so se sicer premikali proti gamsum, vendar pa so se jim obenem tudi izognili.

V Pirenejih so Španci raziskovali še obrambno vedenje pirenejskega kozoroga (*Capra pyrenaica*). Pri tej živali in tudi pri drugih parkljarjih obstaja negativna povezava med številom živali v tropu in med časom, ki ga živali porabijo za nadziranje okolice. To pomeni: večja ko je skupina, manj časa porabi za nadziranje okolice. Na okolico so pozorni bodisi zaradi plenilcev, bodisi zaradi morebitnega približevanja drugih kozorogov. Med prskom pa število živali v skupini naraste in takrat težnja po nadziranju okolice skoraj izgine. Pri majhnih skupinah pa je čas, ki ga porabijo posamezne živali za nadziranje, zelo velik. Samica s pravkar povrženim mladičem posveti večino časa nadziranju okolice. Komaj polegli mladiči so namreč najbolj izpostavljeni napadom plenilcev. Iz tega sledi, da je najboljša obramba pirenejskega kozoroga ta, da se zadržuje v večjih skupinah.

V zvezi z varnostno razdaljo bega so ugotovili naslednje: večja ko je navzočnost (neškodljiva) človeka, manjša je ta razdalja.

Ker smo že pri parkljarjih, bom opisala še zanimivo ameriško raziskavo o poteku razvoja vedenja pri vilasti antilopi (*Antilocapra americana*).

Opazovali so vedenje in izkušnje v zgodnji mladosti mladičev vilaste antilope, zato da bi lažje sledili poteku razvoja vedenja med rastjo in da bi ugotovili, kateri so tisti dogodki, ki povzročijo razlike v socialnem vedenju pri odraslih živalih in v uspehu pri

Varstvo pri abruškem gamsum (*Rupicapra rupicapra ornata*): dve ali tri koze vzamejo v varstvo vse mladiče iz tropa, medtem ko gredo druge koze na pašo. To vedenje, ki je značilno samo za abruškega gamsa, je odkril etolog S. Lovari. Zaradi površnih opazovanj so pred tem dolgo mislili, da polegajo koze dvojčke ali trojčke.

razmnoževanju. V prvih treh mesecih življenja mladičev je razvoj vedenja hiter in stalen. Pomembne razlike med posameznimi osebki nastopajo pri stopnji socialnih odnosov, ki jih imajo s sorodniki, ki so obenem tudi najbližji sosedje, in pri različni razdalji od matere. Vsi mladiči v tropu se skotijo spomladi v razdobju treh tednov. Razlike v starosti med posameznimi osebki pa se pozneje izražajo v socialnih odnosih.

Odnosi dominantnosti in podrejenosti se vzpostavijo že v prvih treh mesecih življenja in razlike v zaporedju rojstev se izražajo ravno v stopnji dominantnosti. Razlike v dominantnosti so povezane s socialnimi odnosi; dominantni mladiči vedno začnejo neko socialno izmenjavo, podrejeni se je izogibajo. Dominanten položaj, ki se vzpostavi med živalmi v zgodnjem obdobju, ostane do tretjega leta starosti. Za samice je položaj dominantnosti povezan z zaporedjem poganja, ki napove tudi, kako bo posamezna samica uspešna

v tekmi z vsemi drugimi samicami. Opazovane samice so vsako pomlad povrgle mladiče v istem zaporedju, v katerem so bile same povržene. Rezultati nakazujejo, da je položaj v zaporedju poganja pomemben dejavnik, ki določa socialni položaj v skupini. Ta položaj se vzpostavi že v zgodnji mladosti in se ohrani tudi pri odraslih živalih. Do podobnih ugotovitev so prišli Francozi, ko so raziskovali prehranjevalno vedenje in socialne odnose pred paritvijo in po njej v skupini divjih prašičev (*Sus scrofa*) v obori.

Opisali so vedenje 7 divjih prašičev, 1 samca in 6 samic, v obdobju 7 mesecev; obora, v kateri so bili, je bila velika 1 ha, hrane pa je bilo v njej vedno v izobilju. Ugotovili so dva načina prehranjevanja: skupina 3 živali (samec in 2 samici) se je hranila izključno pri krmilnici, skupina preostalih 4 živali (vse samice) pa se je bolj ali manj pasla na polju v obori. Obstaja neka povezava med načinom prehranjevanja in med socialnim položajem, in sicer v tem smislu, da bolj ko je neka žival podrejena, tem več časa preživi na paši, ker je tekma za prostor ob krmilnici ostrejša.

Po oprasitvi se pogostnost agresivnih odnosov bistveno zmanjša in poveča se materinsko vedenje med samico in njenimi mladiči. Poveča se tudi izogibanje med to ožjo skupino in drugo populacijo, saj je mati sposobna sama hraniti svoje mladiče. Kaže, da je prehranjevanje mladičev odvisno od načina prehranjevanja matere. Če se mati pase, se pasejo tudi mladiči, če se mati hrani izključno pri krmilnici, se

Vilasta antilopa v nevarnosti razširi (poveča površino) bele dlake na zadku. To je njen opozorilni signal.

hranijo tam tudi mladiči. To pomeni, da obstaja povezava med načinom prehranjevanja mladičev in med socialnim statusom, ki ga njihova mati zaseda v skupini. Raziskovali so tudi prehranjevalno vedenje in uporabo prostora skupine divjih prašičev v Camargueju, danes zaščitenem močvirju, ob delti reke Rone v južni Franciji. Vedenje divjih prašičev so raziskovali s pomočjo ugotovljenih znakov in sledov (ležišča, gnezda z mladiči, kaluže itd.), z oddajniki in z analizami želodčne vsebine. Ugotovili so, da so ležišča lokalizirana bodisi v gozdu bodisi v bližini vode (rob močvirja), zavarovana pred vetrom. Ker so ta ležišča večkrat prevlažna ali prehladna, imajo še eno steljo v gozdu. Gnezda za mladiče so dobro zgrajena

in spomladi (vrhunec poleganj) učinkovito varujejo pred vremenskimi neprilicami. Prašiči se kopajo v lužah vlažnih območij ob morski obali ali ob močvirjih. Poleg luž so našli obgrizene dele bresta in tamariske, dreves, ki rastejo v precej oddaljenih gostejših gozdičkih. Mesta za hranjenje si izberejo glede na razpoložljivost hrane. Poleti izbirajo kultivirana polja (riž, koruza), jeseni sadje in semena, pozimi in spomladi pa podzemne dele rastlin. Vendar se v glavnem raje prehranjujejo v naravi kot na poljih.

Divji prašiči se tako dobro prilagajajo značilnostim Camargueja in se vedejo kot oportunisti, tako glede uporabe prostora kot glede hrane, kar se je v boju za obstanek vedno izkazalo kot najučinkovitejše.

(Se nadaljuje)

Nekaj doživljajev s kunami

Mirko Skudnik, LD Peca

Več kot leto dni je minilo, kar sem se oglasil v našem glasilu s člankom Še o kunah na Koroškem in prav tako leto dni od objave članka Kune v Sloveniji, v katerem je Boris Kryštufek prikazal rezultate raziskovalne naloge Kuna zlatica in kuna belica v Sloveniji. Po objavi tega zanimivega prikaza sem bil prepričan, da se bo o kunah v našem glasilu v prihodnje zagotovo še več bralo. Da pa ne bi na to predolgo čakali, sem se odločil poiskati nekaj podatkov o kunah v mežiškem gojitvenem bazenu, ki jih bom skupaj s svojimi opazovanji kun in doživetji z njimi zapisal. Po drugi strani pa – obljuba dela dolg, saj sem na koncu svojega članka o kunah obljubil, da bom opisal še kako doživetje z njimi. K ponovnemu pisanju me je spodbudila tudi želja nekaterih manj izkušenih lovcev, ki so se začeli intenzivno ukvarjati z lovom na kune in so zabeležili tudi že lepe uspehe. Ob neki priložnosti pa me je spodbudil tudi gospodar naše LD, ko mi je rekel: »Mirko, le napiši še kaj o kunah, mi jih bomo pa lovili in laže držali na kratko, predvsem v petelinjih revirjih!«

Tudi sam imam občutek, da se je kunji zarod precej razmnožil in začel resno posegati v številčnost gozdnih jerebov, planinskih zajcev in druge divjadi. Predvsem pa je znova v nevarnosti divji petelin, ki se je zadnja leta spet

začel oglašati na nekdanjih rastiščih. To potrjuje tudi povečani odstrel kun v zadnjih letih, kar prikazuje *preglednica*.

Podatek o opravljenem odstrelu gotovo pravilneje prikazuje resnično stanje kot pa napovedana spomladanska številčnost, ki se sicer da dobro ugotoviti po sledovih v novo zapadlem snegu. Seveda pa zahteva ugotavljanje številčnosti po sledovih tudi veliko truda, ker moraš pač pregaziti sneg po vsem lovišču. Z opazovanji sem kar zanesljivo ugotovil, da imajo tudi kune svoje stalne poti in stanišča, čeprav se dolžine poti in s tem tudi bivališča v različnih obdobjih leta nekoliko spreminjajo. Decembra je pot za hrano pri kunah precej krajša kot januarja-februarja, ko se stalne poti spremenijo tudi zaradi tako imenovane »divje paritve« (kune se januarja-februarja lovijo, prava pari-

tev pa nastopi šele od junija do avgusta). Takrat se lahko celo zgodi, da namesto enega stalnega sleda nenedoma izsledimo kar dva, kar pomeni, da se je eden obeh partnerjev od nekd priselil. Zgodi pa se tudi narobe, da nenedoma sleda kune, ki smo ga večkrat opazili, ni več. V tem primeru je kuna zanesljivo odšla daleč proč in prav lahko se nikoli več ne bo vrnila v svoj stalni okoliš. To sem že večkrat opazil, zlasti pri kunah, ki rade domujejo pod zemljo, v skalovju, kjer se počutijo bolj varne kot tiste kune, ki izpodrivajo veverice iz gnezd in prespijo dan kar na drevesu v veвериčem gnezdu. Da domujejo v skalovju pod zemljo tudi kune zlatice in ne le kune belice, sem se že večkrat prepričal. Prav neprijeten občutek oziroma veliko razočaranje doživi lovec, ko zgodaj zjutraj pride na svež sled kune zlatice, kar ugotovi po odtisih stopal, ki so bolj razpotegnjeni in brez izrazito vidnih blazinic, nato nekaj ur gazi in kroži po visoko zapadlem snegu, potem pa že pošteno izmučen v zadnjem, najmanjšem krogu, v katerem je priporočljivo slediti že kar po sledu, ugotovi, da je sveži sled na vsem lepem »požrla zemlja«. To sem sam že velikokrat doživel, tako da sem kuno na koncu lahko le pozdravil z »na svidenje«. Če se mi je to pri isti kuni zlatici zgodilo dvakrat zapored, je v tistem območju sploh nisem več lovil. V podzemno bivališče se zelo rada preseli predvsem tista kuna zlatica, ki je pri dnevnem bivanju v gnezdu doživela kaj neprijetnega. Da je to res, bom poskušal utemeljiti s primerom zlatice, ki sva jo lovila s članom naše LD Fridlom. Bil je lep decembrski dan. Polovico noči je snežilo in na že utrjeno podlago je zapadlo okoli 10 cm novega snega – pršiča. Vstal sem dovolj zgodaj, saj je močno shujšana luna šele lezla za hrib Gorno. Kar napol oblečen sem najprej pred hišo pregledal umetne sledove, ki sem jih položil zvečer. Hitro sem ugotovil, da je snežilo pozno v noč, okoli polnoči pa je prenehalo.

Številčnost (približna) in odstrel kun v mežiškem lovskem bazenu (29 307 ha)

Leto	Ocenjena številčnost			Načrtovani odstrel			Opravljeni odstrel		
	zlatica	belica	skupaj	zlat.	bel.	sk.	zlat.	bel.	sk.
1980	76	3	79	30	2	32	12	1	13
1981	76	5	81	30	3	33	14	1	15
1982	77	8	85	30	4	34	14	2	16
1983	80	10	90	36	5	41	16	6	22
1984	81	15	96	38	16	54	18	8	26
1985	104	39	143	41	20	61			

Torej za lov na kuno prav idealne razmere! Če v takem primeru naletiš na svež sled dovolj zgodaj, ne bo treba preveč gaziti snega oziroma se naprezati do končnega uspeha. Hitro sem opravil jutranja opravila, dal v nahrbtnik rezervno majico in srjajo in nekaj okrepčila in že sem jo mahal proti Lomu. Obhodil sem svojo običajno pot v tem območju in okoli poldneva odkril svež sled kune zlatice. Za to zlatico sem vedel že od našega skupnega lova, saj sva jo takrat na stojiščih v tem revirju opazila z lovcem Dragom. Ravno sem končaval manjši krog, ko je začela nedaleč od mene pokati puška. Po nekaj zaporednih streljih sem bil prepričan, da pokajo šibreni naboji. Nekoliko sem spremenil svoj načrt in se odpravil v smer, od koder je pokalo. Kmalu sem zagledal lovca Fridla, kako se ogleduje po dveh večjih smrekah. Ko sva se od daleč pozdravila, sem ga takoj vprašal: »No, kje jo imaš?«, saj sem takoj spoznal, da gre za isto kuno. Fridl mi je, rahlo razburjen, začel pripovedovati, kako je po naključju naletel na svež sled kune, saj je nameraval loviti srne, ker smo bili s planom odstrela še precej v škripih. Pri tem mi je pokazal svež sled ob debelejši smreki, kjer se je prebrisanka povzpela nanjo, in povedal, da je streljal pač ob deblih obeh smrek proti vrhu, ker v bližini ni našel nobenega gnezda, misleč, da se je kuna nekje samo potuhnila. Ker česa podobnega še nisem doživel, sem začel ugovarjati in ga prepričevati, da ima zagotovo nekje v bližini gnezdo. In ker je šlo za samico, kot sem presodil po sledu, je bila zato seveda še veliko bolj previdna pri izbiranju prostora za dnevno bivanje.

Zdi se mi, da mi Fridl ni popolnoma verjel, saj mi tudi pozneje, ko sva prišla do dokaj oddaljene prav majhne smreke, na kateri sem mu pokazal gnezdo, ni verjel, da bi mogla biti v njem kuna. Znova sem ga moral prepričevati, tokrat, naj v gnezdo ustreli, seveda s primerno debelimi šibrami (vsaj 4 mm), če hoče kuno imeti. Nazadnje je le privolil, rekoč: »Če sem popokal že toliko nabojev, pa bom še enega!« In je ustreliš v gnezdo. Takoj, ko je odjeknil strel, se je kuna pognala iz gnezda in splezala višje v bližnji bor.

Fridlu sem svetoval, naj še enkrat hitro ustreli, saj sem opazil, da ima kuna ranjeno samo sprednjo levo tačko. Kuna je zrla v naju in celo nekoliko pihala kot mačka, ko je odjeknil drugi strel. Ne vem, kam je Fridl takrat meril, toda kuna se je pognala z borovca na zemljo in s košatim repom, dvignjenim viso-

Kuna zlatica – *Martes martes* (Linné, 1758)

Kuna belica – *Martes foina* (Erxleben, 1777)

Življenjsko okolje (habitat)

Zlatica naseljuje obsežne, goste listnate, iglaste ali mešane gozdove tako v visokogorju kot v nižavju. V Sloveniji ji nekoliko bolj ustrezajo višinski gozdovi. Kuna zlatica je odlična drevesna plezalka in skače iz krošnje v krošnjo tudi 3 m daleč. Dan prespi v votlih drevesnih duplih, v veveričjih gnezdih ali v opuščenih gnezdih ptic ujed. Neredko si poišče zavetje tudi v skalnih razpokah, ki vodijo pod zemljo. Rovov si sama nikoli ne koplje.

Belico bomo skoraj vedno opazili v bližini človeških bivališč, saj se zelo rada potika in biva po senikih, kaščah, zidanih, starih mlinih in drugih starih poslopjih. Prav pogostokrat jo bomo odkrili, da se skriva v kamnitih zidovih ali pod kupi vejevja. Drugače pa se podnevi skriva v zemeljskih razpokah, pod skalovjem v notranjosti gozdičev. Predvsem pozimi se rada naseli v človeških bivališčih.

Način življenja

Zlatica je predvsem nočna žival, ki lovi plen od začetka mraka do zgodnjega jutra, občasno pa jo je mogoče videti tudi podnevi. Pretežen del leta živi nomadsko življenje in se seli iz kraja v kraj. V nekem okolišu se ustali le v času zrejanja mladičev. Njen ožji okoliš navadno ni večji od 500 do 5000 ha gozda. Pri svojih pohodih se veliko zadržuje na drevju, prav tako pa se giblje tudi po tleh.

Tudi belica je predvsem nočna zver, ki pa jo je mogoče večkrat videti tudi podnevi. Tako kot zlatica živi bolj ali manj nomadsko življenje. Poleti zelo rada dela dolge lovske izlete iz kraja v kraj, ko pa ima mladiče, se za nekaj mesecev ustali v ožjem okolišu. Njen okoliš je le nekoliko manjši od zlatičinega in je v največ primerih velik od 500 do 2000 ha. Belica ni tako spretna plezalka po drevju in se pretežno giblje po tleh. Zelo rada pa pleza po skalovju.

Sled

Njen sled hitro spoznamo po parnih odtisih stopal (dvojice). Za zlatico je značilno, da v njenih odtisih stopal slabo vidimo odtise prstnih in drugih blazinic, ker je stopalo po blazinicah tudi pozimi močno poraslo z dlako. Razdalja med dvema zaporednima dvojicama stopinj v snegu meri navadno 90 cm.

Sled belice v snegu je zelo podoben zlatičinemu. Če pa si odtise stopal pogledamo od blizu, ugotovimo razliko. Stopinje so izrazitejšje od zlatičinih, saj blazinice na stopalih belic niso porasčene tako kot pri zlatici. Razdalje med skupinicami stopinj v sledu so dolge od 90–100 cm.

Hrana

Osnovna hrana kune zlatice so predvsem kopenski glodavci (45–85 % poleti in 27–53 % pozimi), zlasti polhi, veverice in ptiči. Na njenem jedilniku pa so prav tako kuščarji, žabe, žuželke, jagodičje in sadje. Glede na lokalne razmere zlatica uživa v različnih okoljih različne količinske dele in vrste hrane. Po poljskih virih (Rzebič-Kovalska, 1972) so kune zlatice uživale naslednje prostorninske odstotke hrane: glodavci (*Rodentia*) 41,3; zajci (*Lagomorpha*) 9,5; zveri (*Carnivora*) – v glavnem kot mrhovina – 4,8; parkljarji (*Artiodactyla*) 12,7; žužkojedi (*Insectivora*) 14,0; gozdne in poljske kure (*Tetraonidae*, *Galliformes*) 9,5; ptiči pevci (*Passeriformes*) 19,0; ptičja jajca 25,4; dvoživke (*Amphibia*) 1,6; žuželke (*Insecta*) 1,6; rastlinska hrana 25,4 %. Dnevno potrebuje zlatica 150 g mesa. Kadar je v okolju malih glodavcev v izobilju, navadno ujeti plen zbira in si dela zalogo za hujše čase.

Belice se hranijo pretežno s podganami in majhnimi mišmi ter s ptiči (v glavnem s tistimi vrstami, ki gnezdiijo na ali pri tleh). Velik delež v beličini prehrani sestavljajo ptičja jajca in domača perutnina. Uživa tudi kuščarje, žabe in žuželke. Vendar je kuna belica v nasprotju z zlatico izrazito nagnjena k rastlinski hrani. Le-ta nemalokrat sestavlja od 60 do 80 % vsebine njenega želodca. Najbolj ji gre v slast jagodičje in sadje. V živalskem delu prehrane pa je na njenem jedilniku več tistih živalskih vrst, ki žive blizu človeških bivališč ali neposredno v njih (domača perutnina).

Iztrebki

So klobasaste oblike, nekoliko zviti in veliki 1 × 6–8 cm. Iztrebek je na enem

Iztrebek belice je zelo podoben iztrebku zlatice, le da vsebuje več rastlinskih

koncu vedno zašiljen, odlaga pa ga na podrti debli, štor ali večje kamne blizu svojih stečin. V njem opazimo nekaj dlake malih glodavcev, ostanke kosti, peške jagodičja in hitinjačo žuželk. Ker uživa pretežno mesno hrano, je iztrebek temne barve.

Naravni sovražniki

Volk, pes, ris, lisica, večje ujede, velika uharica.

ostankov in da svež bolj smrdi od zlatičnega. Najdemo jih na kamnih, stečinah, v kotih poslopij ipd. Belica se zelo rada iztreblja na isto mesto, zato se tam sčasoma nabere cel kup njenih izmečkov.

Naravni sovražniki belice so v glavnem isti kot zlatice: pes, volk, ris, lisica, večje ujede in velika uharica.

Razmnoževanje

Zlatica se pari julija in avgusta. Brejost je podaljšana in traja 230–270 dni. V tako brejost je vključena tudi faza mirovanja jajčeca (embriotenija). Januarja in februarja se kune lahko še enkrat gonijo. Samica skoti 2–8 mladičev, ki pridejo na svet aprila ali maja. Ob skotitvi tehtajo okoli 30 g. Mladičem se oči odpro, ko so stari približno 32–38 dni. Pri materi se sajo 2,5–3 mesece in ostanejo ob njej do januarja, ko se družinska skupnost razide.

Razmnoževanje je podobno zlatičnemu. Paritveno obdobje je julija in avgusta. Doba brejosti je pri belici prav tako podaljšana, zato traja brejost tudi pri tej vrsti od 8,1 do 9 mesecev (je le nekoliko krajša kot pri zlatici). Tudi belice se gonijo še pozneje, in sicer januarja in februarja, ko ponoči lahko pogosto slišimo, kako se podijo po gozdu in lovijo. Samica lahko povzre tudi do 8 (navadno 3–5) mladičev, ki pridejo na svet aprila ali maja. Po 34–38 dneh se mladičem odpro oči. Mati jih doji 3 mesece in ostanejo pri njej do konca leta, ko se popolnoma osamosvojijo in razidejo.

Spolna zrelost in življenjska doba

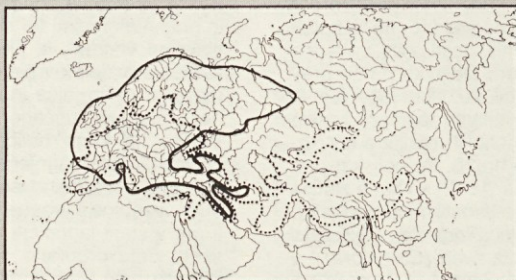
Zlatice dosežejo spolno zrelost v 2. življenjskem letu. V zelo ugodnih okoliščinah lahko zlatice v naravi izjemoma dosežejo starost 8–10 let. V ujetništvu so nekatere zlatice poginile šele po 14 letih.

Kune belice dosežejo spolno zrelost v 2. letu življenja. Le redke živali dosežejo visoko starost – 8–10 let. V ujetništvu lahko doživijo tudi 14 let.

Življenjsko območje (areal) vrste

Zlatica živi skoraj po vsej Evropi, po zahodni in severni Aziji, vse do reke Ob in na Kavkazu. V Jugoslaviji je razširjena v vseh republikah in pokrajinah. V Sloveniji njena številčnost v zadnjih letih narašča.

Kuna belica živi po južnem in osrednjem delu Evrope in Azije, kjer se njena razširjenost nadaljuje od Himalaje do Kitajske. V Jugoslaviji je razširjena v dveh podvrstah (podvrsta *Martes foina bosniaca* živi v nekaterih območjih BiH) po vseh republikah in pokrajinah. Zelo številčne so populacije belic na nekaterih jadranskih otokih. Številčnost belic zadnja leta počasi narašča.

k. zlatica

k. belica

Telesne meritve:

telo z glavo: ♂ 42,5–59,0 cm
♀ 38,5–42,5 cm
dolžina repa: ♂ 18,5–25,5 cm
♀ 16,0–22,5 cm
stopalo z. noge: ♂ 7,0–6,4 cm
♀ 9,6–9,3 cm
višina uhlja: ♂ 3,3–5,0 cm
♀ 3,2–4,2 cm
telesna teža: ♂ 790–1490 g
♀ 983–1070 g

(po Buchalzyku, 1981)

telo z glavo: ♂ 41,8–56,0 cm
♀ 42,0–55,0 cm
dolžina repa: ♂ 21,0–32,0 cm
♀ 20,0–27,5 cm
stopalo z. noge: ♂ 7,5–9,5 cm
♀ 7,1–7,9 cm
višina uhlja: ♂ 3,3–4,8 cm
♀ 3,1–4,6 cm
telesna teža: ♂ 1030–2539 g
♀ 850–1440 g

(po Abelentsevu, 1968)

B. L.

ko v zrak, izginila med podrastjo čez rob. Seveda sva se takoj pognala za njo, da bi jo znova našla. Fridl je stekel po njenem sledu, sam pa sem se spustil kar po večjem jarku proti dolini; upal sem, da bom kuno prehitel. Po širšem kolovozu sem obsledil spodnji del terena in na veliko začudenje ob robu kolovoza naletel na svež kunin sled s kapljico krvi. Bil sem prepričan, da je to najina kuna, zato sem poklical Fridla, da se ne bi po nepotrebnem mučil skozi zasneženo, precej gosto podrast. Ker ga nisem mogel priklicati, sem se odločil, da sam ugotovim, kako in kaj, dokler pri zasledovanju ne bo prišel do mene. Ko sem napravil kakih 50 korakov za sledom, je sled izginil v gosto podrast in se v njej izgubil. Samodejno sem dvignil glavo in začel oprezati na vse strani, kje bi se kuna lahko skrila. Nenadoma sem nekoliko nižje zagledal v majhni smreki gnezdo, ki je bilo prav tako dobro skrito kot prvo. Bil sem prepričan, da je kuna v njem in spet sem odšel klicat Fridla. Po kratkem čakanju sem ga zagledal, vsega zasneženega, kako previdno izdeluje sled. Poklical sem ga in takoj sva se odpravila k smreki z gnezdom. In spet mi ni verjel, da je kuna v tem gnezdu. Zato sva najprej skupaj preiskala in dognala, kako prefinjeno se je iz goste podrasti pognala na drevo v bližini in nato po vejah več dreves priplezala do skritega gnezda. V dokaz, da je to res, sem mu sproti kazal, s katerih vej se je vsipal sneg na svežo snežno odejo prav do gnezda, pod katerim je bilo na tleh tudi nekaj suhih iglic in smeti. Fridl je bil precej začuden, nato pa se je pomirjen odločil, da ustrel v gnezdo. Tudi po tem strelu se je kuna pognala iz gnezda in splezala na bližnji macesen, tako da sem Fridla znova priganjal, naj ustrel še enkrat, a je tudi z naslednjim strelom ni zadel. Kuna se je bliskovito pognala na tla in izginila v gosto smrečje. Takoj sem urno stekel po kolovozu, da bi kuno pričakal za jarkom pod Gradišnikovo kmetijo, ki stoji v bližini. Toda kuna je bila hitrejša od mene in lahko sem le začudeno strmel v njen sveži sled, ob katerem sem nato tudi počakal Fridla. Skupaj sva se odpravila za sledom, kar pa ni trajalo dolgo, saj se je že začelo mračiti, pa tega zaradi napetega lova prej sploh nisva opazila. Tako sva se obrnila proti domu in najin lov se je za ta dan dokaj klavarno končal. Naslednji dan sem se še enkrat odpravil po njenem sledu in ugotovil, da je kuna poiskala dokaj grdo skalovje in se naselila v razpokah. Ker je že takrat

skakala po treh nogah, sem si njeno sled dobro zapomnil in jo v svežem snegu opazujem že tri leta zapored. Do zdaj se še ni spozabila, da bi dan preživela v kakem gnezdu. Svoje domove ima precej daleč, in sicer na treh mestih v približno enako nedostopnem skalovju. Prepričan sem, da je ta kuna zlatica samica in zelo verjetno skrbi tudi za vsakoletni naraščaj, saj se prav v tem okolišu vsako leto pojavljajo mladiči.

Fridlu sem zdaj, ko obujam spomine na najin »veliki lov«, tudi hvaležen, saj me je obogatil z nekaj novimi izkušnjami pri vedno zanimivem lovu na kune.

Omenil sem že, vidite pa tudi v preglednici, da številčnost kun narašča in da svoj življenjski prostor širi pri nas zlasti kuna belica. Dobro se še spominjam, da v našem lovišču kune belice včasih sploh ni bilo opaziti. Tudi pri obvezni oddaji kožuharjev je nisem opazil, dasiravno sem jo po razpoznavnih znakih že ločil od zlatice. Zadnja leta pa je tudi v naši LD že stalen prebivalec in jo vedno najdemo že tudi med podatki o odstrelu.

Sam lov na kuno belico se precej razlikuje od lova na zlatico. Doslej še nisem slišal in tudi sam nisem opazil, da bi kuna belica dan preždel v gnezdu na drevesu. Najraje se spravi v skalovje (zato ji Nemci pravijo Steinmader, kar pomeni skalna kuna), včasih se skriva tudi v votla debela dreves pod razne grmade vejevja, dan pa zelo rada preživi tudi v zapuščenih kolibah, skednjih, zidanicah, hlevih in drugih stavbah. Po moji presoji je lov na kuno belico težavnejši kot na zlatico. En sam lovec skoraj nima prave možnosti, da bi jo ujel, saj sam ne more spraviti kune iz skrivališča in obenem paziti še na strel, ki mora biti skoraj vedno bolj »kavbojski«, ker je kuna zelo hitra. Da je res tako, bom opisal z naslednjim primerom.

Bilo je lani, ko sva s Frančkom ob novo zapadlem snegu krožila za kunami po revirju Holmec. Revir sva si razdelila tako, da bi pri temeljitejšem pregledu čim manj gazila po snegu. Sam sem že v drugem krogu prišel na svež sled kune. Po temeljitnem pregledu sem ugotovil, da je to sled kune belice. Ker se mi je takoj zazdelo, kje bi lahko bila, sem naslednji krog preložil nekoliko proti avstrijski meji in se vračal po dolini proti Holmcu. Približno na polovici poti pa sem znova prišel na svež sled kune belice, ki je prišla v moj krog od zunaj. Tako sem se odpravil kar za tem sledom, ki me je prav prebrisano vodil ob manjšem zasneženem potoku

in pod njim prek travnika proti opuščeni kmetiji Bodiž. Tu je kuna splezala po kamnitem zidu v zgornji del hleva na senik, kjer je bilo še nekaj starega sena. Da bi se prepričal, ali je tu tudi ostala, sem moral previdno obkrožiti celo domačijo. Pri tem opraviu sem bil prijetno presenečen, saj sem iz zgornje smeri proti hlevu naletel še na eno sled kune, ki se je prav tako povzpela na senik. Takoj sem bil prepričan, da je to kuna belica, ki sem jo prvo izsledil.

Prav dobre volje sem se se urno napotil Frančku naproti. Našel sem ga v bližini mesta, kjer sva se dogovorila, da se srečava, kako je ravno oprezal za gnezdi po drevju. Sam je namreč izsledil kuno zlatico in mi tudi pokazal, kje je splezala na drevo. Hitro sva preiskala okolico in našla tri gnezda, v katera je Franček tudi streljal. Žal kuna ni hotela pasti iz nobenega gnezda, zato je bilo treba gnezda pregledati. Ker je bila ena od smrek, na kateri je bilo gnezdo, zelo gladka, je odšel Franček po lestev k bližnjemu lovcu in se vrnil tudi z njegovim mlajšim bratom. Družno smo nato ugotovili, da je gnezdo prazno.

Ker se je dan že močno prevešal v drugo polovico, smo se dogovorili, da gremo raje kar nad belice v dobri veri, da bomo imeli tam več uspeha. Spotoma smo se oglasili še pri kmetu Roku, prav tako lovcu, in ga povabili s seboj. Rok se nam je pridružil s sinom in naša skupinica je navdušeno zakoračila proti Bodižu.

Ko smo si ogledali sledove in se na kratko posvetovali, smo izdelali »bojni načrt«. Vsi štirje lovci smo se najprej natančno dogovorili, kam lahko kdo strelja in se postavili vsak na svoj vogal hleva, oba fanta pa smo dobro poučili, kaj naj delata in ju nato napotili na senik, kjer naj bi s tolčenjem po starih loncih poskusila splašiti kune iz skrivališča. Ropot je trajal le nekaj minut in že je prva belica »plavala«

skozi leseno odprtino mimo Frančka. Odjeknil je strel, kuna pa naprej čez rob proti grapi, da Franček sploh ni imel več časa, da bi še enkrat ustrelil. Sam sem hitro stekel nad grapo in opazil, kako bliskovito teče kuna po njej. Hitro sem pomeril in potegnil pred njo, vendar je kuna ravno takrat odskočila v levo in tako je tudi moja »boroveljka« spregovorila le v prazno snežno belino. Na moj klic se je pognal za njo tudi Rudi, a ker je bil predaleč, je videl samo to, kako je izginila v gozdu.

Nato smo se znova hitro zbrali, da bi poskusili ujeti drugo kuno. Fanta sta na seniku znova razbijala po loncih in to je trajalo že kar nekaj časa, ko sta naenkrat počila strela pri Roku na nasprotni strani. Vendar je tudi njegova »dubleta« ustrelila v prazno, kuna pa se je pognala v večji kup desk in se od tam izmuznila nazaj na senik, kamor pa Rok zaradi fantov seveda ni mogel streljati. Na hitro smo se posvetovali, nato pa fantoma znova »ukazali« razbijanje po loncih, medtem ko smo se sami postavili vsak na svoj položaj. Tokrat je trajalo razbijanje še več časa, nato pa sta počila dva hitra strela spet pri Roku, takoj nato pa dva tudi pri Rudiju, ki pa je v istem hipu že kričal, da kuna teče naprej. To je bilo dobro opozorilo zame, zato sem jo pričakal umirjen, jo ulovil v daljnogled in pritisnil na sprožilec. Kuno je vrglo čez glavo, kot zajca na poljskih lovih, in obležala je v ognju. Še dobro, da sem poprej zaradi majhnih razdalj za strel zamenjal naboj, tako da sem zdaj streljal z dvanajstico in živali s strelom nisem razbil. Prav zadovoljen pa sem bil šele potem, ko sem videl, da leži pred menoj zelo lep samec z izredno veliko belo liso, ki je segala s krakoma skoraj do tačk, cel kožušček pa da je po vsej verjetnosti odnesla samica, ki je prav gotovo poskrbela za nov naraščaj, ob katerem bomo lahko lovci spet doživljali čar kunjega lova.

Tudi lov na pižmovke je mikaven

Boris Leskovic

Zanimiv in poučen članek B. Kryštufka v 12. številki lanskega Lovca me je spodbudil, da o tej vrsti divjadi tudi sam napišem nekaj besed. Ker je avtor na kratko in jedrnato zajel celotno biologijo in spregovoril tudi o razširjenosti te voluharice pri nas, se bomo omejili le na tematiko, ki je za lovce najbolj zanimiva. Beseda bo tekla o tem, kar moramo vedeti o tej živali v zvezi z lovom. Nimam se za lovca, ki bi imel pri lovu na pižmovke največ izkušenj, žal pa sem zadnja leta kot urednik tega glasila zaman pričakoval kak članek o lovu na tega glodavca, za katerega se zdi, da tudi v naših krajih postaja iz leta v leto bolj popularen. Upam, da bom s tem člankom vsaj začetnikom povedal kaj novega in zanimivega.

Konec januarja, februarja, predvsem pa marca, je v Sloveniji lovopust za večino vrst male in velike divjadi. To velja zlasti za nižinska lovišča. Takrat lovci bolj malo zahajajo v lovišče in

videvamo le tiste, ki jim pravimo »ta gajstni«. Če na obhodih ustrelijo pižmovko, jih mnogi med nami gledajo kar nekam postrani in se čudijo, kako morejo sploh prijeti to nagnusno »podgano« z repom, ki je še veliko grši od podganjega. Le za kožuh, ko je seveda ustrojen, priznajo, da je lep. Tovariša pa, ki lazi za temi gnusobami, gledajo kar nekako pomilovalno. Da pa še prezeba ob potoku in čaka nanje po cele ure – ne, to je že malo preveč!

Poznavanje pižmovkinih navad in lastne izkušnje – porok za uspeh na lovu

Pižmovke postanejo aktivne z mrakom, aktivnost pa doseže vrhunec ponoči. Le tam, kjer jih nihče ne vznemirja, lahko te živali opazimo plavati tudi podnevi. Podnevi pa jih videvamo tudi v sončnih brezvetrnih dnevih zlasti proti koncu zime, ko se živali začno ogledovati za partnerji, in zgodaj spomladi,

ko se mladiči ne hranijo več izključno z materinim mlekom.

Pižmovke si zgradijo domovanje na obrežjih potokov, mirno tekočih rek, mrtvih rokavov, ribnikov in jezer. Zanj najraje izberejo bregove, ki so vsaj poleti močno porasli z obvodnim rastlinjem, ki je zanje tudi osnovna hrana. Vendar pri izbiranju prostora za domovanje niso preveč izbirične. Tam, kjer jih je veliko, najdejo dovolj prostora, da si v breg izkopljejo novo domovanje, celo v reguliranih strugah rek in potočkov, obloženih s kamni. Prav tako hitro naselijo tudi na novo izkopane odtočne kanale, ki tudi v največji suši ne ostanejo brez vode. Na Ljubljanskem barju sem leta 1984 opazil, da so šest mesecev po izkopu kanala vzdolž brega že izkopale rove v breg. Domovanje si najraje izkopljejo med koreninami obrežnih dreves (hrastov in vrb), ki do neke mere varujejo njihov dom, da ga ne uniči narasla voda. Pri tem naj pripomnim, da v Sloveniji nisem še nikoli opazil, da bi si pižmovke zgradile domovanje iz rastlinja, in to nad vodo, kot navajajo nekateri avtorji.

Ko si parček pižmova začne v breg izkopavati novo domovanje, si najprej izkoplje rov, ki vodi od vodne gladine strmo navzgor v breg. Rov se tam navadno razširi v bivalni prostor ali kotel, ki vedno leži nad vodno gladino. Iz njega vodi rov spet nazaj do vode in se odpira pod vodno gladino. Če raven vode zelo niha, živali izkopljeta pod tem rovom še enega, ki se končuje skoraj na dnu korita. Pozneje izkopljeta še en rov, ki pa vodi iz kotla navzgor na kopno; ta rov je bolj zračnik kot izhod na suho. Največkrat je zadelan s travo in suhim listjem in zato skrit človeškemu očem. Med kopanjem takega sistema rovov, ki pa niso vedno zgrajeni po enotni metodologiji, se družina navadno že poveča in jeseni morajo živali vsaj malo poskrbeti za »ozimnico«. Zato izkopljejo še enega ali več rovov in vanje nakopičijo nekaj zelene hrane.

Stara domovanja vedno naseljuje več živali, navadno družinska skupnost (mati in mladiči iz enega ali več legel). Ker pa je kopanje rovov za pižmovke

Pižmovka se hrani pretežno z vodnim rastlinstvom, občasno pa uživa tudi mehkužce. Tudi pozimi ostane aktivna. Konec februarja in marca, ko se prvič v letu pari in si živali iščejo primernih partnerjev, so za te glodavce značilne velike migracije po vodi in kopnem. Samica letno skoti 3 (4) legla mladičev. V vsakem leglu je od 2–7 mladičev (izjemoma tudi 14). Samice iz prvega legla v jeseni skotijo že svoje prvo leglo.

Foto Aleksander Gergar

živiljenjska nujnost in prirojeno vedenje, sistem rovov stalno povečujejo in popravljajo. Vse kaže, da je povečana aktivnost pri kopanju rovov tesno povezana z intenzivnostjo nihanja vodne ravni v strugi. Pižmovke naselijo predvsem tiste vode, ob katerih najdejo obilico primerne zelene hrane, ki ne tečejo prehitro in pri katerih raven vode ne niha preveč. Vode, ki v suši popolnoma presahnejo in ki so preveč onesnažene, za te voluharice niso privlačne.

Pižmovka zapuša svoj rov najpogosteje skozi izhod, ki se odpira pod vodno gladino. Na vodno površino se prikaže v neposredni bližini obrežja, če je le mogoče, v kritju obrežnega vejevja in rastlinja. Zvečer, po sončnem zahodu, se živali odpravijo na pašo. V tekoči vodi najraje plavajo proti toku, ki jim obenem prinaša tudi sporočila o primerni hrani, ki leži v vodi pred njimi. Sicer pa plavajo do svojega pasišča, zlezejo tam na kopno in si začno tešiti lakoto z rastlinsko hrano. Mesta, kjer se živali odpravijo na kopno, so razločno vidna, saj so dobro uglajena. Če na bregovih raste trava, se dobro opazijo kratke stečine, ki vodijo do nekaj metrov od vode. Pri izstopu iz vode so živali sila previdne in pozorne na vsak hitrejši gib ali šum. V nevarnosti se sunkovito potopijo in jih dolgo ni na spregled. S pasišča se pižmovka vrača največkrat tik ob bregu – s tokom – in spet uporablja naravno kritje. Ko priplava v bližino svojega rova, se potopi in zaplava v domovanje skozi podvodni rov.

Marca, ko se začno živali razseljevati in se pari, vidimo samce, kako iščejo za paritev primerne samice. Pri tem plavajo tik ob bregu in preiskujejo rov za rovom. Včasih se tudi zgodi, da plava pižmovka kakih 10 cm pod vodno gladino. Tega največkrat ne opazimo ali pa mislimo, da je gladino rahlo vzvalovala kaka večja riba.

Ko se začnejo mladiči hraniti s prvo zeleno hrano, ne smejo pa še sami plavati, lahko opazujemo starše, kako nosijo v gobčku zelene bilke in se z njimi potapljajo v rove. V kakem tolmu pred domovanjem voda obrača ostanke nagriženih stebel in listov. Po takih ostankih lahko zagotovo sklepamo, da domovanje zaseda več živali. Pozimi pa bomo navzočnost živali v bližini domovanja ugotovili po obgrizenih in v vodo štrlečih vejah vrbovja in drugega obvodnega grmičja.

Podnevi se pižmovke zadržujejo zunaj rovov največ pol ure do uro, ponoči pa je ta čas nedoločen. Druge vodne in

Uredniški odbor glasila LOVEC razpisuje

JAVNI NATEČAJ ZA LEPOSLOVNO OBLIKOVANO LOVSKO ZGODBO, ČRTICO ALI NOVELETO

Posebna žirija bo nagradila vsebinsko in slogovno dognana dela, ki bodo pomenila osvežitev v lovskem pisanju ter izražala globlje doživetje narave, divjadi in lova. Natečaj bo trajal od 1. 1. 1986 do 15. 5. 1986.

Pisci (lovci ali nelovci) lahko pošljejo na natečaj tudi več svojih del. Obseg posameznega prispevka ne sme presegati 16 razprto tipkanih strani. Natečaj je anonimen. Prispevki morajo biti podpisani s psevdonimom, v posebni zaprti kuverti pa naj bo list s polnim imenom in naslovom pisca ter naslovom dela.

I. nagrada	30 000 din
II. nagrada	20 000 din
III. nagrada	10 000 din

Uredništvo si pridržuje pravico do odkupa tudi drugih nenagrajenih del, če bo menilo, da bi pisec lahko prispevek še dodelal.

Rezultati javnega natečaja bodo objavljeni v glasilu LOVEC.

Svoja dela pošljite na naslov: Uredništvo glasila LOVEC, Župančičeva 9, 61000 Ljubljana, s pripisom:

»Za javni natečaj«.

Uredniški odbor glasila Lovec

obvodne živali se plavajoče pižmovke ne bojijo. Vodnih kokošk, črnih lisk, ponirkov in divjih rac njena navzočnost v vodi prav nič ne vznemirja.

Včasih se zgodi, da v nasprotju s svojo navado pižmovke pozno jeseni zapustijo svoje domovanje v bregu in se preselijo pod kak skedenj v bližini vode. Tu preživijo zimo. Seveda brez vode ne zdržijo, zato si napravijo dobro uglajeno stečino, ki vodi od skednja do vode. Kadar se pižmovka zadržuje na strmeh obrežju in opazi nevarnost, pohiti do drče, ki je nastala s stalnimi izhodi na kopno, se vrže nanjo in je v trenutku v vodi. Pri tem slišimo le glasen pljusk, žival pa pod vodo zaplava v najbližji rov.

Kmetje iz okolice Ptuja so mi pripovedovali, da se pižmovke pogosto že pred zimo naselijo po kleteh in v gospodarskih poslopih, ki stojijo ob vodi. Vanje pridejo najpogosteje po kanalizaciji, lahko pa tudi drugače.

Mati pižmovka se s svojimi mladiči ne ukvarja preveč dolgo. Mladiče spoznamo po drugačnih barvnih odtenkih kožuha, kot jih imajo odrasle živali. Na splošno lahko za odrasle rečemo, da je barva njihovega kožuha precej odvisna od barve vodnega dna. Prodrih voda pižmovke ne marajo preveč, ker si tam težje izkopljejo rove v breg. Mlade živali so v glavnem sivkastih odtenkov in take ostanejo do starosti enega leta, starejše živali pa imajo po hrbtu temnejše barvne tone in sivkasto glavo. V različnih okoljih pa variira tudi barva odraslih.

Zaradi plavalne kože med prsti pušča pižmovka v obrežnem blatu značilen sled. Pri hoji po kopnem precej opleta in drsa z repom, kar na tleh dobro vidimo in zaradi česar je na več mestih njen sled zabrisan. Pižmovkini iztrebki so večji od podganjih in temne barve. Poleti so mehkejši, pozimi pa trši. Živali jih navadno odlagajo vzdolž obrežja in na večje kamne in veje, ki mole iz vode. Tudi iztrebki so pomemben kazalec navzočnosti pižmovk v vodnem toku in številčnosti teh živali.

Kadar je pižmovka še v svojem rovu, a se pripravlja, da bo izplavala, moramo biti pozorni na značilno valovanje, ki se širi okoli njenega rova. To valovanje je zelo podobno valovanju, ki ga v obrežnem vejevju z nogami povzroča vodna kokoška, vendar obe vrsti valovanja le lahko razlikujemo: valovanje vodne kokoške je enakomernejše – z majhnimi valčki – kot valovanje, ki ga še v rovu povzroča pižmovkin ploščati rep.

Pižmovke se ne hranijo samo na kopnem. Ničlikokrat sem ustrelil pižmovko, ki je sprednji del telesa stegovala iz vode na strmo obrežje in kar v vodi grizla zelenje, ki je štrlelo vanjo. Med nevihto ali po močnem deževju, ko se vodna gladina hitro dvigne, splezajo pižmovke na breg in se po položnejših drevesnih deblih splazijo na vejevje, ki se nagiba nad vodo. Kaže, da tako ravna takrat, ko jim voda zalije ves sistem rovov. Lovec iz Črne vasi mi je pripovedoval, da je v prvih januarskih dneh 1981 v takih razmerah iz čolna

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 1. do 31. 12. 1985 so z območja 35 občin v naši republiki preiskali na steklino 203 živali, in sicer:

154 lisic, 14 mačk, 10 psov, 5 kun, 3 dihurje, 1 ovco, 3 jazbece, 3 rise, 1 volka, 1 zajca, 1 jelena, 1 ververico, 1 divjega prašiča, 4 srne in 1 govedo.

Odsek za virologijo VTOZD za veterinarstvo Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 20 živalih z območja 7 občin:

Celje (1 lisica), Grosuplje (1 lisica), Lendava (2 lisici), Ljubljana-Vič-Rudnik (4 lisice), Mozirje (3 lisice), Novo mesto (2 lisici) in Vrhnika (7 lisic).

Ljubljana, 10. 12. 1985

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA

na Ljubljani opazil na naplavljenem vejevju kakih 20 pižmovk, ki so se tesno stiskale druga k drugi. Gruča pižmovk je bila od daleč videti kot narobe poveznjena košara.

Samosvoje, obenem pa najbolj aktivno življenje, in daljša potovanja po vodi ter preseljevanja so značilna za obdobje paritve. Marca sem večkrat opazoval paritveni obred pižmovk. Samica navadno v krogu plava pred samcem (včasih tudi pred dvema), ki ji sledi. Pri tem piskajoče cvili in zbeži pred samcem v najbližji rov, kamor ji samec vztrajno sledi. Kmalu pa se oba spet prikažeta na vodni gladini in gonja se nadaljuje. Nekoč sem videl samca, ki se je dvignil iz vode in iz posebne žleze med nogama, ki je med parjenjem najaktivnejša, iztisnil na vodo nekaj izločka. Čeprav imajo te voluharice na leto 2–3 paritvena obdobja, nam je nekako najbolj na očeh prvo, ob koncu zime. Takrat je lov na te živali najuspešnejši, krzno pa najbolj kakovostno. Pižmovke se tako poleti kot pozimi rade sončijo. Nekoč sem zalezel pižmovki, ki sta se sončili na deski, ki je ležala v vodi, in se predajali sončnim žarkom.

Strah pred škodo, ki jo povzročajo pižmovke

Kako škodljive so pižmovke, je v Sloveniji posebno vprašanje, ki mu velja posvetiti nekaj besed. Od tega je namreč odvisno tudi naše stališče do teh živali v prihodnosti. Doslej smo to vprašanje reševali zelo enostavno in do te vrste živali dokaj nepravilno.

Zaradi škode, ki naj bi jo pižmovka s svojo aktivnostjo pri kopanju rogov povzročala na vodnih nasipih in zato, ker je v naših krajih neavtohtona živalska vrsta, jo lahko **lovci** po določilih zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (1976) vse leto odstrelujemo in lovimo v pasti, ki žival ubijejo takoj. Pižmovka v Sloveniji in drugih republikah ni zavarovana vrsta divjadi.

Škodljivost vsake živalske vrste pa je treba vedno proučiti tako glede na čas kot glede na okolje, v katerem živali živijo. *Glede na čas* bi morali imeti pred očmi dejstvo, da številčnost pižmovk ni vsako leto enaka. Pižmovka je predstavnica družine voluharic (*Microtidae*), za katere je značilno, da so izpostavljene večjim naravnim populacijskim nihanjem (fluktuacijam). *Glede okolja* pa prav tako vemo, da v različnih okoljih njenega življenjskega areala razmere za življenje niso povsod enake. Od tega je odvisna njihova številčnost! V Sloveniji so lahko večje škode od pižmovk zgolj lokalne, in sicer v Pomurju in Podravju, medtem ko do danes škod v večjem obsegu še nismo zabeležili. Enako bi lahko rekli tudi za severovzhodna ravninska območja Jugoslavije, kjer je pižmovk precej več. Pižmovke deloma poškodujejo nasipe, kmetovalci pa se še najbolj pritožujejo zaradi škode, ki jo te živali povzročajo na koruzi, sladkorni pesi in repi, ki raste ob vodi. Poleg tega se pižmovke rade hranijo tudi z ovsom. Vendar ta glodavec zahaja v posevke le, če ima svoje naravne hrane premalo. Nekateri bi pižmovkam radi naprtili celo škodo na ribah, ribjih ikrah, školjkah, žabah, polžih itd. Čeprav vemo, da te živali občasno uživajo tudi nekaj hrane živalskega izvora, pa posamezne primere le preradi posplošujemo in preveličujemo; žival predstavljamo v napačni luči in bi jo zaradi podobnosti s podgano po škodi z njo najraje kar izenačili. Lov na pižmovke je v naši državi najbolj intenziven v severnih nižinskih območjih, predvsem v okolici večjih rek, močvirij in barij. V okolici Banata kmetje, ki po tamkajšnjem veljavnem lovskem zakonu prav tako lahko lovijo pižmovke, napravijo pri izkopavanju teh glodavcev neprimerno več škode kot živali same (Savič, 1963).

Lovci imamo od te živalske vrste, ki se je spontano priselila k nam, daleč več materialnih koristi, kot znaša vsa škoda od pižmovke na posevkih. Lahko bi

rekli, da gre pri tem bolj za strah pred teoretično v resnici mogočimi škodami, če bi se živali naenkrat res razmnožile, kot za škode, ki smo jih ugotovili in zabeležili v dobrih šestdesetih letih bivanja in razširjanja te vrste v naši državi. Če imamo v mislih samo ceno pižmovkinega krzna pred 2. svetovno vojno (30 do 40 din) in danes (1000 do 1500 novih din), obenem pa pomislimo še na denarne nagrade, ki jih za uplenjenega »škodljivca« in prenašalca stekline nekatere LD še danes izplačujejo in če upoštevamo še dejstvo, da se lahko z vsako živaljo zasluži manj dvakrat, o gmotni škodi sploh ne bi smeli govoriti.

Če upoštevamo vsa ta dejstva, se mi zdi, da ni prav, da pižmovka ni zavarovana vsaj v obdobju zrejanja mladičev in v času, ko njeno krzno nima polne vrednosti. Ker lov na tega glodavca ni časovno omejen, prihajajo na trg (Ljubljanska tržnica) tudi letne neakovostne kože. Iz teh razlogov se zavzemam za lovno dobo tudi za pižmovko, in to *od 1. novembra do 30. aprila*. Opazil sem, da v loviščih okoli Ptuja to nepisano lovno dobo lovci precej upoštevajo, prav gotovo pa jih bodo posnemali tudi drugi lovci, ki jim nekaj užitka in mikavnosti daje tudi lov na pižmovke, obenem pa niso privrženci nesmiselnega ubijanja teh živali.

Nekaterim zagovornikom ustaljene prakse, z izgovorom, da je pižmovka vendar poglavitni vektor širjenja gozdne stekline, pa priporočam, naj pregledajo mesečna poročila republiške veterinarske inšpekcije za več let nazaj in primerjajo ugotovljeno število steklih pižmovk s številom steklih lisic in drugih živali!

Čeprav pižmovke v naši državi niso nikoli dosegle takšne številčnosti, da bi resneje ogrozile varnost hidrotehničnih objektov, hidromelioracij in kmetijskih posevkov (vendar pa moramo to možnost upoštevati), bi se morali, pa čeprav se to sliši še tako smešno, odločiti tudi za spremljanje številčnosti te vrste v naših nižinskih loviščih. Odstrel bi morali načrtovati po ocenah številčnosti, ki bi jih dobili.

Lov na pižmovke

Tudi lov na pižmovke je mikaven. Zanj moraš imeti potrpljenje, znanje in bogate izkušnje. Ko se odpravimo ob vodo, pri kateri smo že poprej našli znake teh glodavcev, si izberemo primerno mesto za čakanje. To mesto naj bo tam, kjer je največ njihovih rogov in v obrežnem blatu največ njihovih stopinj. Uspeh pri lovu bo večji, če jih

nekaj dni pred lovom hranimo s pomočjo vab. Najboljša vaba za pižmovke je jabolko, ki ga prerežemo povprek; pri muhi ali peclju izrežemo z nožem luknjo in polovico jabolka nataknejo na vrbovo paličico, ki smo jo zatakneli v vodo blizu obrežja. Jabolko se spusti po paličici na vodo. Prednost takšnega vabnika je ta, da jabolka voda ne more odnesti z mesta, plavajoča polovica, natakljena skozi luknjo na paličico, sledi tudi velikemu nihanju vodne gladine. Jabolko bodo pižmovke zagotovo pojedle že ponoči, zato po vsakem lovu nastavimo nove vabe. Prijatelj je imel s takim načinom lova presenetljive uspehe.

Pižmovke bodo prihajale k jabolkom že s prvim mrakom. Sesti moramo v kritje nekaj metrov od obrežja in mirno čakati. Pri tem ne smemo pozabiti, da moramo biti pozorni predvsem na svetlobno lesketanje vodne gladine, ki nas najprej opozori, da pižmovka prihaja. Ker pižmovka zelo dobro vidi, se izogibajmo prehitrim gibom. Puško moramo vselej dvigati k licu zelo počasi in enakomerno. Na plavajočo žival, ki ji gleda iz vode samo glava, pomerimo s šibrenico za glavo. Najprimernejši naboji za lov na pižmovke so št. 10 (3 mm), strelna razdalja pa ne sme biti daljša od 15 do 20 m. Šibre zadenejo glavo, druge pa navadno obtičijo v dlaki ali takoj pod kožo. Pižmovke lahko lovimo tudi z MK puško, vendar moramo pri tem vedeti, da je smrten samo strel v glavo. Pri strelu v mehko se žival še utegne bliskovito potopiti in največkrat še doseže rov, v katerem nato pogine. Če je pižmovka, na katero smo streljali, smrtno zadeta, se v vodi

SODELUJTE, POMAGAJTE PRI ZBIRANJU PODATKOV!

Po sprejetem programu raziskovalnega dela bomo v letu 1986 nadaljevali z raziskovalno nalogo **o medvedu, volku, risu in vidri** v Sloveniji.

Ker je dosedanje sodelovanje lovcev, predvsem s sporočanjem podatkov, ocenjeno kot izjemno pomembno, Lovska zveza Slovenije ponovno prosi **za pomoč (sodelovanje) pri zbiranju podatkov**. Ustrezni vprašalniki oz. anketni listi bodo na razpolago pri vodstvih lovskih druženj oz. organizacij združenega dela s področja lovstva.

LZS – delovna skupnost

največkrat obrne na hrbet in obmiruje s trebušno stranjo navzgor. Kadar je hudo zadeta, še naprej močno opleta, pljuska z repom in plava v majhnem krogu, dokler ne obmiruje. Dobro zadeta pižmovka se nikoli ne potopi, zato moramo na vsako žival, ki se skuša na vsak način potopiti, streljati še enkrat. Pri nenatančnem strelu iz bližine se večkrat zgodi, da pritisk iz puške žival za nekaj trenutkov omami. Pižmovki, ki je omotična, dela potopitev velike težave. Tudi v takem primeru ne odlašajmo z drugim strelom! Po strelu potegnemo pižmovko iz vode z dolgo palico, še bolje pa je, da imamo ob sebi lovskega psa, ki naj nam jo prinese. Seveda pa mora biti pižmovka res mrtva, sicer lahko z enim samim ugrizom nevarno poškoduje tudi največjega psa. Prijatelj mi je povedal, da so morali neveščega mladega ptičarja odpeljati na veterinarsko postajo, ker mu je ranjena pižmovka presekala celo stran gobca od smrčka do ustne. Rana je bila globoka, da je kar zevala in podobna vreznini z ostrim nožem.

Veliko lovcev mi je pripovedovalo, da imajo dobre uspehe tudi pri lovu na zalaz. Najboljši čas za tak lov je sončno in brezvetrno vreme februarja in marca. Lovci počasi stopa ob potoku ali kanalu, vendar le toliko oddaljen od obrežja, da lahko pravočasno opazi značilno valovanje vode ob nasprotnem bregu. Če opazi, da pižmovka plava od njega, jo obide (prehiti), se počasi približa vodi in jo ustrel.

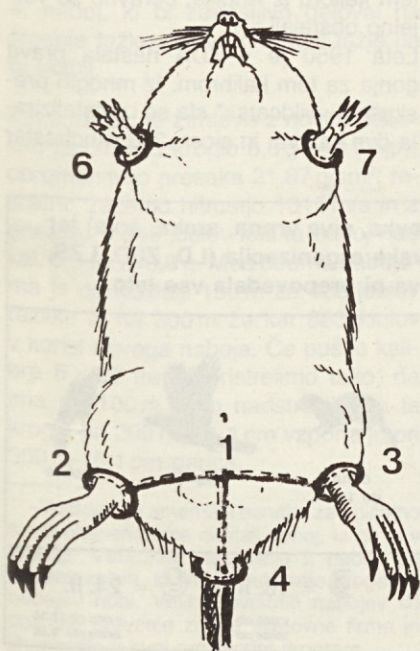
Pravilno odiranje pižmovk

Uplenjeno pižmovko moramo kar se da hitro izkožiti, sicer dlaka izgubi nekaj svojega naravnega leska. Žival položimo s hrbtne stranjo na vodoravno podlago in povlečemo zadnje noge pravokotno od trupa. Tako jih raztegemo. Nato napravimo vodoraven rez od pete zadnjih nog (glej skico) po notranji strani stegen vse do druge pete. Rez lahko teče tudi po zadnji

strani stegen v obliki široko raztegnjene črke V. Kak centimeter za petama zadnjih nog in na osnovi repa kožo krožno obrežemo. Taka reza nazadnje napravimo tudi okoli zapestij prednjih nog. Nato žival obesimo za eno nogo ali rep in jo začnemo odirati. Pri tem noža skorajda ne potrebujemo več, dokler ne pridemo do oplečja in glave, saj se kožuh lepo ločuje od mišičja. Predvsem pri odiranju glave pa je treba večkrat nastaviti oster nož; zlasti moramo paziti okoli oči in uhljev. Nosni hrustanec moramo odrezati čim širše, ustne pa razcepimo.

Uporaba pižmovkinega krzna

Pižmovkin kožuh ali krzno imenujejo krznarji in strojarji »bizam«. Beseda izvira iz hebrejščine in pomeni mošek ali mošus. Samec ima namreč med nogama žlezo, ki predvsem v času parjenja izloča mazav izloček s posebnim, dišečim vonjem. Pižmovkin kožuh je na svetovnem trgu zaradi goste dlake precej cenjen. Sestavljajo ga mehka, kratka podlanka in dolge, resaste, svetleče dlake – nadlanka. Za izdelavo krznenih izdelkov uporabi krznar cel ustrojen kožuh, torej s hrbtnim in trebušnim delom, zato je tudi pravilno, da pižmovko vedno odiramo na meh. Odrto kožo s kosmato stranjo napnemo na posebej za to pripravljene trikotne deščice ali pa na primerno oblikovano rogovilo. Sušimo jih v hladnem in zračnem prostoru. Tudi strojenje pižmovkinega kožuha je precej zahtevno opravilo, zato ga prepustimo strokovnjaku. Od strojenja je odvisna mehkost in trpežnost pižmovkinega krzna. Bolj kakovostni in trpežnejši so hrbtni deli kožuhov, ki so temnejši pa tudi barvno živahnejši. Krznar potrebuje za izdelavo ene kučme 3 do 6 kož, za ženski jopič 50 do 60 in za plašč 65 do 80 kož. Ker se barve pižmovkinih kožuškov med seboj velikokrat razlikujejo, moramo za izbiro pripraviti še nekaj kož več.

Manj znani krogelni naboji

Valter Dvoršek

7 mm – 08 remington

Zelo redki so primeri, da se hkrati z novim krogelnim nabojem pojavi tudi nov tip risanice ali narobe. V zadnjem času pa smo le dobili dva nova kalibra; enega v ZDA in enega v Evropi; slednji je res prilagojen obstoječim konceptom evropskih risanic. Laže je seveda tistim tovarnam, ki imajo tak proizvodni program, da hkrati izdelujejo risanice in naboji.

Repetirki model seven lightweight (po naše: lahka sedmica) v kalibru 7 mm – 08 remington (Remington arms company Inc. Bridgeport, Connecticut, ZDA) botruje svetovnoznana risanica modela 700, ki so jo od leta 1948 že večkrat izboljšali. Značilna za novo izvedbo sta izredna priročnost in modificiran valjasti zaklep z dvema zapornima bradavicama, ki ima osnovo v milijonkrat preizkušenem zaklepu mauser 98. Odlikuje se tudi po teži, samo 2,8 kg in po 47 cm dolgi cevi, tako da znaša skupna dolžina risanice 95,5 cm. Že na prvi pogled je videti, da gre za konstrukcijo z izjemno majhno dolžino cevi in zaklepa, kar pa vrednosti te elegantne risanice niti najmanj ne zmanjšuje, saj je firma Remington znan specialist za kratko lovsko orožje. Pri normalni risanici modela 700 BDL je zaklep dolg 186 mm, pri istem modelu in kratkem sistemu 164 mm, pri seven lightweight pa samo še 154 mm, torej 32 mm manj kot pri osnovnem modelu in ima na zadnjem mostu na-

mesto dveh še samo eno izvrtino za pritrditev daljnogleda. Od običajnih ameriških lakiranih kopit se kopito razlikuje po tem, da je tokrat izdelano v oljnem brušenju in brez ličnice. Pri preizkusu na 80 m, merjeno prek muhe in merka brez daljnogleda, s petimi naboji je bil raztrosni krog 3,3 cm, kar bi na 100 m znašalo 4,13 cm. Ta dosežek ocenjujejo kot zelo dober, posebno, ker je s preizkusom s samo petimi naboji težko dati dokončno oceno.

Za ta kaliber je na razpolago samo ena vrsta krogle, težka 140 gr = 9,1 g z mehko konico (pointed soft point), ki ima pri 61 cm dolgi cevi začetno hitrost 879 m/s. V metričnem sistemu bi ta naboj označili kot 7 × 64, za katerega različne tovarne navajajo za 9 in 9,1 g kroglo začetno hitrost od 865 do 900 m/s. Iz 47 cm dolge cevi pa so pri preskušanju dosegli še vedno vsega upoštevanja vrednih začetnih 815 m/s. Seveda pa moramo pri tem upoštevati, da tovarne v svojih prospektih vedno navajajo najvišje vrednosti zgornjih mej.

Tako veliko hitrost ima ta kratek naboj zaradi velikega prostora za smodnik, ki je širši od normalnih, in zelo močnega dvobaznega smodnika, ki ga je v tulcu kar 3,7 g. Poleg tega moramo upoštevati še razmeroma majhno globino vseda krogle v vrat tulca, ki s tem prostora v naboju ne zmanjšuje.

Novo risanico izdeluje tovarna Remington še v kalibrih .222 rem., .243 win., 6 mm rem. in .308 win.

Cena risanice je 1.445 DM. Zastopnik v ZR Nemčiji je firma Helmut Hoffmann GmbH, 8744 Melrichstadt/Ufr, ZRN, pri kateri lahko za 5.– ali 10.– DM naročite tudi bogat katalog, ki prikazuje celoten program Remingtona in še marsikatero orožje ter opremo z druge strani oceana.

Kal. 6 × 62 frères

Če bi pregledali kataloge in prospekte vseh znanih evropskih hiš, bi kmalu ugotovili, da pri kalibru 6 mm zija praznina pri vseh proizvajalcih lovskih krogelnih nabojev. Tudi evropski poskusi se niso nikoli približali popularnosti kalibrov 7 in 8 mm, pa tudi v angleško govorečih deželah ne kalibroma .30 oz. .300. Poskusi, da bi v Evropi uveljavili ta kaliber, segajo v leto 1890, vendar pa so tudi v vojaških taborih ostali na meji 6,5 mm. V ZDA so sicer pri vojaških kalibrih imeli nekaj več sreče, razvili so kaliber 6 mm lee – navy, ki bi ga v evropskih merah označili kot 6 × 59, s tem pa se je razvoj v to smer praktično končal.

Tako kot pri mnogih nabojih, ki imajo zasnovo v vojaških kalibrih, so v Nemčiji razvili naboj kalibra 6 × 58, ki je bil ob izbruhu zadnje vojne še v katalogu firme DWM. Manj znani so podatki o tem kalibru iz Anglije, čeravno so verjetno obstajali.

Leta 1950 je v ZDA nastala prava gonja za tem kalibrom. Iz mnogih prekusov »wildcats«* sta se izkristalizirala dva kalibra, in sicer .243 winchester

V FEBRUARJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Vendar le, če je odstrel planiran in lovsko organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni prepovedala vse leto.

medved

divji prašič
v gojitvenem območju
le prašiči
težki do 60 kg

volk

divja mačka
do 15. II.

zlatica, belica
do 15. II.

dihur
do 15. II.

kragulj

skobec

10. II. vzide ob 7.12 in zaide ob 17.20
25. II. vzide ob 6.49 in zaide ob 17.42

= 2. II.;

= 9. II.,

= 16. II.,

= 24. II.

vzide –
zaide ob 11.58

vzide ob 11.20
zaide ob 0.01

vzide ob 17.16
zaide ob 8.58

in .244 remington. Zmagal je .243 win., .244 rem. pa je zaradi manjših pomanjkljivosti nekoliko zaostal. Čeprav je bil potem, ko so pomanjkljivosti odpravili, zagotovo boljši kot .243 win., je Remington tekmo že izgubil. V zahodnem svetu velja pravilo – ne samo dobro ali odlično, ampak tudi, kdo je prvi.

Tudi zelo popularni konstruktor Roy Weatherby, ki je izredno uspešno razširil program risanic »weatherby«, znanih po svojem posebnem zaklepu (ki se vse od leta 1945 ni spremenil), ni uspel. Naboj .240 weatherby magnum v seriji vseh drugih nabojev weatherby ni dal pričakovanih rezultatov. Tako že od leta 1941 manjka evropski 6 mm kaliber. Medtem je .243 winchester doživel izreden uspeh, posebno kot naboj, ki je najbolj primeren za srnjad. Kot kaže, je pri pravilno izbrani teži krogle in pri veliki hitrosti ravno kaliber 6 mm najbolj idealen naboj za streljanje na velike razdalje za lov v gorah in ravninah, in sicer za vso divjad od teže 20 do 100 kg.

To praznino je zdaj zapolnil dipl. ing. Guenter Frères, ki je bil dolga leta šef biroja za konstrukcije in razvoj pri DWM in je leta 1967 pri tej firmi razvil danes svetovno znani in uspešni kaliber $5,6 \times 50$ in $5,6 \times 50$ R.

Pri zasnovi novega naboja so bile postavljene naslednje zahteve: 1. 6 mm naboj, ki bi bil po zmogljivosti na velike daljave uspešnejši kot kaliber $6,5 \times 57$ s 6 g kroglo;

2. tulec brez roba v standardnem premeru dna, kot npr. $7 \times 64,8 \times 56$ IS itd., torej kaliber 6, 7 ali 8 mm;

3. naboj, ki bi bil uporaben v vseh normalnih sistemih risanic;

4. naboj, ki bi zanesljivo deloval na srednje težko divjad in ki tudi lažje ne bi razbil.

Kaže, da so te zahteve z novim nabojem izpolnili. S kroglo 6,5 g (= 100 gr), obremenitvijo preseka $21,67 \text{ g/cm}^2$, resnično začetno hitrostjo 1015 m/s in z energijo 3.348 joulov leži ta naboj nad kal. $6,5 \times 57/6,0 \text{ g}$. Med obema nabojeva je na razdalji 150 m že 405 joulov razlike in na 300 m že kar 563 joulov v korist novega naboja. Če puško kalibra 6×62 frères pristrelimo tako, da ima na 100 m 4 cm nadstrelo, ima ta krogla pri 200 m + 1,1 cm vzpona in pri 300 m - 16,1 cm padca.

* »Wildcat« je ameriška oznaka za običajno skozi eksperimente nastali naboj, ki ga ni v prodaji. Velikokrat nastanejo ti naboji pri posameznikih, ki jim je polnjenje krogelnih nabojev hobi. Veliko tovrstnih nabojev so pozneje prevzele znane svetovne firme in jih uvrstile v svoj proizvodni program.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

U I 95/85–5
25. 12. 1985

SKLEP

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije je na seji dne 25. 12. 1985 obravnavalo pobudo Petra Galiča iz Poljčan in

sklenilo:

Ustavno sodišče ne sprejme pobude in ne bo začelo postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti 16. člena samoupravnega sporazuma Lovske zveze Slovenije o izobraževanju.

Obrazložitev

Občan je dal ustavnemu sodišču pobudo za oceno ustavnosti in zakonitosti v izreku navedene določbe samoupravnega sporazuma, ki se glasi: »Občanu, ki je prebival v drugi republiki ali avtonomni pokrajini in je bil tam vključen v lovsko organizacijo ter opravil lovski izpit, ki je veljaven v lovskih organizacijah te republike ali avtonomne pokrajine, se ta izpit prizna tudi v SR Sloveniji. Opraviti pa mora dopolnilni izpit iz lovske zakonodaje.« Po pobudnikovem mnenju je določba o opravljanju dopolnilnega izpita v neskladju z ustavo in zakonom.

V postopku za preizkus pobude je ustavno sodišče ugotovilo naslednje:

Po 6. točki prvega odstavka 321. člena ustave SR Slovenije spada urejanje pravnih razmerij na področju lovstva v zakonodajno pristojnost republike. V okviru te ustavno določene pristojnosti je Skupščina SR Slovenije sprejela zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list SRS, št. 25/76). Po 45. členu tega zakona smejo loviti divjad člani lovskih organizacij, strokovni delavci organizacij, ki upravljajo lovišče, ter drugi domači in tuji lovci-turisti pod pogoji, ki jih določata samoupravni sporazum, sklenjen v okviru Lovske zveze Slovenije na podlagi 63. člena zakona, in splošni akt organizacije, ki upravlja lovišče. V 46. členu zakona pa je določeno, da mora imeti oseba, ki lovi, lovski izpit, in da sme oseba, ki lovskega izpita nima, loviti le v spremstvu lovca, ki ima lovski izpit. Po 58. členu zakona mora član opraviti lovski izpit najpozneje v dveh letih po sprejemu v članstvo; če izpita v tem roku ne opravi, mu članstvo v lovski družini preneha.

Strokovno izobraževanje članov in delavcev lovskih družin, ki vključuje tudi opravljanje lovskega izpita, spada po 63. členu zakona v področje, ki ga člani lovskih družin in delavci organizacij s področja lovstva urejajo s samoupravnim sporazumom. Kar zadeva obravnavani samoupravni sporazum, ustavno sodišče ugotavlja, da njegove določbe o vsebini in načinu opravljanja lovskega izpita niso v neskladju z zakonom. To velja tudi za izpodbijani 16. člen sporazuma, po katerem mora občan, ki je opravil lovski izpit v drugi republiki ali avtonomni pokrajini, in se želi včlaniti v lovsko družino v SR Sloveniji, opraviti še dopolnilni izpit iz lovske zakonodaje. Iz izpitnega programa, ki je priložen samoupravnemu sporazumu, je razvidno, da ta del izpita zajema preizkus poznavanja zakonskih in drugih predpisov ter pomembnejših samoupravnih splošnih aktov s področja lovstva, ki veljajo v SR Sloveniji, in splošnih aktov lovske družine. Glede na to, da spada področje lovstva v zakonodajno pristojnost vsake republike in avtonomne pokrajine, in da se na podlagi in v okviru republiških oziroma pokrajinskih zakonov določena vprašanja urejajo še z raznimi podzakonskimi predpisi ter samoupravnimi splošnimi akti, ki veljajo in se uporabljajo na območju zadevne republike ali avtonomne pokrajine, mora občan, ki se želi včlaniti v lovsko družino, poznati te predpise in druge splošne akte in se po njih ravnati tako pri izvrševanju lova kot pri izpolnjevanju članskih dolžnosti, določenih v splošnih aktih lovskih družin in lovskih zvez. Zato določba o opravljanju dopolnilnega izpita iz te materije z ustavo in zakonom ni v neskladju.

Glede na navedeno je ustavno sodišče na podlagi 15. člena zakona o postopku pred Ustavnim sodiščem SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 39/74 in 28/76) odločilo, kot je razvidno iz izreka tega sklepa.

Predsednik
Jože Pavličič I. r.

Preskusi v blokih želatine so pokazali dobre rezultate. Krogel ogivalne oblike niso motile trave, tako kot zlasti koničaste krogle, in so obdržale svojo smer. V praksi se naboj preskuša že dve leti na vse vrste divjadi do teže približno 60 kg. Uspešnost novega naboja je prav zadovoljiva. Običajno pade divjad bliskovito in v šoku, kar je dokaz za velik hidrodinamičen učinek. Izstrelne

rane dajejo dovolj sledi in niso večje od 10 dinarskega kovanca.

Naboje 6×62 frères izdeluje tovarna nabojev MEN GmbH v Nassau v ZRN v običajni embalaži po 20 kosov. Naboj 6×62 frères je nastal v sodelovanju s firmama KRICO in F. W. HEYM, ki sta prevzeli izdelavo risanic. Za izdelavo cevi uporabljajo najkvalitetnejše materiale in jih izdelujejo po postopku gne-

tenja. Koniciteta znaša od prehodnega konusa do konca cevi 0,02 mm, kar govori v prid natančnosti zadetkov. Znana firma Triebel iz Kaubeuerna je izdelala vsa orodja za izdelovanje cevi. Raztrosni krog pri petih izstreljenih strelah meri 2 do 3 cm, kar je odličen dosežek tega novega naboja.

Trenutno je nabava pušk in nabojev mogoča samo neposredno prek inženirskega biroja FRÈRES, 7507 Pfinzthal/Karlsruhe, ZRN. Trgovska mreža se bo vključevala v prodajo postopoma.

Na to, kako se bo novi naboj obnesel v praksi in na širšem področju, pa bo seveda treba počakati. Težko je verjeti, da bi občutno vplival na prodajo kalibra .243.

.30-06 accelerator*

Naboj .30-06 remington accelerator se je v Evropi prvič pojavil leta 1978 in smo o njem poročali v juljski št. Lovca 1978. Accelerator je popolnoma nova konstrukcija krogle, in sicer je krogla kal. 5,7 mm vložena v plastično objemko ali čep in je oboje vloženo v vrat tulca .30-06. Stene plastične objemke oziroma čepa so debele 1,01 mm. Plastični del ima po dolžini zareze in se pri strelu po nekaj metrih odpre kakor dežnik ali padalo in pade na tla, medtem ko krogla hiti naprej. Smisel tega novega naboja bi bil najbrž vsestranska uporabnost, in sicer kal. 5,7 mm za malo divjad in kal. 7,62 mm za drugo divjad. Naboj ima zelo veliko začetno hitrost 1251 m/s.

Univerzalno uporabna, za kar je najbrž namenjena, ta krogla ni. Pri preskusu je imela prevelik raztrosni krog; za to lahko kroglico bi bilo treba ponovno pristreliti in spremeniti vrednost na daljnogledu, s čimer pa seveda praktično izgubi univerzalnost. V zadnjem času se je ta konstrukcija izstrelka pojavila tudi v kalibru .243, .30-30 in .308. V ZR Nemčiji tega naboja ni dovoljeno uporabljati, ker pri kriminalnih dejanjih krogla nima sledov cevi in zato ni mogoče ugotoviti, iz katerega orožja je bila izstreljena.

Ta naboj se v Evropi v nekaj letih ni uveljavil in ga ne zasledimo v katalogih velikih firm, pri nas pa ga skoraj ne poznamo.

Viri: DWJ 2/85 in 3/84.

* Accelerator = pospeševalec.

Mali ponirek (*Podiceps ruficollis*)

Mali ponirek je najmanjši evropski ponirek, saj meri v dolžino le 27 cm. Samec in samica sta enako obarvana. Pozimi sta zgoraj svetlo rjavo siva, spodaj svetla, poleti pa zgoraj temno rjava in spodaj svetlo rjava. Na grlu in vratu imata kostanjevo rdečo liso, na korenu kljuna pa belo. Kljun je razmeroma kratek, koničast in temno obarvan, oči so rjavo rdeče. Noge so temne, prsti pa obrobljeni s plavalnimi krpmi. Oglaša se z drobečim »bibibibibi«, »dre-dre-dre-dre-dre«, »viii«, »kitt« in podobno, kar je slišati razmeroma daleč.

Mali ponirek živi na jezerih, ribnikih, bajerjih, pri čemer se zadovolji že z manjšimi vodnimi površinami. Pozimi se z zamrznjenih voda preseli na reke. Zelo rad ima vode, ki so bogato poraščene in obraščene z najrazličnejšim rastlinjem, izogiba pa se odprtih voda.

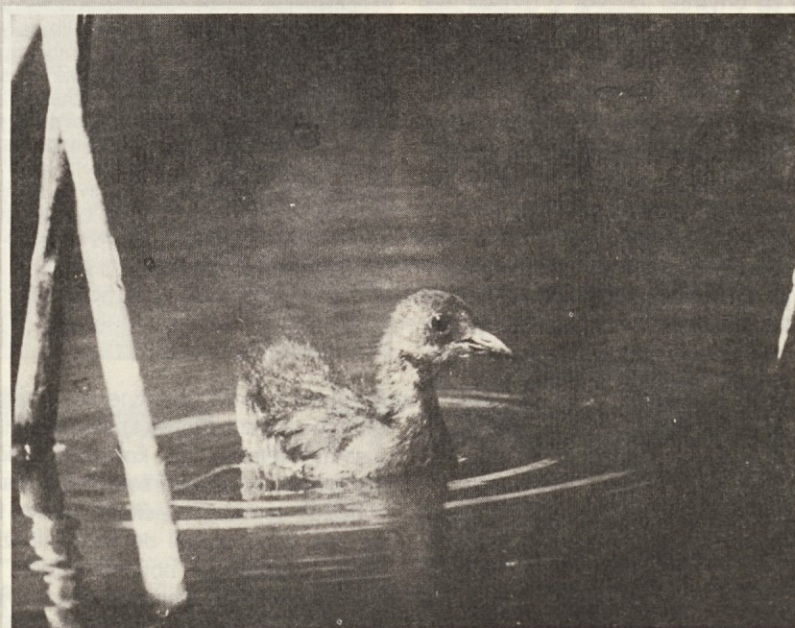
Hrani se z žuželkami, majhnimi ribami in drugimi majhnimi živalmi. Hrano si išče predvsem s potapljanjem, le v manjši meri s pobiranjem z vodne površine in z rastlin. Svatovanje se začne razmeroma zgodaj spomladi s svatovskim plesom, ko se partnerja glasno oglašata, plavata drug ob drugem oziroma drug za drugim in tudi drug proti drugemu, se potapljata, spreletavata in podobno. Gnezdo je iz rastlinja, plava na vodni gladini in je pritrjeno na vodno rastlinje. Redkeje najdemo njegovo gnezdo tudi ob samem bregu. Partnerja gnezdo stalno dograjujeta in obnavljata, da lahko kljubuje delovanju vode in drugim nevšečnostim. Opazil sem, da gnezdo, ki ga mladiči zapustijo, v nekaj dneh dobesedno razpade in zgine brez sledu. Samica znese od aprila do avgusta 4-6 jajc, ki so sprva bela, pozneje pa se navzamejo rjave barve trohnečega rastlinja, s katerim jih ponirek pokriva, kadar zapusti gnezdo. Če pa ponirka v gnezdu le preveč presenetimo, ga na hitro zapusti in jajc ne pokrije, vendar se kmalu prikrito vrne, pokrije jajca in se spet umakne, dokler nevarnost ne mine oziroma se vsiljivec ne odstrani. Pokrivanje jajc pri ptičih, ki imajo gnezdo bolj ali manj na odprtem in jajca bolj ali manj svetlih barv (kot so recimo ponirki, race), ima velik pomen, kajti odkrita jajca v gnezdu hitro opazi siva vrana, sraka ali kak drug plenilec gnezd in katastrofa je tu. Jajca malega ponirka so velika okrog 38 x 26 mm. Valjenje opravita izmenoma oba partnerja v treh tednih, začne pa se že s prvim jajcem, tako da se tudi mladiči izvalijo drug za drugim. Izvaljeni mladič se greje pri valečem ptiču ali se zadržuje v bližini gnezda in ga partner hrani oziroma prevaža na hrbtu po vodi, kar je pri ponirkih splošen pojav. Mladiči se osamosvojijo po 8-10 tednih. Mali ponirki imajo dva zaroda na leto.

Razširjen je v Evropi in Aziji. Splošno razširjen je tudi v Jugoslaviji oziroma v Sloveniji.

Na splošno je mali ponirek stalnež, ki se pozimi z zaledenelih voda preseli na reke. Vzhodnoevropski mali ponirki pa so selivci, kar je po svoje zanimivo tudi zato, ker so ponirki nasploh slabi letalci, ki neradi letajo. Ti se selijo oktobra in prezimujejo v srednji in južni Evropi, vračajo pa se marca. Včasih proti pričakovanju že konec marca najdemo v gnezdu jajca.

Malega ponirka lahko ogrožajo predvsem onesnaževanje voda in zastrupljanje virov prehrane ter uničevanje življenjskega prostora. V večini evropskih držav je mali ponirek že zaščiten.

Besedilo in foto Ivo A. Božič

Le luna mi ni voščila

Anton Komat

Ko nam žarek spomina razsvetli temo rane- ga otroštva, nam obudi že davno minule dogodke, ki se jih še sedaj, v zrelih naših letih, drži navdih nečesa skrivnostnega in sanjskega, kar pa se lahko porodi le v otroških glavicah, polnih pravičnejše domišljije. V leseni drvarnici v kotu našega dvorišča, kamor me je ded kdaj pa kdaj popeljal ali pa sem mu, gnan od svoje neizmerne radovednosti, kar sam sledil, je po dedovem pripovedovanju in po mojem trdnem prepričanju živel Šišmiš, ki je porednim otročajem – mednje sem po mnenju moje družine nedvomno spadal tudi jaz – ob polni luni ponoči pil kri. Ni jim sicer popil vse krvi, ampak le toliko, da je bilo za kazen in poduk. Ta okrutna, majhna črna pošast se, tako so rekli, lahko splazi skozi najmanjšo špranjo še tako tesno zaprtega okna in potem...

Ob polni luni sem vedno v strahu prešteval svoja poredna dejanja in srčno upal, da njihovo število le ne bo zbudilo pozornosti strašnega Šišmiša. Okno pa je moralo biti na vsak način trdno zaprto, kljub neznosni poletni sopari: če ni šlo drugače, sem to izsilil z bridkim jokom in solzami. Stara drvarnica me je torej neskončno privlačila le podnevi, ko grozoviti Šišmiš trdno spi, ponoči pa sem se bal še pomisliti nanjo in na njenega nepovabljenega gosta. V tej drvarnici so bila na eni strani zložena drva in panji, na drugi pa je bilo na policah vsakovrstno orodje, vmes pa nekaj škatel, bodisi lesenih ali kovinskih in vse so bile skrbno zaprte. Kakor mi je povedal ded, je vsak dan v eni izmed teh škatel, v času, ko je sijalo sonce, prespal Šišmiš. Nikoli pa se ni vedelo, katero izmed škatel je strašni stvor izbral za svoje prebivališče podnevi.

Z leti pa je božanska otroška radovednost le premagala strah. V svoji vnemi sem izkoristil trenutek zlate svobode, trenutke, ko dedovo oko ni bilo pozorno, ali pa je le moral za nekaj minut po opravkih v hišo, in tako sem dodobra spoznal vsebino skrivnostnih škatel. Najteže je bilo seveda pri odpiranju prve škatle. Neskončno previdno sem privzdigoval pokrov, pripravljen vsak trenutek na beg in venomer pogledoval, ali so vrata še na stežaj odprta. In ko je svetloba prodrla v črno vsebino, sem v škatli našel le zarjavele žeblice, nekaj vijakov in staro ključavnico, o Šišmišu pa niti sledu. Ko sem tako pregledal vse škatle, sem

postajal vedno bolj pogumen in bi se mi ves strah skoraj razblinil v nič, če ne bi bilo še nečesa. To nekaj je bila črna odprtina v lesenem stropu, kamor je tudi ded le poredkoma vrgel oči. Če nikjer drugje, mora torej Šišmiš spati tam. Toda višina, ki bi jo odrasel človek zlahka dosegel, je bila zame, še ne petletnega fantiča, nedosegljiva. Nekega dne sem trdno sklenil razkriti še to zadnjo skrivnost. V hiši sem izmaknil svoj stolček, ga trudoma zvlekel do drvarnice, stopil nanj,

potem na polico in moje široko odprte oči so naposled pokukale prek roba. Najprej nisem videl ničesar. Po nekaj trenutkih pa sem začel razločevati predmete in v zaprašenem kotu ob špranji med deskami, skozi katere je pramen svetlobe razkrival temo, sem zagledal... oh, groza... Šišmiša. Spustil sem se na polico, zgrešil stolček in telebnil na nos. Kar so me noge nesle, sem zdrvel čez dvorišče in s krvavim nosom prijel na hišo.

Foto Mirko Hain, Diana

Moj podvig je vzbudil nedeljeno priznanje vse družine in vsemu prestrašenemu mi je ded le priznal, da Šišmiš ne obstaja in da je tista strašna stvar v drvarnici le pozabljen, izsušen zajčji meh. Nato sem se lahko na lastne oči prepričal, da Šišmiša res ni v drvarnici, celo dotaknil sem se zajčjega meha, vendar je majhen strahec le ostal. Sčasoma pa je še ta izginil v otroškem vsakdanu. Kmalu nisem več v strahu čakal polne lune, in tudi Šišmiš je izgubil vso svojo grozovitost, ko mi je ded v poletnih večerih pokazal netopirje, ki so igrivo preletavali naše dvorišče.

Pač pa je strašno srečanje z zajčjim mehom povzročilo usodne posledice, tako daljnosežne, da vplivajo še sedaj na moj vsakdan. Vsa moja pozornost je bila odtlej posvečena divjim živalim in ded je znal spretno polniti vodnjak moje otroške domišljije z res nenavadnimi zgodbami, ki so mi ostale živo v spominu še do danes in jih bom nosil s seboj vse življenje. Takole je govoril: »Nekoč, to je bilo že zdavnaj, ko sem bil le malo večji od tebe, je prikolovratil v bližino naše vasi velikanski medved. Vsako noč je odnesel kravo in jo podnevi požrl. Zbrali so se torej pogumni možje, reve so pustili za zapečkom, očistili svoje zarjavele cevi, jih napolnili s polno črnega smodnika in svinčenkami, se poslovili od svojih najbližjih – le kdo neki bi vedel, ali se bodo še živi vrnili ali pa bodo končali pod šapami strašne zveri – ter se odpravili na nevarni lov, da pravično kaznujejo grozovito mrcino, ki jim dela škodo in jemlje čast. Tudi jaz sem se jim pridružil, seveda bolj zadaj. Po dolgih urah iskanja smo naposled v temačni globači, med visokim skalovjem le obkrožili zverino, ki je ravno žrla kravo. Mrcina je bila res strašna. Oči je imela kot krožnik velike, kremplje ostre in dolge kot nož in bila je najmanj tako velika kot krava, če ne še večja. Pogumneži so vžgali po mrcini, zagrmelo je kot ob hudi uri, črno se je zakadilo iz cevi in vonj po smodniku se je pomešal med dim. Zverina je strahovito zarjavela, da se je slišalo dol do vasi in ko se je dim razkadil, ni bilo medveda nikjer več. Popihal jo je v varnejše kraje, kjer bo lahko nadaljeval svoje hudobno življenje. V mladi krvi so lovci našli le medvedov uhelj, ki mu ga je odbila krogla vrlega strelca. Lovci so uhelj podarili meni kot najmlajšemu v smrtonosnem lovu kot spomin na njihovo junaško dejanje. Še zdaj ga imam nekje spravljene-ga, pa sem pozabil kje!« Seveda sem deda dneve in dneve prosil, da bi naposled poiskala tisti znameniti medvedov uhelj. Lepega dne pa se je le spomnil, da ga ima zagotovo varno zaklenjenega v skrinji v svoji rodni vasi, ki da je zelo daleč, me pa zagotovo popelje tja, ko le malo bolj odra-sem. Sveto pa mi je moral obljubiti, da je uhelj že zdaj nepreklicno moj.

Prav tako je bila zame neskončno privlačna zgodba o velikanskem črnem merjascu, katerega krvavi čekani so sejali grozo in smrt. Črnuh je bil tako neznansko požrešen, da je lahko v eni sami samcati noči pospravil celo njivo koruze. Gorje tistemu, ki bi se ga lotil! Tudi lovci so se ga bali in so raje delali pogone čim dlje od revirja, kjer so ga sledili. Nekoč, ko so ga le obkrožili, bolj po nesreči kot namenoma, pa je pošast planila mednje,

režeč s krvavimi čekani. Najpogumnejši so le ustrelili, ali pa se jim je v strahu puška kar sama sprožila. Toda nobena krogla se zlodja ni prijela, kar odbijale so se od črnuhovega kožuha.

Ubogi lovci so si morali reševati gola življenja, in sicer tako, da so hitro zlezli na drevesa. To krvoloka ni zadovoljilo, ampak le še bolj razbesnelo in je hotel drevesa s svojimi čekani kar pregrizniti. Na srečo lov-

Kunji sled . . . Finski biolog lovne divjadi Erkki Pulliainen je v subarktičnih gozdovih finskega Laplanda skozi osem zim opazoval sledi manjših vrst zveri, iz katerih je potem sklepal na njihovo življenje. Na tem območju je sledil lisico, kuno zlatico ter malo in veliko podlasico. Sledi kune zlatice so se pojavljali najpogostejše v smrekovih gozdovih, veliko redkeje pa v borovih in brezovih sestojih ter v nizkem vrbovju. Pri globokem in rahlem snegu se obe podlasici umakneta pod snežno odejo, kuna zlatica pa ima v tem času lahko težave pri gibanju na tleh, zato se raje drži drevesnih debel in krošenj. Opazovanja so tudi pokazala, da si zlatica pozimi ne upa zapustiti gozda. Temna žival je v belem okolju namreč preveč izpostavljena napadu planinskega orla ali velike uharice. Kadar hoče zlatica priti do hrane na tleh, koplje v sneg rove, ki jo pripeljejo do glodavcev, do mrhovine ali pa vsaj do jagodičevja.

Besedilo B. Kryštufek, foto J. Papež

cev pa so bila drevesa le predebela in so kljubovala tudi taki zverini. Tudi noč lovcem ni prinesla miru. Do jutra je mrcina hodila od drevesa do drevesa, rjoveč in butajoč obnje. Šele, ko je vzšlo sonce, je končno odkorakala in lovci so vsi premraženi lahko zlezli vsak s svojega drevesa. Strašna noč pa ni ostala brez posledic. Ded je vedel povedati, da je eden ostal mutast, drugi je poslej jecjal, najmanj trije pa so od strahu dobili čisto bele lase. Njegov sosed pa nikdar več ni mogel razkleniti prstov, tako trdno se je oklepal za vejo.

Sedim zleknen na visoki preži in misli mi venomer uhajajo na dedovo pripovedovanje iz rane mladosti, v katerem je kar mrgolelo vsakršnih zverin, mrcin in podobnih stvorov, ki so šele v otroški domišljiji dobile svojo končno podobo. Res, lep je bil tisti svet, poln nikoli izpolnjenih pričakovanj, želja in hrepenenj. Pod menoj se razprostira širna jasa, poraščena z gostim mladim smrečjem. Že popoldne sem si jo podrobno ogledal. Dobro uglajene in sveže shojene stečine so vodile križem kražem skozi goščavo in tla so bila razrita in preobrnjena. Vse je kazalo, da so tu ščetinarji stalni gostje. Upam, da sem zadel dan, ki ga ima boginja Diana skrivno označenega v pratiki »lovske sreče«. Izza silhuet mogočnih smrek se razliva bleda mesečina in ustvarja igro črnih senc z blede svetlobo. Nekaj dni poprej je zapadel sneg za ped visoko in zdaj ga je hitro pobiralo. Le redke zaplate so s svojo belino bodle oči. Ščip je bil na vrhuncu, luna še ni kasnila in njena luč še ni pojemala. Toda močan zahodnik je že gnal težke oblake in prinašal vonj po snegu. Zastrem strelno lino. Požirek toplega čaja me poživlji in ogreje. Nekaj minut pred deveto je, ko odgrnem zaveso in glej zlomka, luna se je medtem že skrila za težke oblake in ob tem pogledu sem se popolnoma zavedel jalovosti čakanja v tej noči. Poskusim vidljivost prek puške, pa ne vidim niti do konca cevi. V strelnem daljnogledu ne ločim križa med lečami. Nenadoma pa se zdrznem, ko zaslišim zamolklo, kratko kruljenje. Hlastanje in prhanje postaja vedno glasnejše. Skozi strelni daljnogled vidim le begajoče sence, ki se pode sem in tja, se prerivajo in preganjajo. Vedno pa se postavljajo tako, da jih krije temno ozadje. Nikakor mi ne uspe pokriti niti križa z eno od manjših temnih senc. Že se mi zazdi, da vidim obris križa, ko se črna senca spoji z okoliškim smrečjem ali narobe: ko ločim, kje je glava in kje rep živali in že vidim črto hrbta, ni niti sledu o kakem križu v strelnem daljnogledu. Taki trenutki so za vsakega lovca prave Tantalo-ve muke. Že vidiš skozi strel, pa se prst kar sam odmakne od petelina. Kam neki bi zgrešil, nad, pod, levo, morda desno? Kljub mrazu se počutim kot v savni. V takem položaju srce nehotе udarja krepkeje. Popu-

stim puško in poprimem dvogled, vrhunski dosežek optike, 9 × 68, pri vseh zlodjih in še dveh povrhu, skozenj se vidi kot podnevi. Iz teme se mi izlušči pet ozimcev z vodnico. Še nekaj časa opazujem živali, kar se oglasi svareč glas svinje in trop izgine v temini gozda. Slabe pol ure kasneje ponovno zaslišim kratko kruljenje svinje, ki obvešča mlade, da je vse varno in ponovno jim čara ugodje zapeljivi vonj koruze. Polagoma in oprezajoč se je vrnila vsa družina. Nemočno pogledam v nebo, lune ni niti za vzorec. Kakor nalašč nastavljena vaba za smolo posebnega lovca prehitrega kazalca. V takih razmerah gre lahko kaj hitro strel s kroglo enkrat mimo, pa še dvakrat zraven, kakor pravijo stare lovske grče. Umirim svojo lovsko strast. Trop se umakne z obilne gostije in nadaljuje svoj nočni pohod. Premišljujem o muhah lovske sreče in se jezim na nesramno luno, ki mi je darežljivo svetila vso pot do doline, med obiskom črnuhov pa tako škodoželjno skrila svoje lice za oblake. V zvoniku je udarilo polnoči, ko sem se vrnil domov.

Ko se je naslednji dan začel prevešati v svojo drugo polovico, sem vedno bolj izgubljal vero, da bo zvečer čakanje ugodno. Nebo je bilo zastrito s temnimi oblaki in pršel je zoprn dež. Upanje mi je ozelenelo, ko sem zaznal svetel rob okrog vrha Krima. Takoj sem bil opravljen in na poti v lovišče. Čeprav malo pozen, sem vendarle upal, da bom še pravočasno na preži. Toda gozdovi Krima me sprejmejo negostoljubno, z močnim vetrom in hudim naliveom. Pravi vihar me zagrne, ko se vzpenjam proti preži. V temi se rinem skozi goščo, kjer leže križem debela padlih dreves in me polomljene veje

tolčejo po obazu. Pot je postajala dolga in se leno vlekla izpod nog. Nekako se v temi le dotipam do preže in se povzpnem nanjo. Pogled na jaso mi ne daje prav nobenega lovskega upanja. Vztrajam le zaradi želje, da morda ugotovim, ali bodo ta večer ščetinarji le prišli, in preprosto zaradi dejstva, ker sem pač tu. Težki deževni oblaki preprežajo nebo in iz njih lije kot iz škafa, luna pa žalostno čemi za tem nepredirnim zastorom. Na smeh mi gre, torej me je prijateljica luna danes pustila dokončno na cedilu. Nesramnost pa taka! Posvetim se skromni lovski večerji in ugibam prihodnje lovske načrte. Potem pa so dogodki potekali v naglici, da skoraj ne bi mogel verjeti. Dež je ponehal, veter se je umiril in – neverjetno – ob natanko isti uri kot prejšnji dan se je na koruzo vsulo vse polno črnih senc, tokrat popolnoma neoprezno. Dve svinji vodnici, ena izredno velika, ki se je ločila od drugih že na prvi pogled, drugo pa ozimci: to mi pokaže dvogled. Poprimem za puško in poskušam prek strelnega daljnogleda preliščiti temo. Ne gre in ne gre! Potem pa, glej čudež! Luna si je našla drobno vrzel med oblaki, ravno pravšnjo, da je bleda mesečina zalila jaso. Strel se je ostro zarezal v noč in živali so planile med smrečje. Trušč in lomastenje se je poglelo in nočni mir je objel gozd. Spodaj na travni zaplati pa je negibno obležal ozimec. In glej, ko je ugasnilo življenje mlade živali, si je tudi luna kakor v žalosti zakrila svoj obraz. Črna noč je postala še bolj črna in narava še bolj tiha. Lov je torej končan; negibno obsedim na preži in še vedno ne morem dojeti, da mi je tokrat luna poklonila svoj dar, lovski blagor pa mi ni voščila.

Foto J. Černač

Lovska organizacija

Lovski dom

»Ivan Hrovat-Žan«,
velika pridobitev LD Krka

Z velikimi napori in odrekami, s prostovoljnim delom in prispevki je 58-članska LD Krka zgradila nov lovski dom, ki smo ga slovesno odprli 8. 9. 1985. Dom smo poimenovali po zaslužnem borcu in lovcu, nekdanjem predsedniku gojitvenih lovišč Slovenije, domačinu iz Krke, narodnem heroju Ivanu Hrovatu-Žanu.

Lovski dom smo začeli graditi leta 1980. Zgradili smo ga v nekaj več kot 7000 prostovoljnih delovnih urah. Pri tem smo vsa gradbena in inštalacijska dela opravili sami, tako da lahko rečemo, da je dom naš, saj smo zanj sami zbrali tudi denar in gradbeni material.

Na slovesnosti ob otvoritvi smo med številnimi gosti pozdravili tudi predsednika skupščine ZLD Ljubljana Lada Podlogarja, predsednika IO ZLD Ljubljana Marjana Tavčarja, predsednika KZS Pavleta Bojca, predsednika Krimskega LGO Blaža Kržeta, predsednika občine Grosuplje, predstavnike družbenopolitičnih organizacij občine, predstavnika KS Krka in Muljava, delegacije sosednjih LD in druge. V programu so na slovesnosti sodelovali Zasavski rogisti iz Litije, lovski oktet iz Medvoda in godba na pihala iz Dobropolja.

Slavnostni govornik je bil član predsedstva LZS, prvoborec Ivče Krevs, ki je orisal revolucionarno pot narodnega heroja Ivana Hrovata-Žana in njegov prispevek k razvoju povojnega lovstva v Sloveniji. Poimenovanje doma po narodnem heroju Ivanu Hrovatu-Žanu je razglasil domačin in član LD Krka, prvoborec Metod Jurčič.

Dom je slovesno odprl predsednik LD Krka Jože Rus, ki je v svojem govoru med drugim poudaril: »Letos praznujemo 40-letnico osvoboditve, naša LD pa 30-letnico obstoja in delovanja, zato smo ponosni, da ob dveh tako pomembnih jubilejih predajamo svojemu namenu nov lovski dom, ki naj nam dobro služi pri nadaljnjem, še uspešnejšem delovanju naše družine, gospodarjenju z loviščem in zlasti pri naši društveni dejavnosti, za katero

Lovski dom LD Krka nosi ime po zaslužnem lovcu in prvoborcu, nekdanjem predsedniku gojitvenih lovišč Slovenije Ivanu Hrovatu-Žanu. Dom so predali svojemu namenu 8. 9. 1985.

Foto G. B.

doslej nismo imeli ustreznih prostorov.

LD Krka je ob ustanovitvi leta 1954 štela 18 članov, v upravljanje pa je prevzela lovišče, ki je bilo zelo osiromašeno. Že takrat si je zastavila za nalogo dobro gospodarjenje, gojitev in predvsem pa ohranitev vseh vrst divjadi. Od velike divjadi so ob ustanovitvi živeli v lovišču le srnjad in divji prašiči, danes pa v njem stalno živi tudi jelenjad in medved, katerih prelepe trofeje smo pokazali na razstavi v lovskem domu. Danes LD Krka ob zelo selektivnem odstrelu odda do 2 tona kakovostne divjačine na leto, ki je vsa namenjena za izvoz.

Po slavnostnem delu proslave je predsednik IO ZLD Ljubljana Marjan Tavčar 16 lovcem iz LD Krka podelil znake za lovske zasluge, s katerimi jih je odlikovala LZ Slovenije. Predsednik družine Jože Rus pa je lovcem matične in sosednjih LD podelil v prizna-

nje za dosedanje plodovito sodelovanje 18 zlatih, 8 srebrnih in 5 bronastih plaket LD Krka. Nato je vse navzoče povabil, naj si ogledajo prostore v novem domu in razstavo lepo pripravljenih trofej divjadi, uplenjene v lovišču LD Krka v zadnjih 30 letih.

Z veliko lovsko slovesnostjo so člani LD Jelenk 30. 6. 1985 odprli nov lovski dom

Foto Drago

Sledilo je tovariško srečanje s prigrizkom in glasbo, na katerem so si domači lovci in gostje izmenjali lovske izkušnje in se pogovorili o načrtih za prihodnost. Lovci LD Krka so ob tej priložnosti še enkrat zahvaljujemo vsem, ki so na kakršenkoli način pomagali, da smo dogradili tako lep lovski dom, ki ga bomo uporabljali tako lovci kot krajani Krke in Muljava.

G. B.

Otvoritev

prenovljene lovske koč

Člani LD Jelenk — Sp. Idrjia upravljamo lovišče, ki se razprostira v Idrijsko-Cerkljanskih hribih. Lovišče je značilno sredogorsko, s strmimi pobočji proti rekama Idrijci in Kanomljici. Obsega 8347 ha in je razdeljeno na osem revirjev. V tako obsežnem lovišču gospodari 89 članov, od tega sta dva pripravnika. Glavna divjad v lovišču so srnjad in gamsi, v zadnjih letih pa se pojavljajo tudi divji prašiči in jelenjad. Število poljskih zajcev se v našem lovišču ne manjša, ampak celo počasi narašča. Na rekah in po potokih gnezdi čedalje več rac mlakaric, ki jih gojimo skupaj z LD iz Posočja in ob Idrijci.

Leta 1983 smo se odločili za temeljito prenovo lovske kočice tik pod vrhom 1106 m visokega Jelenka. Z delom smo končali lani junija in kočico 30. 6. 1985 z veliko lovsko slovesnostjo predali namenu. Praznovanje se je pričelo ob 9. uri dopoldne z meddružinskim tekmovanjem v streljanju z MK puško v tarčo srnjak, uradni del otvoritve pa se je pričel ob 14. uri s kulturnim programom, v katerem so sodelovali učenci

osnovne šole Vojkove brigade iz Sp. Idrije, domači oktet in Rudarski kvintet iz Idrije. Zatem je starešina Slavjo Hladnik v kratkem govoru množici gostov, ki se je zbrala v čudovitem vremenu v dolini pred lovsko kočo, opisal napore LD pri prenovitvenih delih in se zahvalil krajanom iz Krnic za veliko pomoč pri gradnji.

V drugem delu proslave pa so krajanji Idrijskih Krnic, ki so praznovali svoj krajevni praznik, odkrili ploščo – znamenje, da je v tej stavbi med NOB delovala partizanska šola.

Po končanem programu smo podelili priznanja in plakete najzaslužnejšim članom, krajanom in delovnim organizacijam.

Za dobro voljo po končani proslavi je poskrbel Rudarski kvintet in ob lovskih specialitetah je praznovanje trajalo pozno v noč.

Sušan

Brunarica, strelišče in lovska razstava LD Šentjur pri Celju

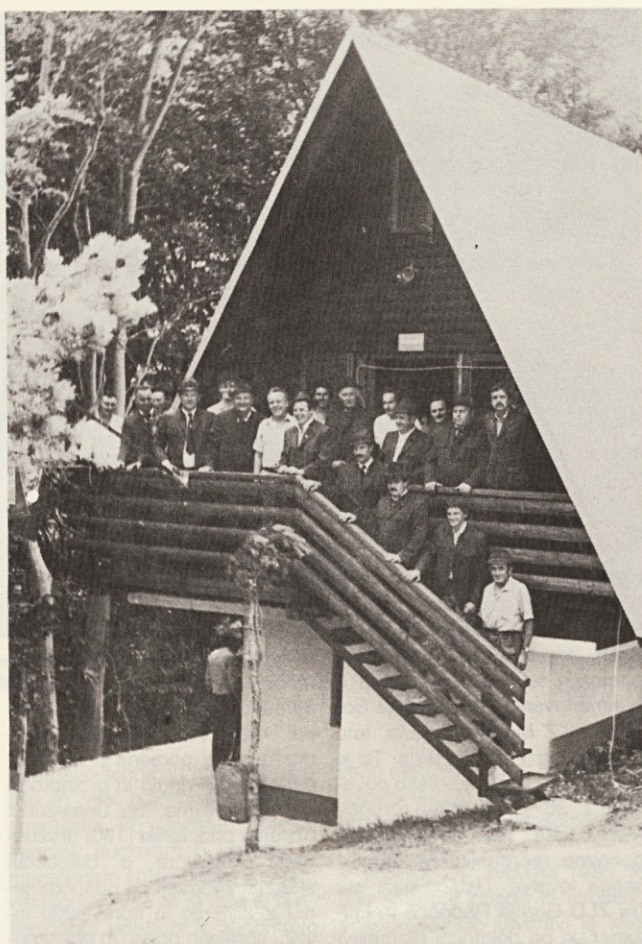
Šentjurski lovci smo si leta 1975 postavili na Tičnici lep lovski dom, ki je postal vabljivo gostišče odprtega tipa. Lani, po desetih letih, smo temu domu na Blagovni, v središču 8,5 ha velike remize, dodali še prostorno brunarico, ob kateri smo uredili sodobno strelišče za streljanje na glinaste golobe in z malokalibrsko puško. Pri delih je bila večina od 52 članov, kolikor jih šteje družina, zelo aktivna; skupno smo opravili 4000 udarniških ur, zbrali pa smo tudi več kot 600 000 din sredstev od raznih delovnih organizacij, obrtnikov in posameznikov.

Hkrati z otvoritvijo brunarice in strelišča smo ob občinskem prazniku priredili na kmetijski šoli izredno lepo lovsko razstavo, za katero so prispevale eksponate vse LD v občini. V okusnih vitrinah smo razstavili rogovja uplenjenih srnjakov, od tistih najskromnejših, gumbarjev, do rogovij, ki so bila na mednarodnih lovskih razstavah nagrajena z bronastimi, srebrnimi in zlatimi odličji. Poleg tega smo razstavili vse vrste lovskega orožja in nabojev, vso dosegljivo lovsko literaturo, lepe slike in nagačeno lovno divjad iz naših lovišč. Posebno lepo smo uredili biotop ob vodi z vidro, pižmovkami in nagačenimi obvodnimi ptiči, močvirniki in manjšim akvarijem. Razstava je pokazala visoko estetsko in kulturno raven lovcev, ki so se z izredno lepo negovanimi trofejami res izkazali.

V lovišču imamo zelo visoko številčnost srnjadi, saj smo 1984 odstrelili kar 120 teh živali, in sicer v spolnem razmerju 1:1. Do konca oktobra lani smo odstrelili že 115 glav srnjadi. Za tuje lovske goste smo namenili za odstrel 8 srnjakov. Veliko let že spuščamo v lovišče po 100 rac in 50 fazanov na leto. Pri racah je uspeh viden, pri fazanih manj. Lepo pa se dviga številčnost zajcev – predlani smo jih odstrelili že 110, rac pa 170. V lovišču imamo 70 prež, 250 solnic in 13 krmišč. Na površini 0,6 ha pridelamo dovolj koruze za krmljenje. Imamo štiri lovske čuvaje in štiri lovske tehnike. Vsako leto pripravimo po eno predavanje o gojitvi divjadi in eno o kinologiji. Lovskih psov imamo v družini 31, kar ni malo, in to goniče, šarivce, jamarje in krvo-sledce.

Ernest Rečnik

Za lovsko razstavo, ki so jo člani LD Šentjur pri Celju uredili na kmetijski šoli, so razstavne eksponate prispevale vse LD iz te občine

Na območju občine Šmarje pri Jelšah je bila leta 1962 v sklopu Lovske zveze Celje ustanovljena LD Boč.

Člani družine smo si s svojim delom že od vsega začetka ustvarjali dobrine, pomembne za delovanje organizacije. Tako smo najprej zgradili nov lovski dom na Pečici. Dve leti po uradni otvoritvi doma smo razvili lovski prapor, zagnano pa smo delali tudi pri gojitvenih delih. Tako smo leta 1972 skupaj s še štirimi LD naselili na Boču trop muflonov. Pri naselitvi pa se je pojavil nov problem; morali smo zgraditi skladišče za koruzo in krmišče za krmljenje divjadi pozimi. Postavljanja skladišča smo se lotili tako zagnano in vestno, da je nazadnje preraslo kar v bivač. V njem najde lovec po napornem lovu, zlasti pozimi, toplo zavetje. Bivač smo svečano odprli 22. 7. 1985. Nanj smo vsi zelo ponosni in veseli smo ga tudi zato, ker kaže tudi na našo složnost in prijateljstvo, obenem pa nas spodbuja k nadaljnjemu delu.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem tistim, ki so marsikatero uro svojega prostega časa žrtvovali za delo v lovski družini, mladim lovce pa polagamo na srce, naj trud članov pri graditvi bivača spoštujejo in cenijo.

Besedilo in foto Stanislav Gračnar

Ob 40-letnici LD Videm ob Ščavnici

LD Videm ob Ščavnici je bila ustanovljena z odločbo OLO Ljutomer 15. 12. 1945. Od njenih devetih ustanovnih članov jih je žal že dve tretjini odšlo v večna lovišča, od preostalih pa še samo pisec tega članka aktivno deluje v matični LD.

Na svoji poti je LD doživljala vse organizacijske spremembe v pomurskem lovstvu, ki je zelo hitro napredovalo. LD so bile organi-

zacijsko povezane v okrajnih lovskih podzvezdah oziroma zvezdah Ljutomer in Murska Sobota. Pravi LD so potrjevali takratni okrajni ljudski odbori, vsebovala pa so le osnovne pravice in dolžnosti članic ter opis lovišča. Meje lovišč so bile v glavnem določene po mejah bivših občin oziroma krajevnih ljudskih odborov. Naša LD je bila organizacijsko povezana v okrajni lovski podzvezi Ljutomer, ki pa se je že leta 1952 skupno z Mursko Soboto preimenovala v okrajno lov-

Pogled na lovski dom LD Videm ob Ščavnici

Foto M. Brence

Člani LD Videm ob Ščavnici pred svojim lovskim domom

Foto M. Brence

sko zvezo. Z novo upravno-politično in teritorialno razdelitvijo Pomurja sta se obe okrajni lovski zvezi združili. Leta 1958 smo pomurski lovci sprejeli sklep o preimenovanju OLZ Murska Sobota v LZ Murska Sobota, leto pozneje pa v LZ Pomurja. Ta je po združitvi organizacijsko povezovala 38 LD z obeh bregov Mure. Leta 1967 je prišlo do ponovne reorganizacije pomurskega lovstva. Ustanovljeni sta bili ZLD Gornja Radgona in Ljutomer, ki po dokončni razmejitvi lovišč še danes povezujeta skupno 8 LD na desnem bregu reke Mure.

LD Videm ob Ščavnici deluje v sestavi ZLD Gornja Radgona, v kateri je včlanjenih 5 LD.

LD s svojimi 57 člani gospodari na 4100 ha na severovzhodnem robu prelepih Slovenskih goric, ki počasi prehajajo v Panonsko nižino. Višinska razčlenjenost je neznatna, saj vzpetine v gričevnatem delu lovišča dosegajo komaj do 300 m nadmorske višine. Prevladuje subpanonsko podnebno območje, ki ima izrazit celinski značaj.

Gozdno-vegetacijsko prevladujejo listnati nižinski gozdovi – hrast, bukev, kostanj, jelševje in drugo – od iglavcev pa v glavnem smreka in bor. V tem sestavu je še zadostna količina plodonosnega drevja in različne podrasti. Zdaleč večje lovne površine pa pokrivajo njivski kompleksi, ki postajajo za gojitev male divjadi iz dneva v dan bolj problematični. LD se trudi z usklajevanjem interesov z drugimi uporabniki prostora, posebno zato, ker je v novejšem času priča stalnemu spreminjanju okolja zaradi vse obsežnejših kmetijsko-melioracijskih in regulacijskih posegov v prvotno krajino.

Čeprav Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Ur. l. SRS 25/76) in Odlok o določitvi lovsko-gojitenih območij v SR Sloveniji (Ur. l. SRS 34/83) določata vse obveznosti pri uresničevanju posebnega družbenega pomena pri gospodarjenju z divjadjo in upravljanju lovišč, sprejetih pravic in obveznosti v LGO Pomurja žal v celoti ne uresničujejo, posebno tam ne, kjer načrtujejo ali pa že izvajajo melioracije kmetijskih zemljišč. Zato lahko tudi trdimo, da posvetovanja in referati na 21. in 22. mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni in stališča Republiškega komiteja za kmetijstvo, gospodarstvo in prehrano niso naletela na docela pozitiven odmev pri nekaterih dejavnikih, ki so pri posegih v naravno okolje odgovorni za vzpostavljane in ohranjanje biološkega ravnotežja ob upoštevanju ekoloških razmer na določenih površinah.

Obravnavani odnosi na temo Kmetijstvo – divjad – lovstvo (1983) ter odnosi o posledicah melioracij in komasacij za varstvo naravne dediščine, predvsem divjadi (1984), so poudarjali skrb za varstvo okolja ob spoštovanju bioloških in ekoloških zakonitosti v najširšem smislu, s tem pa tudi skrb za stabilno in zdravo življenjsko okolje.

Za usklajevanje vseh interesov v naravnem okolju imamo v lovskogojitenem območju Pomurja vse pogoje, morali bi se le čimprej ustrezno organizirati ter pristopiti k delu z vso resnostjo, strokovnostjo in odgovornostjo.

Lovišče je dobro opremljeno, saj je v njem poleg večjega števila krmišč za malo divjad postavljenih še prek 35 stabilnih visokih prež, ki jih vsako leto vzdržujemo in dograjujemo.

V некоč najboljših loviščih z izredno visoko številčnostjo male divjadi prevladuje danes kot najpomembnejša vrsta srnjad. Naseljuje skoraj vse lovišče, naselila pa se je tudi v odprtem kmetijskem prostoru. Povprečno številčnost ocenjujemo na 5–7 glav na 100 ha.

Tudi pri nas številčnost male divjadi stalno upada. Vzroke je treba iskati v pospešeni urbanizaciji in vse intenzivnejši kmetijski proizvodnji, ki neugodno vpliva na biološko in ekološko ravnotežje, ki je v naših loviščih obstajalo še v nedavni preteklosti.

Z nizkim odstrelom, s popolno in delno zaščito po posameznih rajonih ter z drugimi intenzivnimi posegi nam je uspelo omiliti to upadanje, tako da danes že opazamo izboljšanje številčnosti pri zajcu in fazanu. Jerebica je pri nas ogrožena, saj je iz nekaterih območij že popolnoma izginila. Ne glede na ekonomičnost pa z izpuščanjem fazana še vedno nadaljujemo; izpuščamo ga zlasti v tista območja, v katerih so zanj življenjske razmere še ugodne. LD je pripravljena vlagati nekaj sredstev in dela tudi v biotehnična opravila, vendar tudi pri tem naletimo na različne probleme, ki jih bomo lahko uspešno reševali takrat, ko bodo tudi drugi uporabniki naravnega prostora v celotnem sklopu interesov razumeli in upoštevali napore lovstva pri gojitvi divjadi in varovanju naravnega okolja. Zato bomo skrb pri gojitvi divjadi in varstvu narave v prihodnjem srednjeročnem razdobju posvetili še več strokov-

nosti in odgovornosti, ki bo temeljila na realnih temeljih in potrebah.

Leta 1978 smo se člani naše LD odločili, da zgradimo lovski dom. V idiličnem okolju na robu vasi Videm ob Ščavnici smo zgradili skromen in racionalen objekt. Za organizacijska opravila in nabavo potrebne dokumentacije je bil zadolžen IO LD in nekateri posamezniki. Leta 1979 smo zasadili prve lopate, junija 1983 pa smo predali objekt svojemu namenu. Lovci smo opravili kakih 4700 ur prostovoljnega dela, posamezniki pa so se odlikovali tudi z večjimi ali manjšimi materialnimi prispevki in prevozi z lastno mehanizacijo.

Z dobro in celovito organizacijo ter pridnimi rokami naših lovcev smo dobili objekt, ki smo ga nujno potrebovali, saj smo se pred tem sestajali po raznih javnih ali gostinskih lokalih. Zgrajen je tako, da ga lahko v primeru katastrofe koristno uporabimo.

Za vse te napore je LZS odlikovala našo LD z redom za lovske zaslugе III. stopnje.

Odnosi med kmetijstvom in lovstvom so dobri, prav posebno dobre odnose pa gojimo z občani kmetovalci na območju našega lovišča. Zato je LD že v preteklosti podpirala razne dobrodelne akcije na območju KS Videm ob Ščavnici, predvsem za gasilstvo, gradnjo cest, vodovoda, šole in drugo. Največjo tako akcijo pa je izvedla leta 1985, ko je na svoji skupščini sprejela sklep o dodelitvi pomoči za dograditev prepotrebne kirurškega bloka v Murski Soboti – Rakičanu, v znesku 100 000 din. S tem se je oddolžila našim občanom – kmetovalcem za njihovo uvidenost in razumevanje pri naših naporih za ohrani-

tev in gojitev divjadi ter varstva narave.

Športno strelstvo je ena izmed pomembnih oblik urjenja lovcev, zato dobiva tudi v naši LD poseben pomen, saj imamo tudi lastno strelišče.

LD se trudi pri pospeševanju lovške kinologije zaradi vzbujanja interesa in zanimanja za vzgojo čim večjega števila uporabnih lovskih psov. Vsi smo tudi člani LKD Pomurja.

Ker smo lovci iz tega dela sončne Prekije poštenega, veselega in odprtega srca, si želimo bližnjih stikov s tako LD, ki ima drug tip lovišča in divjadi, zaradi izmenjave izkušenj, spoznavanja lovskih običajev in možnosti sodelovanja.

Naše delo in prizadevanje bo tudi v prihodnje posvečeno ohranjanju ravnovesja med človekom in naravo!

Miran Brence

V lovišču LD Draga-Trava že desetletja niso ustrelili volka. Dne 11. 11. 1985 pa so na skupnem lovu uplenili na območju Velikega in Malega hriba kar dva.

Foto J. K.

Dva volka, uplenjena na skupnem lovu LD Draga-Trava in LD Dekani

V meglenem in mrzlem jutru, 11. novembra 1985, so se na razpotju, ki vodi tudi proti Staremu kotu, zbrali lovci dveh prijateljskih lovskih družin – LD Draga-Trava in LD Dekani. Po kratkem pozdravnem nagovoru starešine Lojzeta Pojeta in navodilih lovovodje Toneta Stigliča smo se odpravili na stojišča. Ker je začelo rositi, smo si lovci na stojiščih takoj poiskali primerne košate smreke, ki jih ob vznožju hribov nad Starim kotom ne manjka; dajale so nam prijetno zavetje pred dežjem in mrazom.

Prvi pogon je minil brez strela, razen na klateškega domačega mačka, ki pa je odnesel celo kožo.

Drugi pogon je zajel vrhove Velikega in Malega hriba. V tem pogonu je bilo slišati kar šest strellov, nato je spet zavladala tišina, ki pa so jo kmalu presekali bližajoči se klici gonjačev.

Na zbornem mestu nedaleč od lovske kočice smo zvedeli novico; v pogonu se je znašla volčja trojka, ki je prejšnjega dne pospravila košutino tele. Padla sta dva volka in jelen, volkulja pa je ušla. Kar dva volka nista vsakdanji plen! V lovišču LD Draga-Trava že desetletja niso uplenili volka, čeprav te zveri večkrat vidijo ali sledijo v sosednjih, državnih loviščih. Tokrat sta si zeleno vejico zataknila za klobuk tudi uplenitelj volka Janez Andolšek iz LD Draga-Trava in Rado Turk iz LD Dekani.

To so lepi lovski dogodki, ki ostanejo človeku dolgo v spominu, krepijo tovarštvo med člani dveh

lovskih družin in utrjujejo naše bratstvo. Naše vezi postajajo iz leta v leto bolj trdne, saj nas družijo skupni cilji pri gojitvi divjadi in pri ohranjanju lovskih običajev. Lovci iz sončne Primorske vedno bolj ljubimo prostore gozdove nad Drago-Travo, Srednjo vasjo, Podpresko in Starim kotom. In prepričani smo, da se tudi tamkajšnjim lovcem vedno bolj vraščajo v srce mlade gozdne površine in sončne istrske gmajne, s katerih se tu in tam vidi tudi naše morje.

Janko Kleibencettl

Odprto je tretje strelišče »bežeči merjasec« v Sloveniji

Že spomladi leta 1984 je predsednik komisije za strelstvo pri Zvezi lovskih družin Posavje Anton Šuler nakazal članom izvršnega odbora ZLD potrebo in možnost, da bi zgradili strelišče »bežeči merjasec«. Izvršni odbor je temeljito proučil predlog, sprejel nekatere sklepe in te nato posredoval skupščini ZLD, in sicer: lokacija za novo strelišče naj bo pri lovskem domu Lovske družine Globoko, največ sredstev bo morala vložiti v graditev LD Globoko in njen delež bo ovrednoten pri solastništvu strelišča, vse lovske družine v ZLD naj prispevajo za graditev strelišča po 10 000 dinarjev, izdelati je treba izčrpno utemeljitev graditve, preskrbeti vso potrebno

gradbeno-tehnično dokumentacijo in vsa potrebna gradbena dovoljenja in naposled izdelati osnutek dogovora o uporabi in morebitnem solastništvu vseh investitorjev. Vse te sklepe je izvršni odbor predložil v obravnavo vsem lovskim družinam in nato v sprejem skupščini ZLD Posavje. Skupščina ZLD Posavje je vse predloge, z nekaterimi pripombami lovskih družin, potrdila že maja leta 1984.

LD Globoko je takoj začela delati. Graditev se je novembra 1984 že bližala koncu. Nabava oziroma izdelava avtomatike in elektronike je iz objektivnih razlogov nekoliko kasnila, zato so stroje namestili šele poleti leta 1985. Pri financiranju gradnje strelišča je v veliki meri sodelovalo zdru-

ženo delo Posavja in tudi svet za splošni ljudski odpor ter družbeno samozaščito skupščine občine Brežice.

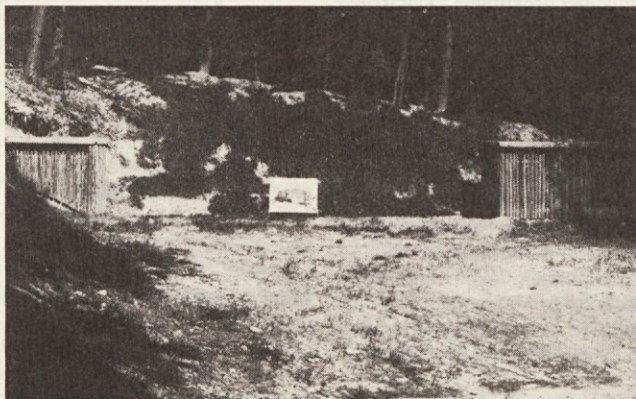
V soboto, 24. avgusta 1985, je bilo strelišče odprto in izročeno v uporabo. Ob otvoritvi je imel pozdravni govor starešina LD Globoko Martin Lepšina. V imenu ZLD Posavje je spregovoril in odprl strelišče Vlado Jenko. Tako je bilo odprto tretje strelišče te vrste v Sloveniji, ki izpolnjuje vse pogoje za vsa vrhunška tekmovanja.

Vlado Jenko je nato pozval predsednika komisije za strelstvo pri ZLD Posavje Antona Šulerja, da s častnim strelom odpre strelišče.

Na otvoritev strelišča so prišli predstavniki družbenopolitičnih

Strelišče za streljanje v premično tarčo »bežeči merjasec« v lovišču LD Globoko (ZLD Posavje – Krško)

Foto F. Kene

organizacij, upravnih organov skupščine občine Brežice, starešine večine lovskih družin in številni lovci-tekmovalci iz Posavja in od drugod.

Otvoritveni slovesnosti je sledilo lovsko športno strelsko tekmovanje v treh disciplinah: na glinaste golobe, v pomanjšano tarčo srnjak in v tarčo bežeči merjasec. Za najboljše uvrstitve posameznikov in ekip so bile pripravljene bogate nagrade in pokali. Za prvaka v kombinaciji in prvaka v tarčo bežeči merjasec sta bili pripravljeni dve lovski puški.

Razumljivo je, da so lepe in bogate nagrade, lep poletni dan, dobra reklama in organizacija privabili številne tekmovalce ne le iz Posavja, temveč tudi iz drugih krajev Slovenije. Tekmovalo je okoli 130 strelcev.

Rezultati tekmovanja so bili naslednji:

kombinacija – ekipno:

1. Ekipa iz Žalca – 720 točk
2. Ekipa »Partizan« Krško – 700 točk
3. Ekipa LD Globoko I. – 693 točk

kombinacija – posamezniki:

1. Mirko Podpečan – 257 točk
2. Rudko Mlinarič – 246 točk
3. Franc Vrstovšek – 245 točk

merjasec – ekipno:

1. LD Globoko I. – 201 točka
2. Ekipa iz Žalca – 177 točk
3. Ekipa iz Trbovelj – 176 točk

merjasec – posamezniki:

1. Mitja Zidanič – 83 točk
2. Mirko Podpečan – 79 točk
3. Marko Razboršek – 72 točk

srnjak – posamezniki:

1. Mirko Podpečan
2. Jože Česnik
3. Iztok Šuler

glinasti golobi – posamezniki:

1. Franc Vrstovšek
2. Milan Rožac
3. Rudko Mlinarič

izpadanje:

1. Janez Šekoranja, LD Bizeljsko
2. Franc Racman, LD Zabokovje
3. Milan Očepek, LD Tabor.

Za uspešno in brezhibno vodenje in izpeljavo strelske prireditve gre zasluga globoškim lovcem in sodnikom Tonetu Šulerju, Marku Fuksu, Jožetu Popotniku, Niku Marnu in Mirku Siemenšku.

Po končanem tekmovanju je LD Globoko priredila javno lovsko veselico z ansamblom »Hejčki« in njihovo priljubljeno pevko.

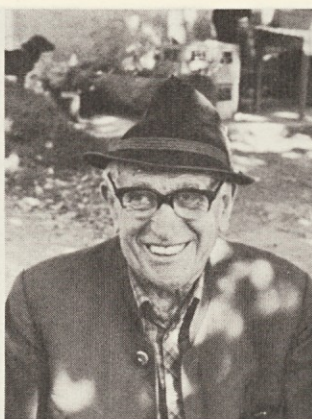
V. J.

Jubilanti

Miloš Kelih – petinosemdesetletnik

Mnogo lovcev in kinologov iz vseh krajev Slovenije in tudi izza meja naše domovine osebno pozna visokega, še pri teh letih vzravnane »pokončnega moža«, čigar tople besede imajo še vedno prizvok prijetne koroške govornice. Lani 24. 9. je Miloš v krogu gorenjskih lovcev in kinologov praznoval visoki jubilej in vsi smo se s ponosom ozirali na njegovo lovsko in kinološko preteklost, ki je bila ob gozdarski službi edino dopolnilo njegovega aktivnega in plodnega življenja. Njegova življenjska pot, zasluge, ki jih ima, in odlikovanja, ki jih je dobil – vse to je bilo v Lovcu že večkrat opisano ob njegovih obletnicah, zato zdaj vsega tega ne bomo ponavljali.

Ob njegovem življenjskem jubileju pa le zapišimo, da je posvetil razvoju slovenskega lovstva in kinologije kar 60 let, saj je kot pomemben in skoraj edini strokovnjak na Gorenjskem v povojnih letih s sodobnimi načeli sodeloval na vseh področjih urejanja lovske dejavnosti. Njegovo znanje s tega področja je izredno veliko, njegove izkušnje pa zelo bogate. V njem se teorija in praksa trdno in skladno prepletata. Če se na osnovi dobrih utemeljitev in dokazov dokopljemo do svojega stališča, ga vedno vztrajno zagovarja. Pri tem pa se nikoli ne trka na prsi, češ jaz sem to ali ono »pogruntal«. Kadar govori o čem, ne govori »na pamet«, pač pa stvarno, podkrepjeno s podatki. Lovska javnost zato trezno presoja njegova stališča in mnenja in ga ceni ter spoštuje. Miloš je član LD Bled in njen predsednik 12 let, poleg tega pa častni predsednik ali častni član Lovskih družin Jelovica, Kropa, Begunjsčica in Stahovica ter vedno dobrodošel svetovalec v Triglavskem narodnem parku – Bled. Od leta 1968 do 1970 je bil predsednik Lovske zveze za Gorenjsko, danes pa je častni predsednik ZLD Gorenjske. Miloš je bil 25 let, od leta 1946, tudi v vodstvu republiške lovske organizacije – član njenega upravnega in nadzornega odbora in komisij ter odborov. Aktivno je sodeloval pri vodenju republiških

Miloš Kelih

Franc Štefančič

tečajev za lovske čuvaje, pri bontoniranju lovišč, na seminarjih za lovske pripravnike in sploh pri vsem, kar se je dogajalo v lovstvu.

Kot član slovenske delegacije je sodeloval na številnih mednarodnih lovskih konferencah in v njih vedno aktivno razpravljaj. Aktivno je sodeloval tudi v glasilu »Lovec«, v katerem je objavil številne strokovne in poučne članke.

Nešteto krat je poudaril, da se pravi lovec rodi tudi kot kinolog, to pa pri njem še posebno drži, saj ima psa že od otroških let in tudi danes ga še vedno spremlja vestfalska brak-jazbečarka. Zredil in šolal je veliko lovskih psov različnih pasem, zlasti med svojimi službovanjem v državnih loviščih Srema. Od leta 1958 pa je bil prvi kinološki sodnik na Gorenjskem in tako je ob vsaki priložnosti vzgajal lovce tudi v kinologije, ker je v svoji dolgoletni praksi ugotovil, da eno brez drugega pač ne gre in da lovstva brez lovskih psov ne moreš v celoti doživeti. Velike so njegove zasluge, da imamo danes na Gorenjskem 7 kinoloških sodnikov za lovske pse, dovolj strokovnih rejcev in aktivnih vodnikov lovskih psov, ki se z uspehom uveljavljajo tudi na mednarodnem področju. Danes je častni predsednik Lovsko-kinološkega društva Gorenjske in ni seje, ki bi jo zamudil. Aktivno sodeluje pri delu društva in vnaša vanj svoje dolgoletne izkušnje. Tudi kinološke prireditve na Gorenjskem ne minejo brez njegove pomoči.

Tak je naš Miloš, ki mu gorenjski lovci in kinologi želimo še mnogo let krepkega zdravja, dober pogled in veliko užitkov pri delu z njegovo vestfalsko brak-jazbečarko, da bi se še mnogo let srečevali na naših sestankih, na skupnih lovih ter na lovskih in

kinoloških prireditvah. Ko smo mu ob praznovanju 85-letnice zaželeli tudi praznovanje 90-letnice, je rekel: »Kar pridite, če boste še živi!«

Zveza lovskih družin Gorenjske,
Lovsko kinološko društvo
Gorenjske – J. V. – B. G.
Uredništvo glasila Lovec

Franc Štefančič je 2. 7. 1985 praznoval svoj šestdeseti jubilej. Da se je rodil v Javornikih, med vrhovi naših lepih gora, ga izdajata govorica in gostoljubnost pa tudi njegov puntarski duh. Odraščal je v skromnih razmerah in se težko prebijal skozi življenje. Med drugo svetovno vojno se je kot zaveden mladenič pridružil partizanom, vendar so ga ujeli in odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau, kjer je trpel do osvoboditve.

Po vrnitvi domov se je vključil v obnovo domovine, delati pa je začel v Notranjsko-goriškem gozdnem gospodarstvu kot revirni logar. Temu delu je ostal zvest do upokojitve pri Gozdnem gospodarstvu Postojna.

Leta 1947 je opravil lovski izpit na gozdarski šoli v Mariboru, leta 1948 pa je postal član LD Podkraj, v kateri je ostal do leta 1949. V letih 1949/1954 je bil član LD Pivka in LD Gornje jezero, nato pa od leta 1955 član LD Javornik-Postojna, v kateri je še danes. V teh letih je v družinah marljivo delal in opravljal tudi razne funkcije. V LD Pivki je bil v letih 1953 in 1954 predsednik družine, v LD Javornik-Postojna v letih 1957/1958 tajnik, nato v letih 1968/1974 predsednik, med letoma 1974/1978 kinolog družine, od leta 1981 do 1985 član gospodarske komisije, poleg tega pa tudi član disciplinske komi-

sije, opravljal pa je še vrsto drugih funkcij.

S svojimi izkušnjami in osebnim delom ter zgledom je veliko pripomogel k uspešnemu delu družine, zlasti na lovskogojitvenem področju. Tako še tudi danes skoraj z mladostno zagnanostjo sodeluje pri delu naše družine, zlasti pa je dobrodošel na družinskih lovih.

Franc, ki tako zelo ljubi naravo in vedno živi z njo in tudi vedno aktivno dela zanjo, seveda ni ostal brez lovske priznanj. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje, KZS pa s srebrnim znakom za kinološke zasluge.

Jubilantu in lovskemu tovarišu želimo, da bi še dolgo uspešno premagoval tegobe let, ostal zdrav in zadovoljen in užival v lepotah, ki nam jih nudi lov, zlasti lov v naših javorniških gozdovih!

Lovci LD Javornik-Postojna

Vročega poletnega dne, 28. 8. 1985, je praznoval petdeset let plodnega življenja starešina LD Šmarna gora **Avgušt Sešek**.

Rodil se je 28. 8. 1935 v Ljubljani, otroštvo pa je preživel v prijazni vasi Zgornje Pirniče pri Medvodah. Gozdovi, ki obdajajo vas, dajejo varno zavetje divjadi, predvsem srnjadi.

V vojni vihri ni bilo možnosti, da bi se tak mlad fant, kot je bil Avguštin, izobraževal, zato se je izučil mizarkega poklica in se leta 1953 zaposlil v tovarni Sora v Medvodah. Tu se je včlanil v mladinski aktiv in kaj kmalu so ljudje spoznali, da imajo v Avguštinu človeka, ki ima odlične organizacijske sposobnosti, zato so ga izvolili za sekretarja mladine in člana sekretariata mladine v takratni občini Medvode.

Leta 1951 je postal Avguštin tudi član gasilskega društva v Zg. Pirničah in od takrat vsa leta zelo aktivno dela v tej organizaciji. V KS Pirniče je član štaba CZ in pomočnik načelnika, odgovoren za požarno varnost. Zaposlen je v tovarni Color v Medvodah kot KV gasilec-šofer.

Avguštin se je zaradi aktivnega delovanja drugod razmeroma pozno vključil v zeleno bratovščino. Med šmarnogorske lovce je stopil leta 1974. Vendar pa smo lovci v Avguštinu hitro spoznali človeka, ki je sposoben organizator, dober delavec in tovariš, zato smo ga že leta 1977 izvolili v IO družine. Avguštin je hitro dojel, da se lovska organizacija

ukvarja predvsem z gojitvijo divjadi in ohranjanjem njenih vrst in skrbi za čisto ter zdravo okolje. Kot član IO LD je postal s svojimi predlogi, predvsem na gospodarskem področju, trdna opora vsem, ki so z njim delali in poskušali izboljšati stanje v lovske organizaciji. Leta 1980 je postal blagajnik družine. To funkcijo je vzorno opravljal do leta 1982, ko smo bili vsi člani za to, da ga zaradi marljivosti, razumevanja in dobrega poznavanja lovske organizacije in lova izvolimo za starešino družine. Avguštin požrtvovalno in vestno vodi lovske organizacije že tri leta. Sadovi njegovega truda pa so lepo vidni. Ob pobočjih Šmarne gore so zrasle lepo urejene krmilnice, na košata drevesa šmarnogorskih gozdov pa so se naslonile visoke preže. Njegove pridne roke so povsod tam, kjer je treba prijeti za delo. Poleg tega nesebično pomaga in vodi dela pri obnavljanju lovske koč v zaselku Zavrh, kjer raste naš obnovljeni lovski dom.

Za nesebično in vestno delo v družbenopolitičnih organizacijah je dobil več visokih priznanj in odlikovanj, tako državnih kot v gasilski organizaciji. Zaradi izrednih zaslug na področju lovstva, na katerem se udeležuje razmeroma kratek čas, pa ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Šmarnogorski lovci smo zelo veseli, da imamo v svojih vrstah Avguština, ki se mu za njegov trud, delo in tovarištvo ter velik prispevek pri razvoju lovske družine in lovstva nasploh toplo zahvaljujemo z željo, da bi še dolgo hodil po gozdovih in pomagal ohranjati naravo in njen življ. Plemenito lovske srce naj mu še dolgo daje moči za nadaljnje delo!

Lovci LD Šmarna gora – A. M.

Anton Pegam, član LD Kropa, je 30. 9. 1985 praznoval svojo 75-letnico. Živi na Mišakah, kjer se je tudi rodil, v vasi blizu starodavne Kroke. Oče, mali kmet, je padel v prvi svetovni vojni na soški fronti. V družini je bilo pet otrok, zato je moral Tone s sedmimi leti od hiše, služiti za pastirja. Kasneje se je izučil za strojarja, delal na cesti in pri železnici, nato pa vse do upokojitve v Železarni Jesenice.

Odraščal je v soseščini znanega gorenjskega lovca Bohinca, ki mu je zbudil ljubezen do lova in

Anton Pegam

Franjo Štebih

narave. Toda v predvojnih razmerah ni mogel postati lovec. Med okupacijo je sprva deloval kot aktivist OF, od leta 1944 do konca vojne pa se je bojeval za svobodo kot miner, za kar je tudi dobil državni odlikovanji.

Po osvoboditvi mu je Diana izpolnila mladostno željo in leta 1945 je bil med ustanovitelji LD Sred. Dobrava, ki je bila predhodnica LD Kropa. Ustanovni člani so imeli veliko dela, saj je bilo lovišče zanemarjeno in brez lovnih ter gojitvenih naprav. Tone je štiri lovska leta deloval kot član UO (1956/57–1959/60); medtem je bil dve leti kinolog, dve leti pa gospodar LD. Naslednjih pet let je bil član NO, nato pa je dve lovske leti (1966/67–1968/69) vzorno opravljal lovskočuvaljsko službo. Zadnji dve leti je pri LD predsednik komisije za SLO in DSZ.

Odlično je izšolal nekaj kdl. istrskih goničev. Je izvrsten strelec, saj mu za preizkus risanice še vedno zadošča en sam naboj. V vsem povojnem obdobju je Tone tudi aktiven družbenopolitični delavec. Sicer pa je korenjak, šegav in vesel. Ob dobri kapljici merlota rada oživi njegova bogata zakladnica lovske in fantovskih dogodivščin. Ponosen je, da je lovec, zato ga vedno srečamo v zelenem lovskem kroju.

Ob visokem življenjskem jubileju mu želimo še vrsto zdravih let, na lovu pa mirno roko in dober pogled!

Člani LD Kropa – M. K.

Franjo Štebih je 28. 9. lani praznoval šestdeseti rojstni dan. Rodil se je v kmečki družini 28. 9. 1925 v Lahoncih v občini Ormož.

Franjo je aktiven lovec od leta 1949, in sicer v LD Ljutomer. Je znan ljutomerski družbenopolitični in kulturni delavec, sekretar občinske skupščine in to nalogo opravlja že 30 let. Vmes je bil štiri leta tudi predsednik takratne mestne občine Ljutomer. Pozneje si je ob delu pridobil višjo šolsko izobrazbo in tako se je včasih zgodilo, da je hkrati opravljal 20 različnih funkcij v občini pa tudi na republiški in zvezni ravni. Največ dela pa je opravil na področju kulture. »Kultura in družabnost ljudi sta pogoj za uspešno delo na kateremkoli področju,« še vredno rad poudari. Zato je med drugim leta 1947 ustanovil kulturno društvo v Ljutomeru, vrsto let pa je predaval tudi na domači delavski univerzi.

Franjo je velik ljubitelj narave in divjadi, in že 36 let aktivno deluje v organih naše LD. Tako je bil od leta 1955 do 1969 član UO v družini, od leta 1959 do 1966 pa član UO bivše Lovske zveze Pomurja. Veliko let je predaval o lovske predpisih in zakonodaji. Poleg tega je vložil precej truda v pripravljanje družinskih pravil in poslovnikov. Zdaj je že dve mandatni obdobji predsednik NO (1982–1985). Ob službi in družbenopolitičnem delu pa vedno najde čas za vse lovske delovne akcije, zlasti za oskrbovanje krmišč za divjad.

O njegovih vsestranskih zaslugah nam veliko povedo tudi njegova številna državna in lovska (znak za lovske zasluge, red III. stopnje) odlikovanja.

Franju iskreno čestitamo in mu želimo še vrsto zdravih let. Lovci ti želimo, da bi še naprej tako ustvarjalno delal, zlasti za kulturo, ki ti je tako pri srcu, in seveda v naših telesih lovske družine!

Člani LD Ljutomer – L. J.

Lovski oprtnik

Plodnost srne na primeru Pike

Bilo je na pomlad leta 1974. Domov je prinesla majceno, obnemoglo in nebogljenno srnico – mladička. Pobrala jo je v jarku ob glavni cesti. Kako je prišla tja, ne vemo...

S skrbno nego in hranjenjem, na srečo smo imeli na domačiji dovolj mleka, se je srnica kmalu razvila v lepo in postavno predstavnico svoje vrste. Dobila je tudi svoje ime, Pike, ki ji ga je dala njena varuhinja in skrbna krušna mati Ankica.

Srnica se je prvo leto največ zadrževala kar v hiši in okrog nje, le ponoči je ostajala zunaj, v objemu gozda in polji, ki se raztezajo takoj ob domačiji. Bila je tako rekoč prosta in živela je tako kot njena vrsta, le da je dobivala neposredno pomoč tudi od človeka. Vsak dan je namreč dobila obrok mleka – tudi poznejša leta – pozimi pa ji je prav prišla tudi krma z domačega senika.

Zelo ugodne življenjske razmere so poleg bioloških lastnosti vrste nedvomno zelo pozitivno vplivale na njeno zgodnjo spolno zrelost, zato je že spomladi leta 1976, torej ko je bila stara dve leti,

Srna Pike, stara 11 let

Foto J. Zabukovec

polegla kar dva mladiča – srnico in srnjačka.

Srna je bila zelo plodna tudi vsa naslednja leta. Za prvima mladičema je sicer polegla samo enega – srnjačka – nato pa kar šest let zapored, od vključno leta 1978 do pomladi 1983, vedno po dva mladiča.

Da pa razna praznovanja obletnic in jubilejev, obogatena s posebnimi dosežki, niso značilna le za človeka, je dokazala prav naša srna z dejanjem, ki postavlja na laž prepričanost marsikaterega lovca, da namreč ostarele srne ne vodijo več. Naša srna je za deseto obletnico življenja polegla kar tri mladiče – dva srnjačka in srnico.

Toda na pomlad leta 1985 se je njeno življenje izteklo. Kakih 14

dni po tistem, ko je srna polegla zadnja dva mladiča, je postala okorna, betežna in neješča. Lovci smo si jo ogledali, vendar zaradi mladičev nismo nič ukrenili. Njeno življenje je ugasnilo naslednjega dne, 13. junija. Mladiča sta na srečo dobila krušno mater svoje vrste in ostala pri življenju, vendar smo ju morali takoj, ko je prišel čas za to, zaradi telesne podpovprečnosti odstreliti.

Tako je naša srna v enajstih letih spravila na svet dvajset potomcev, in sicer 12 srnjačkov in 8 srnic, kar se bo marsikateremu zdelo neverjetno. To je primer, ki je še kako omembe vreden!

Zanimivo pri tem je to, da je srna obiskovala domačijo in svojo vzgojiteljico vseh enajst let in skoraj redno dobivala dnevni obrok mleka. V času vodenja mladičev so ti, kadar je imela njihova mati človeško družbo, ostajali v spoštljivi oddaljenosti. Srna je le v času prska prihajala bolj poredko. Tudi zadnje dni življenja se je zadrževala v bližini svoje varuhinje, kot da bi ji hotela dopovedati, da se bosta za vedno ločili...

Janko Zabukovec, LD Sovodenj

Lisica in zajec v istem grmu

Nedeljsko jutro lanskega 24. novembra ni obetalo nič lepega. Iz nizkih oblakov je rahlo rosilo, po prekmurski ravnici se je vlekla zoprna umazana megla in poleg tega je bilo tudi dokaj sveže. Torej nič kaj obetavno za lov na zajce in fazane, predviden za ta dan v polanskem delu dolinske

lovske družine. In tako je prišlo od 51 članov lovske družine le 17 vztrajnejšev. Na zbornem mestu je peščico lovcev pozdravil in jim zaželel ravne cevi vodja sektorja Bela, ki je bil tudi vodja lova. Opozoril je na varno ravnanje z orožjem, nato pa razložil načrt lova. Predvideni so bili pogoni v gozdičkih Joušje, Mlačnjek, Rastike, Lötke, Ponovec in Gorički log. Njegov pomočnik Branko je odpeljal starejše lovce na stojišča. In tako smo začeli z lovom kar dobre volje, saj je bila narava odeta s snežno belino, kar nas je navdalo s prijetnimi občutki.

Prvi trije pogoni so minili brez kake posebnosti. Padlo je nekaj dolgouhcev in fazanov, lisice pa ni bilo niti v Rastikah, kjer je sicer njeno stalno domovanje. Nato smo začeli s pogonom v gozdičku Lötke, ki se nadaljuje v Ponovec. Pred pogonom je Bela poslal dva lovca na Gorički most, trije lovci, ki jih je vodil njegov pomočnik Branko, pa so bili razporejeni ob kanalu, ki loči Rastike in Ponovec, ter na severni strani Ponovca. Vsi drugi smo šli v pogon. Na skrajni levi strani gozdička Lötke je hodil mladi lovec Jani, nekoliko stran Štefan, nato Bela in kot četrti mladi Ludvik. Po približno stopetdesetih metrih pogona je iz majhnega grma ob robu gozda skočil zajec. Janijev strel ga je že po nekaj skokih umiril, takoj po strelu pa je iz istega grma, v katerem je ležal zajec, na veliko presenečenje lovcev bliskovito šinila lisica. Razen Janija, ki je pobiral pravkar uplenjenega zajca, so vsi lovci streljali na zvitoarepko. Kot sem lahko ocenil, bil sem namreč peti v vrsti, je lisico zadel le Bela, vendar zaradi slabega naboja ne tako, da bi obležala na mestu. Žival je le nakazala zadetek in tekla naprej, za njo pa se je po snegu vlekel krvav sled. Ko smo šli za lisico, smo videli, da je sled vodil čez brv in kanal naprej v Rastike. Zaradi nesporazuma med Belo in Brankom pri brvi ni nihče streljal in tako je zvitoarepka brez slovesa izginila.

Po končanem lovu se je lovska družba napotila na kozarček vina v Titanovo gostilno. In tam se je začelo ugibanje, kako je sploh mogoče, da sta bila lisica in zajec skupaj v istem grmu, kdo je koga našel v grmu, zakaj lisica ni napadla zajca, eden izmed lovcev se je celo spomnil »tete spokornice« iz znane Župančičeve pesmi za mladino Lisica. Nazadnje je prevladalo mnenje, da je prvi

Varuhinja srne Pike je bila Ankica. Fotografija je bila posneta dan preden je Pike poginila. Prav je, da se dekletu s fotografijo simbolično zahvalimo za njeno skrb, saj je srni v vseh letih pokrmila več sto litrov mleka.

Foto J. Zabukovec

prišel v grm zajec, lisica pa je, umikajoč se pred lovci, nehote zašla v grm, v katerem je že bil zajec. Zaradi bližajočih se lovcev lisica zajca ni nadlegovala, temveč je bila pozorna predvsem na pogon. Prekanjena kot je, je skočila iz grma šele takrat, ko je počila puška, ki je merila na zajca.

Feri Poredoš

Lanščak

Februarsko sonce je sramežljivo oblivalo mrzlo obrobje Ljubljane, ko sem se po končani službi z avtomobilom le s težavo prebijal po zasneženi cesti proti domu. V mislih sem se pripravljaj na popoldansko in večerno čakanje ščetinarja, ki se zadržuje nekje v Rašiških hribih.

Doma sem se s hitrostjo vojaškega rekruta preoblekel, stlačil med čeljusti sendvič in si optal nahrbtnik, natrpan z vsemi potrebnimi stvarmi za udobnejše prezebanje na preži. Nahrbtniku se je pridružil še pihalnik. Tako obložen sem kar zastokal ob misli, da bom moral vso to kramo na lastnih spodnjih okončinah privleči uro hoda daleč strmo navzgor pod vrhove Dobna.

Pred hišo sem zagazil v na novo zapadli sipek pršič in jo mahnil po ozki gazi proti hribom. Na robu naselja sem naletel na skupino pustnih mask. Ko so me zagledali, so obstali in me opazovali. »Madona, prima maska. Samo ne vem, ali je ta tip jager ali himalajski šerpa,« sem mimogrede ujel na ušesa. Šele takrat se mi je zabliskalo, da je danes pustnega torka dan. Torej praznik vseh norcev in pavlih. »Nič ne de, nekateri na maškardo, ta hujši norci pa na jago,« sem si mislil.

V gozdu me je med s snegom obloženimi vejami objela tišina zimskega popoldneva. Vse se je iskriko in svetlikalo, nobenega šuma, le tišina. Vsa ta lepota narave me je tako prevzela, da sem za hip obstal in pasel oči na zimski pokrajini. Prišel sem v svoj svet. V svet miru in tišine. Prevzet od snežne beline sem ponovno zagazil po zasneženi poti navzgor.

Strmina je postajala čedalje hujša, koraki počasnejši, dihalni organi pa aktivnejši. Med sopihanjem sem si ogledoval sledove divjadi, ki mi je prečila pot. Trenutek nepazljivosti je zadostoval, da mi je noga spodrsnila na veji pod snegom. Izguba ravnotežja je potrdila zakon gravitacije. Telednilec sem v sneg z glavo naprej. Piko na i pa je postavil nahrbtnik s svojo težo, ki mi je že prej imenovani del telesa potlačil še globlje v sneg. Med sočnimi kletvicami na račun svetnikov in pa-

tronov sem se z muko skobacal na noge in odteloval naprej. Pustni tork, mraz pa tak, da mi čeljusti škripljejo, pristno okušanje snega in danes bo že trinajsto čakanje na divjega prašiča je verjetno že kar dovolj, da me bo še kaj doletelo.

Med tem razmišljanjem se je naposled le prikazala preža. Sneg jo je okrasil z belo kapo in ni pozabil na kline lestve, ki so bili lepo pokriti s koničastimi pokrivali.

Na preži sem se urno preoblekel v suha oblačila, potem pa nase navlekel še nekaj puloverjev in odel in se spravil v spalno vrečo. V vrečo proti nogam pa spustil termofor z vročo vodo, ki je kljub padcu v termovki srečno prispela v nahrbtniku.

Kruleči želodec me je spomnil na dobre v malhi. Pa je sendvič romal nazaj, ker je med potjo enostavno zmrznil. Kritičen položaj je rešila vsebina ta ploščate stekleničke, ko je del kačje slinice zamenjal lastnika. Za povečanje telesnega in duševnega udobja sem naskrivaj prižgal še cigareto in se zazrl v dim. Ta se je dvigal navzgor in kazal, da je popolno brezvetrije zahajajočega zimskega dne.

Ob pogledu na termometer, ki je kazal -17°C , so se mi misli povrnille in januar lanskega leta, ko sem v teh hribih prvič zasledil divjega prašiča in se odločil, da ga bom poskusil dobiti na muho. Jeseni je bilo krmišče že nared in tudi pridno obiskano. Ob stečini proti krmišču je zrasla pokrita preža, skrbno skrita med debli starih kostanjev. V nekaj mesecih je uspelo nočnemu obiskovalcu pospraviti nekaj vreč koruznih zrn, precej poginulih piščancev in drugih mesnatih dobrot. Ker je vse to priromalo sem gor na mojih plečih, je bila želja, da bi vsaj videl tega požeruha, toliko večja.

Pa je bil ta požrešnež zviti. Na nočno malico je prišel vedno takrat, ko si je lovec Jaka doma na toplem grel kosti. Zato pa je bilo tem večje razočaranje naslednjega dne ob pogledu na opustošeno krmišče.

V tem razglabljanju me je zmotil zamolkel pok veje. V trenutku so me bile samo še ušesa in oči, ki so skozi dvogled preiskovale belino redkega bukovega gozda planjave nad prežo. Ravno iz te smeri so romale sledi do krmišča in nazaj. Oči so se ustavile na temni gmoti, ki se je počasi premikala po ustaljeni poti. Začutil sem srce, ki ga je lovska strast poglajala v višjo prestavo. Ščetinar se je ustavil ob drevesu in se zadovoljno kruleč začel čohati ob hrapavem lubju. Nič se mu ni mudilo na malico. Meni pa tudi ne in sem ga lahko mirno ocenjeval. Postava je kazala, da je prašič moškega spola in lepo hranjen. Verjetno tudi na račun dobrot s krmišča. Čekani so bili

komaj vidni. Linija in oblika vratu ter prsnega dela sta mi potrjevala, da imam pred seboj prašiča lanščaka. S puško se mi še vedno ni nič mudilo. Občudoval sem tega lepota, ki je brez napora premagoval strmino in ovire na poti proti krmišču.

Toda obstal je. Majhne oči so začele nemirno opazovati okolico, skozi rilec pa je lovil zrak, ki je smrdel po človeku. Sedaj ali nikoli! Puška se je prislonila ob lice, križ v daljnogledu pa prilepil za pleče črnega gosta. Rezek pok je za delček sekunde prekinil skok, s katerim je hotel rešiti svojo kožo iz območja, kjer je smrdelo po človeku. Nezadržna želja po življenju ga je kljub

smrtni rani gnala do roba kota. Tu mu je zmanjkalo moči. V zadnjih žarkih zahajajočega dneva je ugašalo življenje v majhnih očeh.

Ta prizor sem opazoval s tesnobo v srcu. Ni bilo veselja ob zavesti, da sem uplenil prvega divjega prašiča v življenju. Občutek sem imel, da sem ga prevahal. Čakal sem ga namreč tam, kjer sem slutil, da se bodo najine poti nekoč križale. Res je, da sem precej noči prezebal na preži, da so me noge nekajkrat na teden nesle s krmo na ramenih sem gor. Toda, ali sem imel pravico naravi izrgati nekaj, kar je njenega? Nekaj, kar mora narava nadomestiti? V mislih se mi je

Lačnih kljunčkov je to-o-o-liko

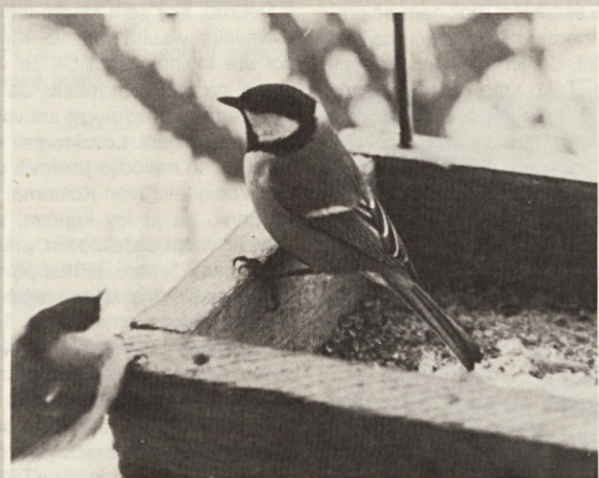
Prihajajoča zima s prvimi snežinkami je med naše najmlajše prinesla kup veselja. Nekoliko večji otroci imajo že izkušnje, da je kljub mrazu »zima, zima bela« lepa. Ker pa je veselje res veselje le, če ga s kom deliš, so se otroci iz vrtca »Otona Župančiča« v Ljubljani odločili, da v letošnji zimi posvetijo posebno skrb pticam. Zanje sicer skrbijo vsako leto, le da so letos svoj načrt zastavili nekoliko drugače.

Zrnje je drago, lačnih kljunčkov pa to-o-o-liko. Pa so otroci skupaj s tovarišicami napisali pismo (ne, ne Dedku Mrazu). Naslovili so ga na Lovsko zvezo Slovenije in vse po vrsti lepo razložili: kdo so in kaj bi radi. Še v istem tednu so dobili pismo (tako hitro še zaljubljeni fant ne odpiše dekletu) in v njem sporočili, da jim LZS poklanja sto kilogramov hrane za krmljenje zunanjih ptic. V moščanski semenarni so nam to mešanico pripravili, vse drugo pa bodo postorili otroci sami. Starejše skupine bodo s pomočjo tovarišic izdelale lojene pogače, mlajši pa bodo trosili zrnje v ptičje hišice ob vrtcu in v naselju.

Zimski sprehodi cicibanov iz vrtca »Otona Župančiča« ne bodo imeli le namen utrjevati in krepiti zdravje; preveval jih bo občutek zadovoljstva, da v skrbi za ptice delajo dobro delo. Če jih srečate, jih ustavite in poklepetajte z njimi. Povedali vam bodo, kaj delajo in kje so zrnje dobili. Celo to vam bodo povedali, da delo lovcev ni samo streljanje divjadi, njihova naloga je tudi skrb za živali v najširšem smislu. Da je res tako, so nam s svojim sodelovanjem dokazali.

Pa še nekaj: ko si boste v zimskih dneh zaželeli na sprehod s prijateljem, z družino ali kar sami, vam želimo, da imate od sprehoda nekaj več. Vzemite s seboj pest zrnja – lačnih kljunčkov je to-o-o-liko.

Zvezdana Rupnik

prikazala prisposoba črnega viteza. Bil je močan, spreten in zviti. Podlegel pa je zaradi zvižčnosti človeka, oboroženega z mnogo močnejšim orožjem.

P.S.:

Uplnjeni lanščak je tehtal 85 kg. Vzroki za tako izjemno težo so verjetno naslednji: obrobni efekt populacije, obilen obrod gozdnih plodov ter dodatno krmljenje. Starost po zobovju je bila ocenjena na kakih 22 mesecev, odvisno pač od časa poleganja svinje vodnice.

Ivan Opeka

Prijeten dan lovčeve žene

LD Dobrna priredi vsako leto tradicionalni lov, na katerem sodelujejo tudi žene lovcev. Tako so lovci tudi lani, tretjo nedeljo v novembru, pripravili pogon, da bi se zahvalili ženam, ki jim vsako soboto ali nedeljo pripravljajo malico in skrbijo, da jih ne zebe na stojiščih. Možu sem morala obljubiti, da bom tudi jaz zagotovo odšla na lov, čeprav bi, po pravici povedano, zaradi vsakodnevnih opravil raje ostala doma. Tistega dne smo vstali že zelo zgodaj. Sin Marko se je lova tako veselil, da je bil pokonci že poldrugo uro pred zvonjenjem budilke. Jutro je bilo megleno, hladno in kar spreletelo me je, ko sem stopila pred večna vrata. Ves čas sem se spraševala, kaj lovce toliko žene, da se odpravijo na lov v tako hladnem jutru in stoje na stojišču tudi po več ur. Iz premišljevanja me je predramil močev glas, ki me je spodbujal, naj hitreje stopim, da ne bomo zadnji na zbornem mestu.

Na hrbtu sem nosila nahrbtnik, v katerega sem za vsak primer priložila dodatna oblačila, če bi deževalo ali če bi se moj kratkohladičnik zmočil, in malico – majhne sendviče; mož namreč pravi, da morajo biti sendviči majhni in sočni, da jih lahko spravi kar v žep. Tako smo mož, sin Marko, pes Brin in jaz sedli v avto in se odpeljali proti Dobrni.

Na zbirališču nas je bilo kar precej, žene smo se lova skoraj polnoštevilno udeležile. Odpravili smo se v smeri, ki so jo začrtali lovci. Na križišču pod cerkvijo smo se ločili, z nami so ostali samo lovci, določeni za brakado. Sneg in led sta škripala pod nogami, zato smo žene, nevajene take poti, morale spustiti po grlu malo »čaja«, kot pravijo lovci. Nato smo se zagnali v hrib. Še malo pred tem nas je zeblo, zdaj pa nam je bilo pošteno vroče.

Pot je postajala vedno bolj strma, skoraj sem že grizla kolena; začutila sem ostrino zraka, navdal me je občutek prostosti in občudovala sem lepoto narave. Sin ni hotel hoditi z menoj, pridružil se je lovcu Helmiju, češ da z ženskami ne bo hodil, ker lovce v gozdu samo motimo. Priganjal nas je, da moramo z raznimi glasovi in laježem (saj psov ni bilo veliko z nami) brakirati, da bodo imeli lovci kaj streljati. S trobljenjem v rogove in z vzkliki smo grizle pot v strmino. Nenadoma je iz grma mimo mene skočil zajček, ki sem se ga kar ustrašila. Kmalu nato sem že slišala pok puške in vzklike: »Imamo ga, prvi je že padel!«

Po krajšem postanku smo se spet razdelili in nadaljevali pot. Kljub mrazu mi ni bilo žal, da sem odšla na lov. Šele zdaj sem doumela, v čem je čar, o katerem mi je mož tolikokrat pravil. Spoznala sem, da se lahko le tu, v gozdu, kjer te z vseh strani obdaja narava in neizmerna tišina – le tu in tam slišiš lajež psa – v resnici spočiješ, pozabiš na vsakodnevne skrbi in se počutiš res srečnega.

Marko je užival in ni čutil utrujenosti, čeprav je bila za nami že dolga pot. Z novim »atom«, kot je klical lovca Helmija, sta se lepo razumela in naju z očetom sploh ni pogrešal. Poti, po kateri smo hodili, nisem poznala in nisem vedela, kje smo. Ura se je bližala že enajsti, sonce je posvetilo skozi veje in narava je bila še lepša. Šele ko sem zagledala cerkev, sem spoznala, da smo nad Dobrno. Takrat sem tudi zagledala Marka, vsega premočenega, ki pa se je od veselja kar valjal po snegu. Skupaj z lovcem Norbertom, ki je še pred zadnjim pogonom naložil v avto uplenjene zajce, sva se odpeljala v Dobrno, kjer sem Marka lahko preoblekla v suha oblačila. Kake pol ure kasneje smo bili že vsi zbrani na zbornem mestu, da bi se z zadnjim pozdravom zahvalili uplenjeni divjadi. Lovci-rogisti so se z nežno melodijo poslovlili od nje. Vodja lova Ivan Koštomaj je naznanil, da je lov končan, se zahvalil vsem sodelujočim, predvsem nam, ženam, in nas povabil na naslednja taka srečanja (skupne love).

Nato so nas lovci povabili v dvorano Triglav, v kateri sta skrbni lovčevi ženi Marija Kompan in Mici Koštomaj pripravili lepe pogrinjke in kjer smo imeli v prijetno ogreti sobi okusno kosilo. To je bilo izredno lepo in prisrčno doži-

vetje. Utrujenost je v trenutku minila, zlasti, ko smo zapeli in se je oglasila harmonika.

S plesom in razigranim petjem so lovci in njihove žene nadaljevali pozno v noč, mi pa smo se morali zaradi bližajoče se ure, ko Marko odhaja spat, vrniti v Celje. Ta dan mi bo ostal v spominu kot prijeten dogodek zaradi sodelovanja na lovu, za katerega velja pohvala predvsem prizadevnim članom LD Dobrna s predsednikom Kompanom na čelu. Skupni lov so pripravili izredno dobro in je bil, kot je dejal predsednik, »skromna oddolžitve skrbnim rokam žena lovcev«. Lovci so podelili priznanje tudi Mariji in Mici,

ki neutrudno skrbita, da na takih in podobnih srečanjih nismo lačni.

LD Dobrna pa ni aktivna samo na tak način, ampak prireja tudi seminarje in prikazuje filme o lovu, razne druge prireditve, družabne večere, akcije in podobno. Vse to nas še globlje povezuje in veseli smo, ko vidimo uspehe, ki so rezultat nas vseh.

Menim, da bi lahko po našem vzoru pripravile podobne prireditve tudi druge LD, saj bi naši lovski tovariši v teh družinah tako vsaj malo razveselili svoje življenjske sopotnice. Ta poziv velja vsem lovcem!

Goca Štok

Veverica je predvsem rastlinojedi glodavec. Glede na letni čas se njena prehrana spreminja. Najugodnejši čas zanjo je jesen, ko je v naravi dovolj hrane, najneugodnejša pa je zanjo zgodnja pomlad. Veverica občasno potrebuje tudi delež mesne hrane. Kadar je v naravi hrane dovolj, si pripravi zalogo za čas pomanjkanja.

Foto J. Papež

V spomin

Lovci smo z neizmerno žalostjo v srcih pospremili na zadnji poti **Viktorja (Franca) Hribarja**, ki je umrl 7. marca 1985, in ga pokopali z vsemi lovskimi častmi. Viktor se je rodil 25. 7. 1925 v vasi Mali hrib v Tuhinjski dolini. V LD Tuhinj je bil sprejet leta 1951 in je v njej vsa leta zagnano delal. V letih 1954–1964 je bil član UO družine, nato v letih 1964–1968 družinski blagajnik, od leta 1968 do 1972 pa gospodar družine.

Kot lovski čuvaj se je na svojih čuvajskih obhodih trudil tudi za to, da je utrjeval dobre odnose med lovci in krajanji. Bil je izkušen lovec in se je veliko ukvarjal z mladimi člani družine, jih učil lovske etike in nesebičnosti in prenašal nanje svoje bogate izkušnje.

Za dolgoletno vestno delo ga je LZS Ljubljana odlikovala z lovskim znakom.

Zaradi lovske pravičnosti, poštenosti in skromnosti smo ga cenili vsi lovci, ne samo iz naše LD, temveč tudi iz sosednjih družin. Na zadnji poti ga je poleg številnih lovcev domače in sosednjih družin in družin iz Domžalsko-Kamniškega LGO s prapori spremljala velika množica krajanov.

Spomin nanj bo še dolgo živel med nami, saj je bil dober in zgleden lovski tovariš!

Člani LD Tuhinj – A. K.

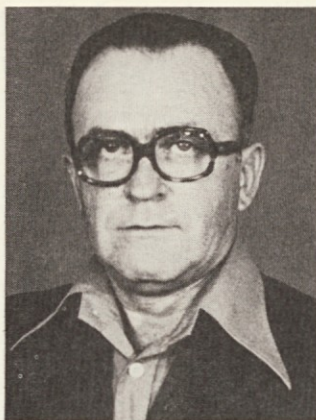
Hladnega jesenskega popoldneva smo se lovci, člani LD Velunja, v spremstvu številnih lovcev iz sosednjih družin Šaleške doline za vedno poslovili od lovskega tovariša **Antona Trogarja**, ki je umrl 10. 10. 1985.

Anton se je rodil 19. 7. 1926 v Ravnah pri Šoštanju, kjer je obiskoval osnovno šolo in z manjšimi presledki živel do smrti.

Po končani vojni se je takoj pridružil tistim, ki so v takratni tovarni usnja v Šoštanju začeli ustvarjati osnove za začetek industrializacije v naši zaostali in porušeni domovini. V tovarni je opravljal odgovorna dela, ki so mu jemala ves prosti čas, tako da je lahko kljub vroči želji postati lovec, stopil med zeleno bratovščino šele leta 1959.

Viktor Hribar

Anton Trogar

Albin Fortin

V LD Velunja-Šoštanj je opravljal različne dolžnosti; od leta 1962 do 1970 je bil gospodar družine, od leta 1970 do 1978 starešina, od leta 1978 do 1981 član IO, od leta 1981 do 1984 ponovno gospodar družine, od leta 1984 naprej pa član NO.

V času, ko je vodil družino, smo med letoma 1970 in 1978 zgradili nov lovski dom v Zavodnjah nad Šoštanjem, od koder je lep razgled po vsej Šaleški dolini, predvsem pa na vasico Zavodnje in hribček za cerkvico, kjer za vedno počiva naš Anton.

Večini sedanjih članov LD Velunja je bil prav Anton mentor in nas je med pripravništvom in tudi še kasneje vzgajal v lovce, ki jim je glavna skrb gojitev divjadi in varovanje okolja. Hvaležni smo mu za vse, kar je storil za nas, posameznike, predvsem pa za našo lovsko družino. Zelo pa nam je žal, da nismo izpolnili njegove želje, da bi ob žalnih svečanostih zatrobili rogisti iz naših vrst, zlasti, ker smo imeli za to vse materialne možnosti, manjkala je le dobra volja posameznikov.

Za požrtvovalno delo v lovstvu je dobil Anton več družinskih priznanj, priznanje ZLD Celje in znak za lovske zasluge ter red III. stopnje Lovske zveze Slovenije.

V šestindvajsetih letih sodelovanja v LD Velunja je napravil Anton za lovstvo toliko koristnega, da bo še dolgo zgled za nas vse in ga še dolgo ne bomo pozabili!

Člani LD Velunja – L. J.

Lovci LD Koprivna-Topla in sosednjih družin smo se z bolečino v srcu zbrali ob preranem grobu našega **Albina Fortina-Binija** na pokopališču v Koprivni. Umrl

je 2. 6. 1985. Ko smo se poslavljali od njega, smo mu lahko izrekli le skromni lovski hvala.

Bini se je rodil 9. 12. 1932 v Koprivni in se razvil v zavednega Slovence, prepojenega s podedovanimi tradicijami slovenskega lovstva. Rasel je med gozdovi in divjadjo, ki jim je posvetil vse svoje prekratko življenje.

Po končani osnovni šoli se je odločil za gozdarski poklic, ki ga je zavzeto opravljal vse do dne, ko ga je kruta bolezen priklenila na bolniško posteljo.

V LD Koprivna-Topla se je včlanil leta 1958 in že v naslednjem letu prevzel delo tajnika LD, ki ga je opravljal vse do leta 1978. Pozneje je bil vsa leta član IO družine.

Med lovci je našel svoj jaz in kot gozdar s svojim strokovnim znanjem veliko prispeval k napredku lovstva v naših vrstah, gojil lovsko pravičnost in humanost. Bil je vzor poštenosti mlajšim lovskim tovarišem.

Ob preranem grobu mu je poslednjič zatrobil lovski rog, smrekove vejice, ki smo mu jih spustili na krsto, pa so bile izraz spoštovanja do lovca, ki je toliko dal naši organizaciji.

Bini, za vse ti še enkrat iskrena lovska hvala!

Lovci LD Koprivna-Topla

Štefan Stopar je tragično preminil 2. 8. 1985.

Petega avgusta, ko smo pospremili k večnemu počitku mnogo prezgodaj umrlega tovariša, člana LD Slov. Bistrica, je bil vroč in soparen dan.

Štefan se je rodil 13. 9. 1916 v Kovači vasi in je ostal zvest svojemu rojstnemu kraju vse do prezgodnje smrti. Po lovskem stažu

je bil najstarejši član naše LD, saj je bil član zelene bratovščine od leta 1937, to je polnih 48 let. Lovec je bil z dušo in telesom, saj mu je lov pomenil sprostitev, na katerem si je pomiril svoje zrahljane živce.

Pokojni Štefan je bil eno mandatno dobo tajnik naše LD, in sicer od leta 1951 do 1953, od leta 1953 do 1957 pa je bil član UO družine. Za zasluge v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Na zadnji poti ga je spremljalo več kot 50 uniformiranih lovcev s 5 prapori. Zadnjo čast so mu izkazali tudi člani ZB NOV in množica krajanov. Lovski rog je tuborno odmeval prek bistrškega pokopališča, streli iz lovskih pušk pa so naznanili, da je to zadnji pogon za našega Štefana. Zelene vejice, ki so prekrile krsto v njegovem preranem grobu, so prirska zahvala za vse, kar je storil za našo lovsko družino. Naj mu boginja Diana odkaže dobro stojišče v večnem lovišču!

Člani LD Slov. Bistrica – F. Z.

Štefan Stopar

Saša Kovač

Matija Klopčič

Anton Šturm

Saša Kovač je 15. 10. 1985 v dvainosemdesetem letu sklenil svojo življenjsko pot. Pokojnik spada med zanimive in samonikle postave v povojnem lovstvu in kinologiji. Bil je podjeten mož, srečne roke in praktičnega mišljenja, z izrazitim organizatorskim darom. V lovskih družinah in tudi v širšem obsegu je zapustil sledove svojega neutrudljivega delovanja. Lovska tovarišija pa bo še dolgo pogrešala njegovo vedro, vešelo in zgovorno naravo, s kakršno je spodbujal dobro razpoloženje, skupno delo ter sožitje. Ob jubilejih Saše Kovača ne pisec ne govornik nista bila nikoli v zadregi pri naštevanju njegovih vrlin in zaslug. Bil je med ustanovitelji več lovskih družin. Med njimi sedanjih LD Mokrc in Vič. Ne tu ne tam mu niso ušle večletne funkcije gospodarja, tajnika (1961–1967) in blagajnika (1967–1975), kjer je bil prava gonilna sila pri mnogih dejanjih za napredek njunih lovišč. Rokave je znal zasukati in hkrati poskrbeti za dobro in spodbudno razpoloženje tudi tedaj, ko je bil brez formalnih zadolžitvev. Pokazal se je tudi kot uspešen lovec. Z medvedom se je spoprijel kar »pešč«. Vendar naravi ni ostal dolžnik. Pred tremi desetletji, v sušnih letih povojne obnove, se mu je posrečil nemajhen podvig. V lovskem raju mokrških Sivih dolin je skupaj z najbolj podjetnimi tovariši iz takratne LD Golo tako rekoč iz tal pričaral imenitno zidano lovsko kočjo. Pri prirejanju lovskih plesov in podobnih družabnih prireditev, lovskih in kinoloških razstav po Sloveniji, je bil med glavnimi in nepogrešljivimi organizatorji. Za delo v lovstvu je dobil znak za lovske zasluge in red III. stopnje, za zasluge na področju kinologije, kjer je bil tudi član nadzornega odbora KZS, pa vsa kinološka odlikovanja.

Saša Kovač je bil že pred vojno dejaven gornik »Skalaš« – plezalec, smučar in eden izmed pionirjev v domači izdelavi kakovostnega športnega orodja in opreme, ki je našla pot tudi k partizanom. Trpljenje v koncentracijskih taboriščih Dachau in Buchenwald ga ni strlo. Ni načelo njegove podjetne delavnosti in vedre narave, ki jo je tako širokogrudno razdajal v zeleni bratovščini. Lovski tovariši se ga bomo vedno spominjali kot človeka, ki je bil najbolj vesel in zadovoljen takrat, ko je drugim napravil veselje in zadovoljstvo.

Lovski družini Mokrc in Vič – J. G.

Ko so se 12. avgusta 1985 na pokopališču na Zasavski gori oglasili rogovi Zasavskih rogistov, se je orosilo marsikatero oko. Okoli 90 lovcev se je še zadnjič poslovilo od prijatelja, solovca **Matije Klopčiča**, ki je umrl 10. 8. 1985.

Matija se je rodil 26. februarja 1904 na Spodnjih Vrtačah pri Kolovratu. Kot kmečki sin številne družine si je moral poiskati delo v rudniku Zagorje ob Savi. Leta 1934 je stopil v lovske vrste pri takratnem zakupniku Zajcu iz Kostrevnice. Kasneje je bil med ustanovnimi člani Lovske družine Mlinše. Med vojno so ga aretirali in odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau. Po vrnitvi je znova začel delati v rudniku, poleg tega pa se je aktivno vključil v delo v naši lovski družini in drugod. Od leta 1954 do 1972 je bil gospodar LD Mlinše, od leta 1972 dalje pa član disciplinskega razsodišča. Leta 1964 je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge.

O prijatelju in lovskem tovarišu Matiji bi lahko zapisali še veliko. Bil je človek in prijatelj narave,

kakršnega v življenju težko in redko najdemo. Bil je lovec, ki so mu slovenski gozdovi pomenili veliko več kot samo razvedrilo v naravi. To ljubezen je prenesel tudi na svoje tri sinove in vnuke. Dragi Matija, odšel si od nas, nikoli več te ne bomo srečevali v gozdovih, nič več poslušali tvojih nasvetov, prežetih s humorjem, toda v naših srcih in spominu boš živel z nami!

Mlinški lovci – F. V.

Srce našega lovskega tovariša, prvoborca v NOB, družbenopolitičnega delavca in člana sveta republike **Antona Šturma** je za vedno nehalo biti 1. oktobra 1985.

Anton se je rodil 17. septembra 1908 v revni družini v vasi Livek pod Matajurjem. Njegova življenjska pot ni bila lahka. Zaradi naprednih idej in revščine v takratni Primorski je odšel od doma v tedanjo kraljevino Jugoslavijo, v Kamnik, kjer se je kot delavec zaposlil v tovarni Titan. Toda tudi tu je spoznal, kako zatiran je delavski razred. Zato se je pridružil sindikalnemu gibanju v novo ustanovljeni tovarni Titan-Kamnik.

V NOB se je vključil že pred ljudsko vstajo na Gorenjskem leta 1941. Sprva se je bojeval s puško v roki, leta 1942 pa je po nalogu IO OF kot aktivist OF na Primorskem širil ideje narodnoosvobodilnega boja. Vendar je bil izdan in Italijani so ga odpeljali v koncentracijsko taborišče Fera Monte v Italiji. Leta 1943 mu je uspelo pobegniti in znova se je vključil v NOB.

Po končani vojni je zagnano pomagal obnavljati porušeno domovino. Opravljal je zelo odgovorne in vodilne funkcije v sindikatih, zlasti odboru sindikata me-

talurgov in rudarjev Slovenije in Jugoslavije, kjer je bil dolga leta poslanec zvezne skupščine, član različnih odborov in delovnih komisij v ZKJ in SZDL. Kot gospodarstvenika ga dobro poznajo v tovarnah Metalna Maribor, Impol Slovenska Bistrica in pri Splošni plovbi v Piranu.

Leta 1960 se je vrnil v Kobarid, kjer je postavil temelje današnje tovarne TIK in bil njen direktor do upokojitve leta 1965. Za plovdivito delovanje je dobil številna visoka državna odlikovanja. Vendar tudi v Kobaridu Tone ni miroval, temveč je delal v različnih organih v KS, v raznih DPO, SPIS ter v društvi.

Leta 1963 je postal član LD Kobarid in v družini aktivno deloval vse do smrti. Kot aktiven lovec in ljubitelj narave je opravljal različne funkcije v družini in v ZLD Gorica. Od leta 1965 do 1972 je bil tajnik družine, nato do leta 1975 član NO, od leta 1970 do 1981 referent za lovsko kinologijo, med letoma 1974 in 1978 pa aktiven član IO ZLD Gorica.

Tone je bil pošten človek, sposoben in predan in se je vneto trudil za pravilno varstvo in gojitve divjadi. Zato smo ga vsi lovci zelo spoštovali in cenili.

Za delo v lovski organizaciji je dobil znak za lovske zasluge in red za lovske zasluge III. stopnje ter priznanje ZLD Gorica.

Tak je bil Tone in tak bo ostal v spominu lovskih tovarišev, ki smo ga poznali.

Tone, iskrena hvala za vse, kar si napravil za varstvo in gojitve divjadi ter kot ljubitelj narave!

Člani LD Kobarid – D. P.

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Anton Faletič, LD Kobarid, * 16. 5. 1911, † 9. 11. 1985.

Jože Cibanšek, LD Komenda, * 28. 2. 1914, † 24. 11. 1985.

Stanko Škapin, LD Koper, * 9. 11. 1919, † 6. 10. 1985.

Franc Slapnik, LD »Dreta« – Nazarje, * 1. 9. 1925, † 5. 9. 1985.

Jože Babnik, LD Kamnik, * 11. 3. 1908, † 17. 6. 1985.

Herman Flerin, LD Kamnik, * 7. 4. 1900, † 11. 10. 1985.

Jože Pirc, LD Kamnik, * 23. 3. 1906, † 19. 12. 1985.

Anton Strle, LD Javornik, * 7. 11. 1926, † 30. 11. 1985.

Robert Mernik, LD Grmada, * 5. 1. 1951, † 26. 10. 1985.

Božo Lukman, LD Grmada, * 11. 4. 1954, † 26. 10. 1985.
Jože Zupan, LD Storžič, * 10. 3. 1938, † 4. 6. 1985.
Andrej Hladnik, LD Gorenja vas, * 23. 11. 1904, † 6. 11. 1985.
Albin Peternej, LD Idrija, * 15. 12. 1939, † 25. 12. 1985.
Bogdan Pavlovec, LD Trnovo, * 20. 4. 1960, † 26. 1. 1985.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Republiško tekmovanje po krvnem sledu za memorial Vladimira Pleničarja Železniki, 7. 9. 1985

Prireditve so lani organizirali LKD Gorenjske in LD Železniki in Selca. Tekmovanje je bilo 7. septembra 1985 na Jelovici, ki je s svojimi tereni izredno pripravna za take prireditve. Sodniki so se zbrali dan prej in vsak je s spremljevalcem položil po dva sleda, tako da so bili sledovi stari 18–20 ur, dolgi pa 800–1000 m. Za polaganje sledov smo uporabili svežo kri smjadi in parkelj, na koncu sleda pa položili srno. Vsak sled je imel več kljuk, delo po sledu pa je otežilo še vreme, saj je vso noč deževalo. Opaziti je bilo dovolj zapeljevalnih sledov, predvsem jelenjadi. Na prireditvi so sodili naslednji sodniki: Jože Vester, Stane Hribernik, Alojz Mlakar, Zdravko Kosmač, Peter Paradiž, Ivan Bartol, Ivan Bitežnik in pripravnik Boris Cunjna.

Na tekmovanju po krvnem sledu v Železnikih je sodelovalo 15 vodnikov s psi, preizkušenimi v delu po krvnem sledu Foto D. H.

Za tekmovanje se je prijavilo 16 vodnikov s psi, na začetku prireditve pa se je javilo sodnikom 15 vodnikov, in sicer z naslednjimi pasmami psov: 8 bavarskih barvarjev, 5 hanovskih barvarjev, 1 brak-jazbečar in 1 kratkodlaki jazbečar.

Ko se je vreme razvedrilo, smo začeli z uradnim delom; to je bilo ob 9. uri.

Po krajšem pozdravu starešine LD Železniki, predstavnika ZLD Gorenjske in LKD Gorenjske je vodja sodnikov razložil, kako bo tekmovanje potekalo, ocenjevali pa so naslednje discipline: delo po sledu, vedenje ob mrtvi divjadi, varovanje plena, splošna vidljivost in odložitev s strelomirnostjo.

Tekmovalci so dosegli naslednje rezultate:

1. Brin iz Suhe, hanovski barvar, vodnik Alojz Mlakar iz Škofje Loke, 160 točk, I. ocena; 2. Aron, bavarski barvar, vodnik Janko Mehle iz Ljubljane, 152 točk, I. a ocena; 3. Era, kratkodlaki jazbečar, vodnica Tamara Bednaršek, 144 točk, I. b ocena.

Zmagovalec je dobil prehodni pokal (tokrat ga je osvojil že drugič), prvi trije vodniki medalje LKD Gorenjske, vsi drugi pa lična priznanja.

Delo sodnikov je bilo javno, tako da so lahko vodniki in obiskovalci spremljali delo posameznega psa. Pripomb na sojenje ni bilo. Sklepni del prireditve in razglasitev rezultatov sta bila v lovski koči ob 14. uri. V pogovoru, ki je stekel v koči, smo se vsi strinjali, da postajajo psi vse bolj kvalitetni, prav tako pa se povečuje zanimanje vodnikov za tekmovanje.

Obe družini, zlasti pa LD Železniki, imata že izkušnje s pripravo takšnih tekmovanj, zato je tudi razumljiva želja, naj bi naslednji četverboj narodov čez dve leti

organizirali na tem terenu, saj je ta prostor še neokrnjeni del narave z lepo Jelovico in odmaknjanim Ratitovcem v ozadju.

Na koncu naj se v imenu LKD Gorenjske zahvalim obema družinama in prizadevnim domačim lovcem, ki so pomagali pri organizaciji prireditve. Obema LD, prav tako pa tudi ženi Vladimira Pleničarja, je starosta gorenjske kinologije Miloš Kelih izročil spominske plakete LKD Gorenjske.

Darko Hauptman

Poglejmo zadevo še z druge strani

Odgovor na članek V. Pirherja »Napake, ki si jih v prihodnje ne smemo privoščiti«, objavljen v Lovcu 12/85, str. 365:

LKD Ljubljana je prevzelo organizacijo in izvedbo »C«-tekmovanja ptičarjev – memorial B. Sežuna, ki je bilo predvideno za 12. 10. 1985. Zbor sodnikov je 2. 3. 1985 v Celju s predvidenim datumom soglašal in tudi določil kinološke sodnike za to tekmovanje. Določili so tudi rok prijav (2. 10. 1985) in pogoji, da mora imeti prijavljeni pes že opravljeno kako »C« tekmovanje. Do roka sta prispeli le dve prijavi. Svojega psa sta prijavila le Peter Pečnik iz Ljubljane in Alojz Fišinger iz Slovenske Bistrice; torej premalo za izvedbo tekmovanja.

Dva tedna pred tekmovanjem je Peter Pečnik, baje na željo nekih vodnikov, želel, da se tekmovanje preloži na poznejši datum, in sicer zaradi jugoslovanskega šampionata ptičarjev v Umagu. Tekmovanja se ni dalo preložiti, saj je bil že datum 12. 10. 1985 izredno pozen. (Znano je, da že oktobra jerebice slabo »držijo«, novembra pa še slabše.) Tako preložitev kakor tudi odpoved tekmovanja bi morali objaviti v Lovcu in Kinologu, ker je šlo za republiško tekmovanje, za vse to pa je bilo že prepozno. Pripominjamo tudi, da smo imeli za to tekmovanje pripravljene pokale, darila in besedilo za majhno brošuro o memorialu in o Bogdanu Sežunu (10-letnica njegove smrti – 16. 9. 1975). Tekmovanje je bilo odpovedano, ker nismo dobili dovolj prijav (prijavljenih bi moralo biti najmanj 5 psov). O tem smo obvestili sodnike, lovsko družino in vodnike prijavljenih psov.

15. 10. 1985 (13 dni po končanem roku prijav) je na LKD pri-

spela prijava še za dva psa vodnika Vojka Pirherja, od katerih pa en pes ni izpolnjeval razpisnih pogojev. Pozne dostave ni bila kriva pošta, ker je bil na kuverti vtisnjen datum 11. 10. 1985. O drugih prijavah psov, ki jih omenja V. Pirher, ni bilo nobenega glasu! Tudi o kakih finančnih težavah za preložitev tekmovanja ni govora, saj smo samo z odpovedjo tega tekmovanja pri oglaših izgubili 40 000 din.

Iz navedenega sledi, da je pisanje V. Pirherja neosnovano, zlonamerno in neprimerno za kinološkega sodnika. Pokojni dr. Ivan Lovrenčič bi rekel: »Ta sodnik še ni sobno čist!«

Predsednik LKD Ljubljana
Mirko Leiler

Poljsko »C« tekmovanje ptičarjev z odstrelom divjadi v Ljubljani

Lani 5. oktobra je LKD Ljubljana v lovišču Ljubljansko polje organizirala tekmovanje psov ptičarjev. Na tekmovanju je sodelovalo 11 vodnikov s psi. S številom sodelujočih smo lahko zadovoljni, saj število psov ptičarjev na območju ZLD Ljubljana precej narašča. Tekmovanje je pokazalo, da imajo vsi privedeni psi dobre delovne lastnosti, vendar pa so večinoma slabo vodeni, za kar je krivo pomanjkljivo znanje vodnikov. Zato vodnikom priporočamo, da se ne glede na uspeh, ki so ga na tekmovanju dosegli, spomladi udeležijo vodniškega tečaja, ki ga bo organizirala LKD Ljubljana. Na tečaju se bodo seznanili s praktičnim prikazom šolanja in vodenja lovskega psa.

Tekmovalce je sprva precej ovirala gosta megla, kasneje pa se je vreme popravilo. V lovišču je bilo dovolj zajcev in pernate divjadi, predvsem jerebic. Očitno se številčnost jerebic in zajcev v tem lovišču hitro popravlja.

Najuspešnejši tekmovalac je bil vodnik Vojko Štadler z nemško kdl. psico Ajko, ki je dosegla 72 točk in II. a nagr. razr., II. b nagr. razr. in 68 točk je dosegel vodnik Anton Beno z nemškim kdl. ptičarjem Borom, III. nagr. razr. in 63 točk pa vodnik Mile Budič z nemško ostrodlako ptičarko Tibo. Več o tekmovanju in podrobnejši rezultati bodo objavljeni v naslednji številki revije Kinolog.

Peter Pečnik in Jože Selan,
kinol. sodnika

Mali oglasi

Tovariši lovci! Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (povzetje).

– **Vojin Pejčič, Kolodvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.**

Za paritev psičke **iščem primerne plemenjaka** – kratkodlakega istrskega goniča z najmanj prav dobro telesno oceno in II. nagradnim razredom (PNZ). Franc Dvorjak, Šentilj 73, 62382 Mislinja. Tel.: (062) 83 141, popoldne pa (062) 845 188.

Prodajam 180 nabojev RWS kal. 8 × 57 IRS (11,1 g). Slavko Zupančič, 66242 Materija 19.

Izdelujem lovske kravate z vezanim emblemom (srnjak, kozorog, fazan). Cena za večje naročilo prek LD (naročilnica) je 700 din za kravato, za posamezna naročila (po-

šiljam po povzetju) pa 900 din. Gjergjek, 69000 Murska Sobota, Ivana Regenta 29. Telefon: (069) 22 326.

Montiram vse vrste strelnih daljnogledov, bruniram, izdelujem kopita po telesnih merah, restviram starinsko orožje ter opravljam vsa druga dela na lovskem in športnem orožju.

Izdelujem tudi **univerzalni pribor za čiščenje orožja** od kal. 5,6 do 8 mm za risane cevi in gladke cevi kal. 16 in 12.

Puškárstvo in izdelava drobnih kovinskih predmetov Vinko Kralj, Cankarjeva 10, 63272 Rimske toplice. Tel.: (063) 735 168.

Prodajam lovskega terierja, starega 2,5 let. Je izredno sledoglasen in zelo oster. Jože Gutman, Stara cesta 27/a, 69240 Ljutomer.

Prodajam resastega istrskega goniča, starega 6 mesecev. Starša imata odlične delavne lastnosti. Janez Kozina, Žlebič 1, 61310 Ribnica.

Prodajam polavtomatsko lovsko puško risanico remington, kal. .30–06, z montiranim strelnim daljnogledom (3–9 ×). Informacije po telefonu: (062) 701 455, Graber.

Ugodno prodajam nov dvogled (16 × 50), težak 75 dkg. Franc Mavrer, Rožna ul. 11, 64264 Bohinjska Bistrica. Tel.: (064) 76 237.

Kupim kože kun zlatin in belic. Ponudbe sprejemam po telefonu (065) 22 727 od 19. ure dalje. Vilma Rustija, Prešernova 3, 65000 Nova Gorica.

Prodajam dva mladiča (pes in psička) pasme **bavarski barvar**, stara 5 mesecev. Informacije po telefonu (062) 772 684.

Ugodno prodajam nov dvogled zeiss-jena (10 × 40). Tel.: (064) 27 073, Renato Verlič, Golniška 95, 64000 Kranj.

Prodajam brak-jazbečarko odličnih staršev. Stara je 4 mesece, jelenje rjave barve. Albert Ogriz, Legen 45, 62283 Šmartno pri Slovenj Gradcu.

Prodajam nemške prepeličarje, stare 4 mesece, potomce odličnih staršev. Janko Ferjan, Ribno 89, 64260 Bled. Tel.: (064) 78 250.

Prodajam mladiče brak-jazbečarje odličnih staršev, jelenje rjave barve. Informacije po tel.: (061) 867 079, Jože Krže, Retje 101, 61318 Loški potok.

Prodajam lovskega terierja, psa, starega 8 mesecev. Ivan Pintar, Grajska vas 49, 63303 Gomilsko.

Prodajam 5 mesecev stare barvarske barvarje odličnih staršev. Psi so deloma že šolani. Ivan Bitežnik, tel.: (065) 24 269.

Prodajam leglo špringer španjelov (mati 11 × CAC, 2 × CACIB, 3 × prvakinja pasme, 1 × prvakinja razreda mladih, oče potomec uvoženih plemenjakov; v delu ima II. a in 2 × II. b oceno). Milan Đokić, Bosanski Šamac. Tel.: (076) 61 908.

Kupim kakovostnega visokonogega goniča za lov na zajce in lisice. Ponudbe pošljite na naslov: Kavčič, Kidričeva 1, 61000 Ljubljana.

Prodajam lovsko karabinko kal. 8 × 57 IS s strelnim daljnogledom (4 × 32) – suhlska montaža. Albin Verščaj, Obrtniška 15, 68210 Trebnje. Tel.: (068) 44 082.

Ugodno prodajam dvocevko – brezpeteliniko – CZ, kal. 12/12. Tel.: (064) 70 249, Kotnik.

Prodajam vezane letnike glasila Lovca od leta 1954 do 1976. Letniki so vezani v platno. Informacije na naslovu: Marija Japelj, Dolnja Košana 65, 66256 Košana.

Prodajam brak-jazbečarko (črno) odličnih staršev. Stara je 3 leta in ima opravljeno PNZ. Franc Stanonik, Zaprevalj 1, 64223 Poljane, tel.: (064) 65 037.

SLIKA NA ZADNJI STRANI OVITKA:

Navadna kanja ali mišar (Buteo buteo) je naša najpogostejša ujeta. Na Madžarskem so 1982. leta pregledali izbljuvke in ostanke hrane v bližini gnezd. Ugotovili so, da se hrani z žuželkami (12 %), z ribami, dvoživkami in plazilci (9 %) ter s sesalci (prek 70 %). Ugotovili so, da fazani in poljski zajci predstavljajo komaj 4 % njenega jedilnika. V glavnem se hrani z malimi glodavci, od katerih najraje lovi poljske miši in voluharice. Kadar je priložnost, še posebej pozimi, se lotijo tudi mrhovine. Kanja je z zakonom zaščitena vse leto.

Foto Anton Brancelj, Diana

Predvidena legla

Istr. kdl. goniči (JRGki):

Leglo 4. 2. Rejec Gracijan Kocjančič, Neblo 21, 65212 Dobrovo.

Res. istr. goniči (JRGri):

Leglo 31. 1. Rejec Vinko Gorše, Dolenja vas 77, 61331 Dolenja vas.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 18. 2. Rejec Vinko Cetin, Mrše 1, 66240 Materija.

Leglo 15. 1. Rejec Franc Jaše, Orehovica, 68310 Šentjernej.

Leglo 22. 1. Rejec Franc Vrstovšek, Dednja vas 60, 68255 Pišec.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 23. 2. Rejec Jože Trvnkel, Cvetlična 11, 62310 Slovenska Bistrica.

Leglo 5. 1. Rejec Viktor Kobola, Šalka vas 93, Kočevje.

Leglo 17. 1. Rejec Slavko Žnidarčič, Satahovci, Murska Sobota.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 20. 2. Rejec Ivan Pintar, Grajska vas 49, Gomilsko.

Leglo 4. 2. Rejec Avgust Vister, Jesenice, C. Cirila Tavčarja 5.

Res. jazbečarji (JRJri):

Leglo 13. 2. Rejec Anton Hren, Cesta pod parkom 2, T. Velenje.

Nem. prepeličarji (JRPr):

Leglo 7. 1. Rejec Janko Hreščak, Vegova 4, Koper.

Epagneul bretoni (JREB):

Leglo 22. 2. Rejec Franc Preškar, Sela 3, Raka.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 29. 12. Rejec Branko Bezle, Vaneča 29/a, 69201 Puconci.

Leglo 20. 2. Rejec Rudi Toplak, Kapca 108 a, 69220 Lendava.

Leglo 23. 1. Rejec Alojz Fišinger, Kajuhova 74, 62310 Slov. Bistrica.

Kinološka zveza Slovenije

Javna pohvala LKD Novo mesto

Glasilo spodnjeavstrijske lovske zveze »Avstrijsko lovstvo« v svoji prvi številki leta 1986 med kinološkimi novicami objavlja med drugim poročilo »Kluba Tirolskih goničev«, katerega člani so sodelovali tudi na mednarodni tekmi goničev 9. 11. 1985 v Škocjanu. V njem poleg doseženih rezultatov njihovih psov omenja tudi izredno gostoljubnost prirediteljev – Lovskega kinološkega društva Novo mesto.

Mi pa tej novici dodajamo, kako bi se za to gostoljubnost šele zahvaljevali, če bi bila vinska letina normalna in cviček manj kisel kot lanski.

K. B.

LOVCI, NAROČITE REVUJO KINOLOG
O vseh kinoloških prireditvah vas obvešča podrobneje

V založbi STROKOVNE KNJIŽNICE pri Lovski zvezi Slovenije je izšla knjiga Petra Šulerja **LOVSKA ZAKONODAJA**.

V prvem delu knjige podaja avtor kratek pregled razvoja lovske zakonodaje pri nas in v svetu, nato pa podrobneje obravnava veljavno zakonodajo v Sloveniji. Prvi del avtor zaključuje s kratko primerjavo lovske zakonodaje v drugih naših republikah in pokrajinah.

Drugi del knjige sestavlja zbirka lovskih predpisov od Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč do vseh drugih, z lovstvom povezanih predpisov. Zbirka vsebuje tudi veljavne samoupravne akte lovskih organizacij, mednarodne konvencije s področja lovstva ter vzorce nekaterih pomembnih aktov lovskih organizacij.

Knjiga je namenjena predvsem lovcem, ki se v lovskih družinah in drugih lovskih organizacijah ukvarjajo z organizacijo, nepogrešljiva pa je tudi kot učni pripomoček (učilo) tako za lovske izpite kot za izpite za lovskega čuvaja in lovskega tehnika.

Knjiga spada v vsako lovsko družino!
Cena knjige je 1560 din.

PETER ŠULER

LOVSKA ZAKONODAJA

Lovska zveza Slovenije

1. posvetovanje
o ukrepih za omejevanje škod
od divjadi v kmetijstvu

Ljubljana 1985

Obveščamo, da je Lovska zveza Slovenije izdala zbornik referatov, ki so jih predstavili naši in tuji strokovnjaki na 1. mednarodnem posvetovanju o ukrepih za omejevanje škod od divjadi v kmetijstvu, ki je bilo 17. in 18. maja 1985 v Ljubljani. Knjižica obsega 66 strani in bralca seznaja z najnovejšimi izsledki o tem, kako se v drugih deželah in pri nas lotevajo reševanja problemov škod od divjadi.

Cena knjižice, ki naj bi jo imela vsaka lovska organizacija, je 650 din.

Obe publikaciji lahko naročite na naslov:

**Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9, 61000
Ljubljana**
Informacije: tel. (061) 214 950

